

Başlarken

Değerli okurlarımız,

Mahalli İdareler Derneği Dergisi'nin bu ayki sayısına hoş geldiniz. On yıldır sizlerle buluşmanın gururunu yaşayan dergimiz, her ay olduğu gibi bu ay da güncel konular, mevzuat yorumları ve değerli yazarlarımızın katkılarıyla dolu dolu bir içerik sunuyor. Yerel yönetimleri ilgilendiren hassas konular hakkındaki yorum ve araştırmalarıyla değerli yazarlarımızın incelemelerini bu ay da sizlerle buluşturuyoruz.

Bugün, her zamankinden daha çok, yerel yönetimlerin ülkemizin gelişimindeki kritik rolünü vurgulamak istiyorum. Küreselleşen dünyamızda, paradoksal bir şekilde, yerel kalkınmanın önemi giderek artıyor. Çünkü gerçek ve sürdürülebilir kalkınma, ancak yerelden başlayarak, tabandan tavana doğru ilerleyebilir.

Dünyada bu gerçeği erken fark eden ve başarıyla uygulayan ülkeler, bugün kalkınma yarışında öne çıkıyor. Örneğin, İskandinav ülkelerinde yerel yönetimlerin güçlü yapısı, bu ülkelerin yüksek yaşam standartlarına ulaşmasında büyük rol oynamıştır. Benzer şekilde, Almanya'nın federal yapısı içinde güçlü yerel yönetimler, ülkenin ekonomik başarısının temel taşlarından biri olmuştur.

Ancak, bu örnekleri sadece uzaktan izlemek yetmez. Ülkemizde de yerel kalkınma vizyonunu geliştirmek ve uygulamak hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu vizyon, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda sosyal adalet, çevresel sürdürülebilirlik ve kültürel zenginliğin korunmasını da içermelidir. Çevresel sürdürülebilirlik açısından, Türkiye'nin zengin biyoçeşitliliği ve çeşitli iklim kuşakları, yerel yönetimlere ekolojik dengeyi korurken ekonomik kalkınmayı sağlama konusunda eşsiz fırsatlar sunmaktadır. Kültürel zenginlik bağlamında ise, ülkemizin binlerce yıllık tarihi mirası ve çok kültürlü yapısı, yerel yönetimlerin turizm ve kültür endüstrilerini geliştirerek hem ekonomik hem de sosyal kalkınmayı desteklemelerine olanak tanımaktadır.

Günümüzde yerel yönetimler, vatandaşa en yakın yönetim birimleri olarak, toplumun ihtiyaç ve taleplerini en iyi anlayabilecek konumdadır. Bu nedenle, yerel demokrasinin güçlendirilmesi, katılımcı yönetim anlayışının yerleştirilmesi ve yerel kaynakların etkin kullanımı, ülkemizin genel kalkınma hedeflerine ulaşmasında kilit rol oynayacaktır.

Bu sayımızda, yerel yönetimlerin günlük işleyişinde karşılaştıkları önemli konulara ışık tutuyoruz. Belediye ve belediye şirketlerini ilgilendiren SGK idari para cezaları, belediye gelirlerinde tebligat usulleri, kamu kesimi istihdamı, belediye çalışanlarının doğum, analık ve süt izni hakları gibi pratik konuların yanı sıra, belediye başkanlığı ile birleşemeyen görevler ve başkanların yapamayacağı işler hakkında kapsamlı bilgiler sunuyoruz. Ayrıca, belediyelerin vergi ve sosyal güvenlik prim borçlarının taşınmaz devri yöntemiyle terkin edilmesi gibi güncel ve önemli bir konuyu da ele alıyoruz. Her zamanki gibi, okuyucularımızdan gelen sorulara verilen cevaplarla, sizlerin merak ettiği konulara da yer veriyoruz.

Umuyorum ki, bu içerikler sizlere ilham verecek ve yerel kalkınma yolculuğunuzda rehberlik edecektir. Unutmayalım ki, güçlü yerel yönetimler, güçlü bir ülkenin temelidir. Hep birlikte, yerelden başlayarak ülkemizi daha ileriye taşıyabiliriz.

Keyifli okumalar dilerim.
Saygılarımızla,

Murat SANCAR

Mahalli İdareler Derneği AS Başkanı
Mahalli İdareler Dergisi Yazı İşleri Müdürü

**Belediye ve Belediye Şirketlerini İlgilendiren
SGK İdari Para Cezaları**
Mahmut ÇOLAK

4

13

Belediye Gelirlerinde Tebligat
Özkan BAĞDADIÖĞLU

Kamu Kesimi İstihdamı

Recep BACI

22

36

Belediye Çalışanlarının Doğum, Analık ve Süt İzni
Cumhur Sinan ÖZDEMİR

**Belediye Başkanlığı ile Birleşemeyen Görevler ve
Başkanların Yapamayacağı İşler**
Mustafa DÖNMEZ

42

51

**Belediyelerin Vergi ve Sosyal Güvenlik Prim Borçlarının
Taşınmaz Devri Yöntemiyle Terkin Edilmesi**
Fatih YALAZA

**Yerel Yönetimlerde Sosyal Yardım ve
Hizmetler Yaklaşımı / Yapısı**
Abdülmelik ÖTEGEN

62

82

İklim Değişimi ile Beraber Bakın Neler Oluyor
Dr. Ecz. Ali Murat DUMAN

Mahalli İdareler Dergisi 2024 Yılı, Ağustos 133. Sayısı

Pratik Bilgiler

SORU - CEVAP: 87

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	88	Gecikme Zammı Tablosu	115
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	89	H - Cetveli	116
5510 Sayılı Kanun 4/C (Memur) Kapsamında Sigortaların Prim Organları	90	Fazla Çalışma Ücretleri	117
SSK Prim Oranları	90	Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	118
5510 Sayılı Kanun 4/A (İşçi) Kapsamında Sigortalıların Prim Organları	90	Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müştemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	118
Belediye Başkan Ödeneği	91	Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	118
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	91	Engelliler İçin Vergi İndirimi	118
Belediye Encümen Ödeneği	92	Yeniden Değerleme Oranları	118
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	92	Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	119
İl Encümen Brüt Ödenekleri	92	Ücretli Yıllık İzinler	119
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	93	İş Aklının Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	119
Gelir Vergisi Tarifesi	94	Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	120
Belediye Encümenlerinin 1608 S.K. Kapsamındaki İdari Para C.	94	Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	121
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin 2024 Yılı İdari Para Cezaları	95	Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	122
2559 Sayılı 2024 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	97	Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	122
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	98	Kurum İçin Vekalette Ödenecek Ücret	123
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	100	1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	124
Değerli Kağıtlar	101	Sular Hakkında Kanun	125
Amortisman Ayırmada Alt Sınır	101	Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	125
Kamu Konutlarının 2024 Yılı Aylık Kira Bedelleri	102	Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	126
Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	103	Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları	126
Vergi Usul Kanununda Yer Alan Had ve Tutarlar	106	2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	127
Çevre Temizlik Vergisi	109	Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	128
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	110	Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	128
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	111	2024 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri	129
Belediye Para Cezası Niteliğinde Olup da, Mahkemelerde Verilen Para Cezaları	111	Müteahhithik Karmeleri ve İş Bitirme Belgeleri İçin Geçerli Katsayılar	132
Emlak (Bina, Arsa ve Arazi) Vergi Değerleri ve Hesaplamaları	112	Türk Ticaret Kanunundaki Kabahatlerin 2023 Yılında Tatbik Olunacak Ceza Tutarları	133
Hizmet Erbabına Yapılan Ücret Ödemelerinin Gelir Vergisinden İstisna Edilebilmesi İçin	113	Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Yeni Oranlar	135
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	114	Parasal Sınırlar	137
7126 Sivil Savunma Kanunu	114	2024 Yılı Eşik Değerler ve İhale İlan Süreleri	141
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	114		
Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	114		

BELEDİYE VE BELEDİYE ŞİRKETLERİNİ İLGİLENDİREN SGK İDARİ PARA CEZALARI

Mahmut ÇOLAK*

* SGK, E. Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

Bu çalışmamızda belediye ve belediye şirketlerini “idare” statüsünde ilgilendiren Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) idari para cezalarına (İPC) 2020-08 sayılı SGK Genelgesi ışığında yer verilecektir.

1. ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASINA YÖNELİK İPC

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 85'inci maddesinin beşinci fıkrasında, “*Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar, bu maddenin uygulanmasıyla ilgili Kurumca istenilecek bilgileri ve belgeleri yazılı olarak en geç bir ay içinde vermeye mecburdur.*” Hükmüne yer verilmiştir.

5510 sayılı Kanununun 102'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde ise; 85'inci maddesinin beşinci fıkrasında, “*(...) belirtilen yükümlülükleri belirtilen sürede yerine getirmeyenlere, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası*

uygulanır.” Hükmüne yer verilmiştir.

Tebliğata Hiç Cevap Verilmemesi

Hali: Bu düzenlemelere göre; gerek ihale konusu işlerle ilgili, gerekse de özel bina inşaatı işyerleri ile ilgili SGK tarafından yapılacak olan ön değerlendirme, araştırma veya tespit işlemlerine esas teşkil eden bilgi ve belgelerin 1 aylık süre içinde SGK'ya gönderilmesine ilişkin tebliğ edilen yazıya rağmen, söz konusu bilgi ve belgeleri, tebligatın alındığı tarihten itibaren 1 ay içinde bildirmeyen ilgili belediye/belediye şirketi hakkında, 1 aylık sürenin son gününde geçerli olan brüt asgari ücret üzerinden, aylık brüt asgari ücretin 2 katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

İkinci ve Daha Sonraki Tebligatlara da Cevap Verilmemesi Hali: Diğer taraftan, ilgili belediye/belediye şirketinin yapılan tebligata 1 aylık sürede cevap vermeme-leri nedeniyle SGK tarafından ilgili ida-

relere tekrar muhtelif tarihlerde tebligat yapılması ve yapılan bu tebligatlara da 1 aylık süre içerisinde cevap verilmemesi halinde, yasal süresinde cevap verilmeyen her bir yazı ile ilgili olarak tekrar idari para cezası uygulanmaz.

İlk Tebligata Cevap Verildiği Halde Tekrar Eksik Bilgiler İçin Tebligata Cevap Verilmemesi Hali: İhale makamlarından (belediye/belediye şirketi) 1 aylık süre içerisinde verilen yazıya istinaden oluşan tereddütlerin giderilmesi amacıyla yeni bilgi ve belge isteme yazılarına 1 aylık süre içerisinde cevap verilmediği gerekçesiyle yasal süresinde cevap verilmeyen her bir yazı ile ilgili olarak ayrı ayrı idari para cezası uygulanmaz.

Tebligatın Elden Belediye/Belediye Şirketine Yapılması Hali: SGK Ünitelerince ihale makamına/ruhsatı düzenleyen kurumlara (belediye/belediye şirketi) hitaben düzenlenen barkod numaralı yazıların “e-ilişiksizlik” uygulamasından alınarak ilgili belediye/belediye şirketine elden verilmesi halinde, söz konusu yazının ilgili belediye/belediye şirketinin evrak kaydına giriş tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde SGK’ ya gönderilmemesi durumunda idari para cezası uygulanacaktır. Ancak söz konusu yazının ilgili belediye/belediye şirketinin evrak kaydına girişinin bulunmaması halinde 1 aylık sürenin tespitine imkan veren bir tarih söz konusu olmayacağından idari para cezası uygulanmaz.

Doğrudan Temin Yoluyla Yaptırılan İşlerde İdari Para Cezası: Doğrudan temin usulü ile yaptırılan işlerin işçilik gerektiren bir iş olması, diğer bir ifade ile söz konusu işlerin ikmalî için sigortalı

çalıştırılmış olması halinde; ihale makamlarınca (belediye/belediye şirketi), asgari işçilik uygulamasıyla ilgili SGK tarafından istenilecek bilgi ve belgelerin 1 aylık süre içinde verilmemesi halinde ilgili belediye/belediye şirketi hakkında aylık brüt asgari ücretin 2 katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Fiilin İşlendiği Tarihin Tespiti: İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler idari para cezasına konu fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibariyle işlemiş sayılmaktadır. Bu kapsamda; belediye/belediye şirketi tarafından tebligatın (yazının) alındığı tarihten başlamak üzere 1 aylık sürenin son günü fiilin işlendiği tarih olarak kabul edilecektir.

Örnek 1- (A) Belediyesine hizmet alımı ihalesi işi ile ilgili olarak gönderilen yazının 05.08.2024 tarihinde tebliğ edilmiş olduğu varsayıldığında, en geç 05.09.2024 tarihine kadar istenilen bilgilerin SGK’ ya verilmemesi halinde aylık asgari ücretin 2 katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Örnek 2- 1 nolu örnek uygulamada (A) Belediyesinin 05.08.2024 tarihinde tebliğ edilmiş olan yazıya 1 aylık sürede cevap vermemesi nedeniyle ilgili belediyeye 07.10.2024 tarihinde bilgi ve belgelerin istenmesi ile ilgili olarak tekrar tebligat yapıldığı ancak söz konusu tebligata karşın 1 aylık sürede söz konusu belediyeden cevap alınmadığı varsayıldığında, yasal süresi içinde cevap vermeme fiiline ilişkin daha önce idari para cezası uygu-

landığından, 07.10.2024 tarihinde tebliğ edilen yazı nedeniyle ikinci kez idari para cezası uygulanmaz.

Örnek 3- (B) Belediyesi Şirketi tarafından yaptırılan ihale konusu inşaat işi- ne ilişkin bilgi ve belgeler 5510 sayılı Kanununun 85'inci maddesi kapsamında ilgili belediye şirketinden 13.05.2024 tarihinde tebliğ edilen yazı ile istenmiş olup 1 aylık süre içerisinde gerekli bilgiler ilgili SGK Ünitesine gönderilmiştir. Söz konusu yazıda ihale konusu işin bitiş tarihine yer verilmediği görülmüş olup, 05.07.2024 tarihinde tebliğ edilen yazı ile bu eksikliğin giderilmesi istenmiştir. İlgili yazıya cevabi yazının 1 aylık süreden sonra (19.08.2024'den sonra) verilmesi halinde (B) belediyesi şirketine idari para cezası uygulanmaz.

2- İHALE KONUSU İŞLERİ ÜSTLENENLERİN SGK'YA BİLDİRİMİNE YÖNELİK İPC

5510 sayılı Kanununun "prim ve idari para cezası borçlarının hak edişlerden mahsubu, ödenmesi ve ilişiksizlik belgesinin aranması" başlıklı 90'ıncı maddesinin birinci fıkrasında, kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşların ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşların, kanunla kurulan kurum ve kuruluşların, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini on beş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmeliğin "ihalelerin bildirilmesi" başlıklı 5'inci maddesinde ise, idarelerin, ihale yolu ile

yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların tebligat adreslerini sözleşmenin imzalandığı tarihi takip eden on

beş gün içinde ilgili üniteye bildirmek zorunda oldukları, ihale konusu iş, piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temini ise bu işlerin idare tarafından Kuruma bildirilmeyeceği öngörülmüştür.

Bu doğrultuda, belediye/belediye şirketlerinin, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini 15 gün içinde SGK'ya bildirmemeleri 5510 sayılı Kanununun 102'nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre idari para cezası aşağıdaki şekilde uygulanır.

İşi Üstlenenin Kim Olduğu ve Adresinin Bildirilmesi: Buna göre, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini sözleşmenin imzalandığı tarihi takip eden 15 gün içinde SGK'ya bildirmeyen ilgili belediye/belediye şirketi hakkında, 15'inci günde geçerli olan asgari ücret üzerinden, 1 aylık brüt asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

Yer Teslimi veya İşe Başlama Tarihinin Bildirilmesi: 5510 sayılı Kanununun 90'ıncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca ihale makamlarınca (belediye/belediye şirketi) yapılacak ihale konusu işin bildirim aşamasında yalnızca işi üstlenenler ve bunların adres bilgilerinin bildirilmesi gerekmekte olup, **yer teslimi veya işe başlama tarihlerinin bildirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.** Dolayısıyla, yer teslimi veya işe başlama tarihlerini ihtiva etmeyen bildirimler nedeniyle idari para cezası uygulanmaz. Bu bilgilerin ihtiyaç duyulması halinde bilahare istenilmesi gerekmektedir.

Tek İhaleyle Birden Fazla Yükleniciyle Sözleşme İmzalanması Hali: Bazı durumlarda tek ihale ile birden fazla yükleniciyle sözleşme imzalanması mümkün bulunmaktadır. Bu gibi durumlarda idari para cezasının uygulanması sırasında ihale konusu işin ilgili belediye/belediye şirketi tarafından birden fazla yükleniciye verilmesi üzerinde durulmaksızın ilgili belediye/belediye şirketinin ihale konusu işe ilişkin bildirim yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğine bakılır.

Fiilin İşlendiği Tarihin Tespiti: İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler idari para cezasına konu fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibarıyla işlemiş sayılmaktadır. Bu kapsamda; sözleşmenin imzalandığı tarihi takip eden 15'inci gün fiilin işlendiği tarih olarak kabul edilir.

Örnek 1- (A) Belediyesi tarafından ihale suretiyle yaptırılan su kanalı inşaatı işine ilişkin sözleşme ilgili firmayla 08.04.2024 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu işi üstlenenleri ve adreslerini en geç 08.05.2024 tarihine kadar (bu tarih dahil) SGK' ya bildirilmemesi halinde 08.05.2024 tarihinde geçerli olan asgari ücret tutarı üzerinden idari para cezası uygulanır.

Örnek 2- (B) Belediyesi tek ihale numarasıyla 10 yükleniciyle taşıma ihale sözleşmesini 01.04.2024 tarihinde ayrı ayrı imzalamış olup, ilgili belediye tarafından söz konusu işi üstlenenlerin ve adreslerinin 15 günlük süre geçtikten sonra SGK' ya bildirilmesi halinde, tek bir ihale

olması sebebiyle 1 aylık brüt asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

3- SİGORTASIZ OLDUĞUNU TESPİT ETTİĞİ KİŞİLERİ SGK BİLDİRİMİNE YÖNELİK İPÇ

5510 sayılı Kanununun 8'inci maddesinin yedinci fıkrasında, “Kamu idareleri ile bankalar, Kurumca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle, Kurumca belirlenecek işlemlerde, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmek ve sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri, Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.” hükmü yer almaktadır.

5510 sayılı Kanununun 100'üncü maddesinde;

“ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan, münferit olarak bilgi ve belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise Kurumla yapılacak protokoller çerçevesinde, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile özel hayat ve aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından kişilerin sosyal güvenliğinin sağlanması, 6183 sayılı Kanuna göre Kurum alacaklarının takip ve tahsili ile bu Kanun kapsamında verilen diğer görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi sürekli ve/veya belli aralıklarla vermeye, bilgilerin elektronik ortamda görüntülenmesini sağlamaya, görüntülenen bu bilgilerin güvenliğini sağlamaya, muhafaza etmek zorunda oldukları her

türlü belge ile vermek zorunda oldukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye mecburdurlar.

Bu madde kapsamında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar Kurumun belirleyeceği süre içerisinde söz konusu talebe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

(Değişik birinci cümle: 15.2.2018-7099/19 md.) Kurum, bu Kanun gereği verilecek her türlü belge veya bilginin internet, elektronik ve benzeri ortamda gönderilmesi hususunda, gerçek veya tüzel kişiler ile yazılı sözleşme ile yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişilere izin vermeye, bu kişileri aracı kılmaya veya zorunlu tutmaya, Kuruma verilmesi gereken her türlü belge, bildirme ve taahhütnamenin, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara verilmesini mecbur kılmaya, söz konusu belgeleri diğer kamu idarelerine ait formlarla birleştirmeye ve bu belgeleri kamu idarelerinin elektronik bilgi işlem ortamından almaya, bu kişilere yapılacak bildirimleri Kuruma verilmiş saymaya, bu Kanunun uygulaması ile ilgili işveren, sigortalı ve diğer kurum, kuruluş ve kişilerin talepleri üzerine veya re'sen düzenleyeceği her türlü bilgi ve belgeyi bilgi işlem ortamında oluşturmaya, bu şekilde hazırlanacak olan bilgi ve belgelerin sadece internet ve benzeri iletişim ortamından ilgili kişilere verilmesini kararlaştırmaya yetkilidir. Elektronik ortamda hazırlanacak bilgi ve belgeler adli ve idari makamlar nezdinde resmi belge olarak geçerlidir.

Belge veya bilgileri internet, elektronik ve benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulan gerçek ve tüzel kişilerin, Kurumun bilgi işlem sistemlerinin herhangi bir nedenle hizmet dışı kalması sonucu belge ve bilgiyi, bu Kanunda öngörülen sürenin son gününde Kuruma göndermemesi ve muhteviyatı primleri de yasal süresi içinde ödeyememesi halinde, sorunların ortadan kalktığı tarihi takip eden beşinci işgününün sonuna kadar belge veya bilgiyi gönderir ve muhteviyatı primleri de aynı sürede Kuruma öder ise bu yükümlülükleri Kanunda öngörülen sürede yerine getirmiş kabul edilir.

(Ek fıkra: 18.2.2009-5838/3 md.) Üçüncü fıkra hükümleri çerçevesinde yetkilendirilen kamu idaresi, yetkilendirildiği hususlarla sınırlı olarak kendi mevzuatında yer alan yetkileri kullanabilir.

(Ek fıkra: 25.6.2009-5917/41 md.) Kurum, genel sağlık sigortalılarının bakmakla yükümlü oldukları kişilerin genel sağlık sigortasından yararlanmalarına esas bilgilerinin, sağlayacağı elektronik alt yapı üzerinden girilmesini kamu idarelerinden, işverenlerden ve bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılardan isteme yetkisine sahiptir. Bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (10) numaralı bendinde belirtilen şartlara uygun olarak veya Kurumca belirlenecek sürede bilgi girişlerini yapmayanlar hakkında bu Kanunun 102 nci maddesine göre idari para cezası uygulanır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Hükmü yer almaktadır.

Kamu idarelerinin ve bankaların SGK tarafından sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmemeleri veya kontrol etmelerine rağmen sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri SGK'ya bildirmemeleri halinde uygulanacak olan idari para cezaları 5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde açıklanmıştır.

5510 sayılı Kanununun 8'inci maddesinin yedinci fıkrası ve 100'üncü maddesinin uygulaması hakkında Bankalar ve Kamu İdareleri Tarafından Yapılacak Olan Sigortalılık Kontrolü ile Kurum ve Kuruluşlardan Alınacak Bilgi ve Belgelere Dair Tebliğ yayımlanmış olup, amaç ve kapsamı

“Bu Tebliğ; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8 inci maddesinin yedinci fıkrası ile 100 üncü maddesi kapsamında, bankalar ve kamu idareleri ile diğer kurum ve kuruluşların, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü ve bu yükümlülüğe istinaden işlem yaptığı kişilerin kimlik bilgilerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi, ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kişilerin sosyal güvenliklerinin sağlanması, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Kanuna göre Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarının takip ve tahsili ve 5510 sayılı Kanunla Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen görevlerin yerine getirilmesi ile sınırlı olmak kaydıyla, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurumları, kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan 6/12/2013 tarihli ve 28843 sayılı

Resmî Gazete' de yayımlanan Bankalar ve Kamu İdareleri Tarafından Yapılacak Olan Sigortalılık Kontrolü ile Kurum ve Kuruluşlardan Bilgi ve Belgelerin Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde münferit ya da yapılacak protokollerle alınacak bilgi ve belgelerin belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir.”

şeklinde düzenlenmiştir.

Söz konusu Tebliğin 15'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında; belediyeler ve il özel idarelerince aşağıdaki düzenlemelere yer verilmiştir.

“a) İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatına İlişkin Yönetmelik kapsamında, sıhhi ve gayri sıhhi işyerlerinin açılmasında ilgisine göre büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından ruhsat verilmesinde, ruhsat verilen işyerleri için “işyeri adresi ve unvanı” bilgileri bu kurumlarca; büyükşehir belediyeleri, belediye ve il özel idarelerince yapılan denetimlerde ve ruhsat işlemleri sırasında içkili ve umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinde çalıştığı tespit edilen kişilerin T.C. Kimlik Numaralı işyeri sahibi/işyeri çalışanı ayrımlı kimlik bilgileri ve çalışılan yerin unvanı ve açık adresi bilgileri ile varsa ücreti ve işe başlama tarihi bilgileri Kuruma (SGK kastedilmektedir) gönderilir.

b) Belediye Zabıta Yönetmeliği kapsamında zabıta denetimlerinde düzenlenen ve istihdama yönelik bilgiler içeren tutanaklarda çalışan kişilerin T.C. Kimlik Numaralı işyeri sahibi/işyeri çalışanı ayrımlı kimlik bilgileri ve çalışılan yerin unvanı ve açık adresi bilgileri ile varsa ücreti ve işe başlama tarihi bilgileri Kuruma gönderilir.

c) Şehirlerarası ve şehir içi terminal giriş ve çıkış kayıtlarından araç, şoför ve diğer çalışanlara ait bilgiler ile otogarda hizmet veren otobüs firmalarının büro çalışanları ve araç şoförleri ile diğer çalışanlarının T.C. Kimlik Numaralı işyeri sahibi / işyeri çalışanı ayrımlı kimlik bilgileri ve çalışılan yerin unvanı ve açık adresi bilgileri ile araç plaka bilgisi varsa çalışanların ücreti ve işe başlama tarihi bilgileri Kuruma gönderilir.

ç) Belediye sınırları içinde 5393 sayılı Belediye Kanununun 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi yetkisi gereği kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları, özel halk otobüsü, ticari taksi, minibüs ve taksi dolmuş işletenler ile bu araçlarda çalışan kişilerin T.C. Kimlik Numaralı işyeri sahibi / işyeri çalışanı ayrımlı kimlik bilgileri ve çalışılan yerin unvanı ve açık adresi bilgileri ile araç plaka bilgisi varsa çalışanların ücreti ve işe başlama tarihi bilgileri Kuruma (SGK kastedilmektedir) gönderilir.

d) Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğince; genel olarak okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim öğrencileri ile sadece rehber personel taşımacılığı hizmeti yapmak üzere müracaat edenler için düzenlenen onaylı "okul servis aracı özel izin belgesi" örneği Kuruma gönderilir.

e) Kurumca talep edilmesi halinde, Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik kapsamında belediye sınırları içerisinde geçici işyeri, ilk işyeri, inşaat abonelik bilgileri, faaliyete geçen işyerlerinin tespiti amacıyla sektörel ya da bölgesel bazda, su abonelik bilgileri ile istenilen

dönem aralıklarındaki tüketim bilgileri Kuruma gönderilir."

Sigortalı Başına İdari Para Cezası: Belediye/Belediye Şirketleri yukarıda belirtilen konularda işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmemeleri veya kontrol etmelerine rağmen sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri SGK' ya bildirmemeleri halinde, kontrol etmediği veya kontrol etmesine ve sigortasız olduğunu tespit etmesine rağmen SGK' ya bildirmediği **her bir sigortalı başına**, söz konusu bilgilerin SGK' ya gönderilmesi gereken sürenin son gününde geçerli olan brüt asgari ücret üzerinden aylık asgari ücretin onda biri tutarında idari para cezası uygulanır.

Fiilin İşlendiği Tarihin Tespiti: İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler idari para cezasına konu fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibariyle işlemiş sayılır. Bu kapsamda; bilgilerin SGK' ya gönderilmesi gereken sürenin son günü fiilin işlendiği tarih olarak kabul edilir.

4- YAPI RUHSATINA YÖNELİK İPC

5510 sayılı Kanunun 11'inci maddesinin altıncı fıkrasında, valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeleri ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlü oldukları,

Aynı Kanununun 102'nci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde; Kanununun 11'inci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen yükümlülüğü yasal süresi içinde yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlara yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacağı,

Hükme bağlanmıştır.

Ruhsatın Onay Tarihine Göre İdari Para Cezası: Ruhsat vermeye yetkili makamlarca düzenlenen yapı ruhsatında yer alan "ruhsatın onay tarihi" esas alınarak, yapı ruhsatlarının bu tarihten itibaren 1 aylık süre içerisinde ilgili idarelerce SGK'ya bildirilmemesi halinde ilgili kurum hakkında idari para cezası uygulanmaktadır.

Ruhsatın Verildiği Tarihe Göre İdari Para Cezası: Yapı ruhsatlarının verilme tarihi ile ilgili olarak ihtilaf ve tereddüt yaşandığı, SGK tarafından yapı ruhsatında yer alan onay tarihi esas alınarak 1 aylık sürenin hesaplanması sonucunda uygulanan idari para cezalarına belediyelerce itiraz edildiği, devamında durumun ilgili idarelerce yargıya intikal ettirilerek dava konusu edildiği anlaşılmaktadır. Yapı sahipleri veya kanuni vekillerince yapı ruhsatı almak için ruhsat vermeye yetkili birimlere müracaatlarda, tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge) mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları roperli veya yoksa ebatlı kroki eklenmekte; ruhsat vermeye yetkili makamlarca ruhsat ve ekleri incelenerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde, eksik veya yanlış olduğu takdirde, müracaat tarihinden itibaren 15 gün içinde

müracaatçıya ilgili bütün eksik ve yanlışları yazı ile bildirilmekte, eksik ve yanlışlar giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren en geç 15 gün içinde, yapı ruhsatı verilmektedir.

Yapı ruhsatının verilme aşamasında yapı ruhsatı ile ilgili süreç, 5490 sayılı "Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "Sekizinci Kısım" 50'nci maddesinin birinci fıkrası ile "Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik'in İkinci Bölüm 9'uncu maddesine göre gerçekleştirilmekte olup, Ulusal Adres Veri Tabanından, Yapı Ruhsatı verilecek yapının adresinin işlenmiş olması zorunluluğu bulunmaktadır. Yapı Ruhsatı formu, ilgili makamlarca onaylandıktan sonra ulusal adres veri tabanına kaydedilmiş olan "Ruhsat Takip No" kullanılarak ilgili Yapı Ruhsatı çağrılıp onay butonuna basılarak onaylandığı teyit edildikten sonra sistemin oluşturduğu onay kodu Yapı Ruhsatı formunda "118. Onay kodu" Bölümüne elle yazılarak Yapı Ruhsatı verme işlemi sonlandırılmaktadır. Bu işlemin gerçekleşmesinden sonra mekansal adres kayıt sistemi (MAKS) üzerinden de onaylanması ile tekemmül etmesinden sonra ilgisine bir tutanak ile teslim edilmekte veya posta ile gönderilmesinden sonra yapı ruhsatının bir sureti SGK'ya gönderilmektedir. Bu itibarla, yapı ruhsatının onaylanma aşamasında sistem tarafından yapılması gereken en son işlemin "mekansal adres kayıt sistemine onay işlemi" olduğu ve **bu işlemden sonra ilgisine teslim edildiği dikkate alınarak, yapı ruhsatının ruhsat sahibine veya vekiline teslim edildiği tarihin veya posta ile gönderilmiş ise tebliğ tarihinin, bu tarihleri ispatlayıcı belgelerin de beraberinde ibraz edilme-si kaydıyla, 5510 sayılı Kanununun 11'inci**

maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen “verildiği tarih” olarak esas alınması, bu tarihten itibaren 1 ay içinde ruhsatları SGK’ ya göndermeyen mahalli idareler hakkında idari para cezası uygulanması gerekmektedir.

Yapı Ruhsatlarının On-Line Gönderilmesi: Yapı ruhsatına yapı ruhsatına başvuranlar tarafından ruhsat vermeye yetkili mercilere yapılan yapı ruhsatı başvurularında yapı ruhsatına ilişkin bildirim formu alınmakta olup; bu formdaki yer alan bilgiler ruhsat vermeye yetkili merci tarafından SGK’ ya on-line olarak aktarıldığından, 5510 sayılı Kanunun 11’inci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen “verildiği tarih” olarak mekansal adres kayıt sistemine onay işleminin yapıldığı tarihin esas alınması, bu tarihten itibaren 1 ay içinde yapı ruhsatı bildirim formunda yer alan bilgileri SGK’ ya on-line olarak göndermeyen belediyeler hakkında idari para cezası uygulanması gerekmektedir.

Bildirim Formunun Alınmaması Hali: Yapı ruhsatına ilişkin bildirim formunun alınmaması dolayısıyla bu formda yer alan bilgileri SGK’ ya göndermeyen idarelerin, yapı ruhsatının ruhsat sahibine veya vekiline teslim edildiği tarihin veya posta ile gönderilmiş ise tebliğ tarihinin, bu tarihleri ispatlayıcı belgelerin de beraberinde ibraz edilmesi kaydıyla, 5510 sayılı Kanunun 11’inci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen “verildiği tarih” olarak esas alınarak, bu tarihten itibaren 1 ay içinde ruhsatları SGK’ ya göndermeleri gerekmekte olup; bu süre içerisinde yapı ruhsatını göndermeyen belediyeler hakkında idari para cezası uygulanır.

Fiilin İşlendiği Tarihin Tespiti: İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler idari para cezasına konu fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibariyle işlemiş sayılır. Bu kapsamda; yapı ruhsatının ruhsat sahibine veya vekiline teslim edildiği tarihten veya posta ile gönderilmiş ise tebliğ tarihinden itibaren başlamak üzere 1 aylık sürenin son günü fiilin işlendiği tarih olarak kabul edilir.

Sonuç olarak; asgari işçilik uygulamasına ilişkin SGK tarafından istenilen bilgi ve belgelerin 1 ay içinde SGK’ ya bildirilmemesi asgari ücretin 2 katı tutarında; ihale konusu işleri üstlenenlerin SGK’ya bildirilmemesi asgari ücret tutarında; işlem yaptığı kişilerin sigortalı olup olmadığını kontrol etmemesi veya sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri SGK’ ya bildirmemesi asgari ücretin 1/10’u tutarında; yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlere ilişkin bilgi ve belgeler ile bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgilerin verildiği tarihten itibaren 1 ay içinde SGK’ya bildirilmemesi her bir bildirim yükümlülüğü için asgari ücret tutarında belediyelere/belediye şirketlerine idari para cezası uygulanır.

BELEDİYE GELİRLERİNDE TEBLİGAT

Özkan BAĞDADIÖĞLU*

* İç Denetçi

1. GİRİŞ

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 98 inci maddesinde, *'Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanuna göre alınacak vergi, harç ve katılma payları hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve bunların ek ve tadilleri hükümleri uygulanır.'* hükmü yer almaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu, vergilendirme işlemleri ile vergilendirme sürecinde uygulanacak esas ve usulleri gösteren özel bir idari usul kanunudur. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun kapsamı ve uygulanacağı vergi, resim ve harçlar bu Kanunun birinci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır.

2464 sayılı Kanun'un 98 inci maddesi hükmünden de açıkça anlaşılacağı üzere, genel bütçeli idarelerle il özel idareleri ve belediyeler tarafından toplanan vergi, resim ve harçlar ile bunlara bağlı faiz ve zamlarla ilgili olarak vergi ilişkisinden doğan hak, yetki ve görevlerin gerçekleştirilme ve kullanılma biçimleri ile bunlara aykırılıklarda uygulanacak müeyyideleri gösteren hükümleri bünyesinde toplayan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, belediyelerin tarh ve tahsile yetkili olduğu vergi, harç ve katılma payları bakımından da uygulanacak temel usul kanunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla, bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri, vergi, harç ve katılma payları hakkında da uygulanacaktır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun tebliğe ilişkin hükümleri belediye gelirleri uygulamasında önemli yer tutmak-

tadır. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 93.maddesine göre tebliğ; tahakkuk fişi dışında kalan, vergilendirme ile ilgili olup hüküm ifade eden tüm belge ve yazıların muhatabına duyurulması olarak belirtilmektedir. Belediye gelirleri uygulamasında da tebliği zorunlu olan tahakkuk fişleri, vergi ceza ihbarnameleri, ödeme emirleri, düzeltme fişleri, düzeltme isteminin reddine ilişkin yazılar ve belediyelerce mükellefe süre belirtilerek yazılan yazıların 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun tebliğ ilişkin hükümleri uyarınca tebliğ edilmesi gerekmektedir.¹

2. İDARE HUKUKUNDA TEBLİGAT

Tebliğat işlemleri pek çok idari işlemin başlangıcını teşkil etmesi bakımından son derece önemlidir. Ancak vergi hukukunda tebligat, vergileme sürecinin bir parçası olduğu için ayrıca önem arz eder. İdare hukukumuzda tebligat konusunda 2 temel ayırım vardır. Bunlardan birincisi özel tebligat olarak nitelendireceğimiz vergi hukukuyla ilgili tebligatlardır ve bu tebligatlar hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri geçerlidir.²

2.1.213 SAYILI VERGİ USUL KANUNUNA GÖRE TEBLİĞ

Tebliğ, vergilendirme sürecinin başlı başına bir aşamasıdır. Vergilendirme ile ilgili tebliğler, Vergi Usul Kanununa tabidir. Dolayısıyla belediye gelir sürecine ilişkin tüm bilgi ve evrakların (ödeme emri, ihbarname, yazı gibi) bu Kanuna

göre tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Vergi Usul Kanunu, vergilendirme sürecinin parçası olarak tebliği 21 inci maddesinde tanımlamıştır. Buna göre tebliğ, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna bildirilmesidir.

2.1.1.Tebliğ yapılacak kimseler

Vergi Usul Kanunu'nun 94.maddesine göre tebliğ,

- Mükelleflere,
 - Kanuni temsilcilere,
 - Umumi vekillerine,
 - Vergi cezası kesilenlere
- Yapılır.

2.1.1.1.Mükellefler ve kendisine ceza kesilenler: Mükellef, kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişidir. Bu durumda tebliğ, mükellefin veya ceza kesilenin kendisine yapılabilir.

2.1.1.2.Dava açma yetki vetki ve görevi bulunan umumi vekil: Umumi vekiller kişiler adına tebliğ evrakını alabilecek kimselerdendir. Yasal temsilcilik kanundan, vekalet ilişkisi ise sözleşmeden doğar. Umumi (genel) vekil kendisine vekalet verenin her türlü işini yapmak üzere vekalet verilen kişidir.

2.1.1.3.Kanuni temsilci: Yasal temsilcilik kanundan doğan temsilciliktir. **Eğer gerçek kişi mükellef veya vergi sorumlusunun yasal temsilcisi varsa kendisine tebligat yapılamaz. Tebligatın bu kimselere yapılması gerekir. Çünkü yasal temsilciliğin söz konusu olduğu durumda hukuki ehliyetsizlik var demektir. Bilindiği gibi vergi mükellefi veya**

¹ Dr.Fatih TORUN, 'Belediye Gelirleri', sayfa 581

² Dr.Ahmet OZANSOY, '2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Açıklaması',

sorumlusu olmak için kanuni ehliyet şart değildir. Yasal temsilci birden fazla ise bunlardan birine tebligat yapılabilir.

2.1.1.4.Mirasçılar: Ölüm halinde mükellefin ödevleri kanuni ve mansup mirasçılara geçer. Ölüm halinde vergi cezası düşer ancak mirası reddetmemiş mirasçıların her biri ölünün vergi borçlarından miras hisseleri nisbetinde sorumlu olurlar. Her mirasçıya kendi payı tebliğ edilir. Verginin tümü bir mirasçıya tebliğ edilmişse tebligat mirasçının kendi payı oranında geçerlidir. Mirasçılara yapılacak tebliğler, üç aylık bekleme süresinden sonra yapılmalıdır. Daha önce yapılmış tebliğler mirasın reddi halinde hükümsüz olur.

2.1.2.Tüzel kişilere yapılacak tebliğler

Tüzel kişilerin iradesi organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleri ile tüzel kişiliği borçlu ya da alacaklı duruma sokarlar.

Tüzel kişilerde, bunların başkan, müdür veya kanuni temsilcilerine; vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde bunları idare edenlere veya temsilcilerine tebliğ yapılır.

Ticaret şirketlerinde temsilciler ve bunlardaki değişiklikler, ilan olmadıkça üçüncü kişiler ve belediye bakımından hüküm ifade etmez. Bu nedenle değiştiği halde tescil ve ilan edilmemiş eski yöneticilere tebligatın geçerli olduğu kabul edilmektedir.

Tüzel kişilerde tebliğin yasal temsilciye yapılması gerekir. Bu temsilciler mutad iş saatlerinde iş yerinde bulunamadıkları veya tebligatı bizzat alamayacak durumda oldukları takdirde orada

hazır bulunan memur ve çalışanlarına tebliğ yapılır.

O halde tebligat sırası;

-Öncelikle yasal temsilci,

-Bulunmadığı takdirde sırasıyla temsilciden sonra gelen kimse veya

-Evrak müdürü gibi bu tür işlerle görevlendirilmiş kimsedir.

Bunlar da bulunamamış ise, bu yerdeki memur ve müstahdeme tebliğ yapılabilir. Ancak bu durumun tebliğ evrakında tespiti gerekmektedir. Birçok Danıştay kararında, tebliğ alındısına bu konuda açıklama düşülmesinin şart olduğu belirtilmektedir.

Danıştay 3.Dairesi bir kararında; '*memur ya da müstahdemlerden birine tebliğin yapılabilmesi için öncelikle muhatabın iş yerinde bulunamamış olması ve bu hususun tebliğ tutanağına kaydedilmiş olması gerektiği, şirketin yetkilisinin iş yerinde bulunmadığına ilişkin açıklamaya yer verilmeden doğrudan doğruya şirket çalışanı imzası ile tebligatın usulüne uygun gerçekleştirildiğinden ve kamu alacağının kesinleştiğinden söz edilemeyeceğini*'³ açıklamıştır.

Yine Danıştay son dönemdeki uygulamalarında tebliğ yapılan kişinin sigortalı çalışıp çalışmamasının tebligat hükümleri açısından önemli olmadığına, sigortasız çalışmanın SGK mevzuatını ilgilendirdiğine, işyerinde bulunan kişinin müstahdem olarak değerlendirilmesine ve bu kişiye yapılan tebligatın usulüne uygun olduğuna işaret etmektedir.

³ Danıştay 3.Dairesi 2011/418 Esas-2013/89 sayılı Karar ilamı

2.1.3.Özellik arz eden bazı tebligatlar

Tebliğ yapılacak gerçek ve tüzel kişinin özellikli durumuna göre tebliğin yapı- lış şekli farklılıklar arz edebilmektedir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 96, 97 ve 98 inci maddelerinde konuyla ilgili ay- rıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.3.1. Askerlere yapılacak tebligat:

Kara, deniz, hava ve jandarma eratına yapılacak tebliğler, kıta komutanı ve mü- essese amiri gibi en yakın üst vasıtasıyla yapılır. Bu evrakı derhal tebliğ olunacak kimseye vermediği takdirde üst, tazminle mahkûm olur.⁴

2.1.3.2. Yabancı memleketlerde bu- lunanlara yapılan tebligat:

Yabancı ülkelerde bulunanlara tebligatın nasıl yapılması gerektiği Kanunun 97 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

Yabancı memlekette bulunanlara teb- liğ o memleketin yetkili makamı vasıta- sıyla yapılır. Bunun için anlaşma varsa veya o memleketin kanunları müsait ise o yerdeki Türk siyasi memuru veya konso- losu tebliğin yapılmasını yetkili makam- dan ister.

Kendisine tebliğ yapılacak kişi Türk vatandaşı ise tebliğ Türk siyasi memuru veya konsolosu vasıtasıyla da yapılabilir. Bu halde bildirim Türkiye elçiliği veya konsolosluğu veya bunların görevlendi- receği bir memur yapar. Tebliğin konu- su ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgilerinin yer aldığı ve otuz gün içinde başvurulmadığı takdirde tebliğin yapı- lmış sayılacağı ihtarını içeren bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatının izin verdiği yöntemle gönderilir. Bildirim,

⁴ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, madde 96

o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği belgelendirildiğinde, tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde Türkiye elçiliği veya konsolosluğuna başvurulma- dığı takdirde tebligat 30.günün sonunda yapılmış sayılır. Muhatap, Türkiye elçiliği veya konsolosluğuna başvurduğu takdirde tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa bu hususta düzenlenecek tutanak tarihinde tebliğ yapılmış sayılır. Evrak bekletilmek- sizin mercine iade edilir.

Yabancı memleketlerde bulunan kim- selere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çı- karan merciin bağlı bulunduğu Bakanlık vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığı'na, oradan da Türkiye elçilik veya konsolosluğuna gönderilir.

Yabancı memlekette resmi görevle bu- lunan Türk memurlarına tebliğ Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılır.

Yabancı memlekette bulunan askeri şahıslara yapılacak tebliğ, bağlı bulun- dukları kara, deniz, hava kuvvetleri ko- mutanlıkları ile Jandarma Genel Komu- tanlığı vasıtasıyla yapılır.

2.1.3.3.Kamu idare ve müesseseleri- ne tebliğ: Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ bu idare ve müesseseler- in en büyük amirlerine veya bunların muavinlerine veya en büyük amirin yet- kili kılacağı memurlara yapılır.⁵

2.1.4.Tebliğ şekilleri

Tebliğ, mükellefin bilinen adreslerine yapılır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 101 inci maddesine göre bilinen adresler şun- lardır:

-Mükellef tarafından işe başlamada

⁵ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, madde 98

veya adres değişikliğinde bildirilen işyeri adresleri,

-Yoklama fişinde veya ilgilinin imzası bulunmak şartıyla yetkili memurlar tarafından tutanakla tespit edilen işyeri adresleri,

-5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre oluşturulan adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi.

Belediye gelirlerine ilişkin evrak ve dokümanların tebliği mevzuata göre 4 şekilde gerçekleştirilebilir. Bunlar;

- Posta yoluyla tebliğ
 - Memur eliyle tebliğ
 - Elektronik ortamda tebliğ
 - İlan yoluyla tebliğ
- olarak sıralanır.

2.1.5.Tebliğ evrakının teslimi

Vergi Usul Kanunu'nun 102 inci maddesinde tebliğ evrakının teslimine yönelik ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre;

Tebliğ olunacak evrakı içeren zarf posta idaresince muhatabına verilir ve bu durum muhatap ile posta memuru tarafından tebliğ alındısına tarih ve imza konulmak suretiyle tespit olunur.

Muhatap, imza atacak kadar yazı bilmez veya herhangi bir sebeple imza atamayacak durumda bulunursa sol elinin başparmağı bastırılmak suretiyle tebliğ edilir.

Muhatap, tebellüğden imtina ederse, tebliğ evrakının gönderildiği idareden alınabileceği şerhini içeren bir pusula kapıya yapıştırılır. Posta memuru, tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza ederek, tebliğ olunacak evrakı tebliği yaptıran

idareye teslim eder. Bu durumda tebliğ, pusulanın kapıya yapıştırıldığı tarihte yapılmış sayılır.

Yine Kanun koyucu tebligatın yapılmasını kolaylaştırıcı hükümler getirmiştir. Örneğin 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre oluşturulan adres kayıt sistemine göre yerleşim yeri adresi olan kişiler için herhangi bir belge veya evrakın tebliğ edilememe ihtimali yoktur. Mernis adresi olarak adlandırılan bu adrese tebliğe çıkılan hallerde tebliğ yapılacak kişinin adresinde bulunmaması durumunda (bulunamama durumu o adresten geçici ayrılmaları da kapsar) durum, posta memuru tarafından tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza edilerek, tebliğ evrakı gönderildiği idareye iade edilir. Bunun üzerine tebliği çıkaran merci tarafından tayin olunacak münaşip bir süre sonra yeniden tebliğ çıkarılır. İkinci defa çıkarılan tebliğ evrakı da aynı sebeplerle tebliğ edilemezse, tebliğ evrakının gönderildiği idareden alınabileceği şerhini içeren bir pusula kapıya yapıştırılır. Bu durum, posta memuru tarafından tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza edilerek , tebliğ evrakı gönderildiği idareye iade edilir. Tebliğ evrakının pusulanın yapıştırıldığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde muhatabı tarafından alınması halinde alındığı günde, bu süre içerisinde alınmaması halinde on beşinci günde tebliğ yapılmış sayılır.

2.1.6.İlanen tebligat

Kanunun 103 ile 106 ıncı maddeleri arasında ilânen tebligatın ne şekilde yapılacağı açıklanmıştır.

2.1.6.1. Tebliğin ilanla yapılacağı haller

Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilân yoluyla yapılır:

-Muhatabın Kanununun 101 inci maddesi kapsamında bilinen adresi yoksa,

-Bilinen adreslerde tebliğ yapılamaması hallerinde, muhatabın adres kayıt sisteminde kayıtlı bir adresi bulunmazsa,

-Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkân yoksa,

-Başkaca nedenlerden dolayı tebliğ yapılmasına imkân yoksa.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu bir kararında⁶ ; dava konusu olayda davacı şirketin ve temsilcilerinin bilinen adreslerinde tebligat yapılmadığı açık olduğundan, ihbarnamelerin ilan edilmesinde ve ilan yoluyla tebliğ edilerek tahakkuk ettirilen ancak vadesinde ödenmeyen kamu alacağının tahsili amacıyla ödeme emri düzenlenmesinde yasaya aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir.

2.1.6.2. İlanın şekli

Tutarlara göre ilan tebligatının ne şekilde yapılacağı Kanununun 104 üncü maddesinde açıklanmıştır. Buna göre;

*17.000-TL'ye kadar olan tebligatlar kurumun ilan panosunda,

*17.000,00 TL- 1.700.000,00 TL arası olan tebligatlar bir yerel gazete ve bir internet haber sitesinde,

*1.700.000,00 TL üstü olan tebligatlar Türkiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerin birinde ve bir internet haber

sitesinde

İlan edilir.

Yukarıdaki rakamlar her yıl Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile güncellenmektedir.

2.1.6.3. İlanın içeriği⁷

İlanda aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

-Tebliğin muhatabının adı, soyadı ve tüzel kişilerde ünvanı,

-Tebliğin ilgili olduğu gelir kalemine ilişkin ayrıntılı bilgi (içeriği, tutarı, dönemi, vadesi vb.)

-İlan tarihinden itibaren bir ay içerisinde ilânı yapan makama bizzat veya vekil aracılığıyla müracaat etmeleri veya taahhütlü mektup veya telgraf aracılığıyla açık adreslerini bildirmeleri,

-Kendilerine süre ile kayıtlı resmi tebliğ yapılacağı.

2.1.6.4. İlanın sonuçları

İlan üzerine bizzat veya vekil aracılığıyla müracaat edenlere yerinde, adres bildirenlere ise posta ile tebliğ yapılır.

İlan tarihinden başlayarak bir ay içerisinde ne belediyeye başvurmuş ne de adresini bildirmiş olanlara bir ayın sonunda tebliğ yapılmış sayılır.

2.1.7. Elektronik tebligat

Vergi Usul Kanunu'nun 107/A maddesi ile , 93 üncü maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre elektronik ortamda tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci

⁶ 17.10.2003 tarih,2003/132 Esas, 2003/388 Karar sayılı İlam

⁷ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, madde 105

günün sonunda yapılmış sayılır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya, tebliğ elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeğe ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğ ilişkin diğer esas ve usulleri belirlemeye yetkilidir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununa tabi olan tebligatlar için elektronik tebligat sadece Gelir İdaresi Başkanlığı'na tabi vergi daireleri tarafından kullanılmakta; tüm belediyelerin kullanabileceği ortak bir elektronik tebligat sistemi bulunmamaktadır.

2.1.8.Köylerde ödeme emirlerinin tebliği

Ödeme emirlerinin tebligatı da diğer vergisel dokümanlar gibi 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ilgili maddelerine göre yapılmalıdır. Ancak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun "ödeme emri" başlıklı 55 inci maddesinin 3 üncü bendi ödeme emirlerinin tebligatı ile ilgili bazı özel hükümler getirmiştir.

Buna göre; belediye sınırları dışındaki köylerde bulunan borçlulara ödeme emirleri muhtarlıkça tebliğ olunur. Ödeme emirlerinin muhtarlığa teslim tarihinden itibaren 15 gün içerisinde tebligat yapılmadığı takdirde ödeme emirleri tebliğ edilmemiş olan borçluların isimleri ödeme emri hüküm ve mahiyetinde olan bir "ödeme cetveline" alınarak borçlular borçlarını ödemeye ve mal bildiriminde bulunmaya çağırılırlar. Ödeme cetveli köyde herkesin görebileceği bir yere asılmak suretiyle tebliğ olunur. Cetvelin ası-

lıp indirilmesi bir tutanakla tespit edilir. Cebren tahsil ve takip ödeme emrinin tebliği veya ödeme cetvelinin indirilmesi tarihinde başlamış olur.

Görüleceği üzere 213 sayılı Kanunda muhtarlığa tebliğ ile ilgili bir maddede yokken 6183 sayılı Kanunun 55 inci maddesinde belediye sınırları dışındaki köylerde ödeme emirlerinin muhtarlık kanalıyla tebliğ ettirileceği hüküm altına alınmıştır.

2.1.9.Hatalı tebliğler⁸

Vergi Usul Kanununun "hatalı tebliğler" başlıklı 108 inci maddesinde şekil hatalarının sınırı çizilmiş olup "*mükellefin adının, verginin türü veya miktarının, vergi mahkemesinde dava açma süresinin hiç yazılmamış olması ya da tebliğin görevli bir makam tarafından çıkarılmamış olması*" esasa etki eden şekil hataları olarak kabul edilmiş, bu şekilde yapılan tebliğler geçersiz kabul edilmiştir. İlgili hükümde ifade edilen hususlar haricinde ortaya çıkacak şekil hataları ise esasa etki eden şekil hatası olarak kabul edilmeyecek hukuken geçerli bir işlem olarak kabul edilmiştir.

2.2.7201 SAYILI TEBLİGAT KANUNUNA GÖRE TEBLİĞ

Belediye gelirlerini ilgilendiren ödeme emri, ihbarname, yazı gibi evrak ve belgelerin muhataplarına tebliğ edilmesi işlemlerinde 213 sayılı Kanun hükümlerine uyulması gerekmektedir.213 sayılı Kanunda açıklık bulunmayan hallerde ise 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun genel hükümler başlıklı 1 ila 33.maddelerdeki hükümler esas alınacaktır.

⁸ 213 sayılı VUK, madde 108

Bu kapsamda 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun belediye gelirlerini ilgilendirebilecek bölümlerinin incelenmesinde fayda görülmektedir:

2.2.1.7201 sayılı Kanunda tebligat usulleri

7201 sayılı Kanun 4 temel tebligat yöntemi öngörmüştür. Bunlar;

- Memur eliyle tebligat
- Posta yoluyla tebligat
- Elektronik ortamda tebligat
- İlanen tebligat

2.2.2.Elektronik tebligat

Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. 7201 sayılı Kanun uyarınca yapılan elektronik tebligat işlemleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından kurulan ve işletilen Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden yürütülür.

2.2.3.Bilinen adreste tebligat

Tebliğat, tebliğ yapılan şahsa bilinen en son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılması veya tebligat yapılamaması halinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır. Ancak kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı ve kabulü şartıyla her yerde tebligat yapılması mümkündür.

2.2.4.Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina⁹

Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden

imtina 7201 sayılı Kanunun 21 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre kendisine tebligat yapılacak kimse adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim edilenin adresini içeren ihbarnameyi binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih tebliğ tarihi sayılır.

Yine yukarıdaki açıklamalara paralel olarak, gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim edilenin adresini içeren ihbarnameyi binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih tebliğ tarihi sayılır.

2.2.5.İlanen tebligat

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda yer alan ilanen tebliğ hükümleri 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan hükümlerden farklılık arz etmektedir. 7201 sayılı Kanunda ilanen tebliğe ilişkin hükümler Kanunun 28 ila 31 inci maddeleri arasında yer almaktadır. Buna göre;

Adresi meçhul olanlara ilanen tebligat yapılır.¹⁰

İlanen tebliğ, tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde yayım yapan bir gazete ve internet haber sitesi ve ayrıca Basın İlan Kurumu ilan portalında ya-

⁹ 7201 sayılı Tebligat Kanunu, madde 21

¹⁰ 7201 sayılı Tebligat Kanunu, madde 28

pılır. Tebliğ olunacak evrak ve ilan sureti tebliği çıkaran idarenin ilan panosuna da asılır.

İlanen tebliğ son ilan tarihinden itibaren 7 gün sonra yapılmış sayılır. İlanen tebliğe karar veren idare duruma göre daha uzun bir süre tayin edebilir. Ancak bu süre 15 günü geçemez.

3. SONUÇ

Bilgilendirme ve belgelendirme işlevi gören tebligat, belediye gelir sürecinde hakların kazanılması ve kaybedilmesi ile hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından oldukça önemli bir role sahiptir. Geçerli bir tebligat işlemi yapılabilmesi için tebliğin usulüne uygun olarak yapılması esastır.

Belediye gelir işlemleri geliri doğuran olay ile başlamakta ve içerisinde bir dizi süreci barındırmaktadır. Gelir süreci birbirini tamamlayan bir önceki işlem ile bir sonraki işlemin birbiri ile bir bağ halinde olduğu temel olarak tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil aşamalarını barındırmaktadır. Aşamalar halinde birbirinin devamı niteliğinde işleyen gelir sürecinde mükellefler açısından çeşitli ve maddi yükümlülükler ortaya çıkmakta ve mükellef bu yükümlülükleri idareden aldığı tebliğler ile yerine getirmektedir. Nitekim idari işlem niteliği taşıyan aşamaların mükellefe bildiriminde rol alan tebligatlar, mükellefler açısından hukuka uygunluk karinesinden yararlanan idareye karşı hakların kazanılması ve/veya kaybedilmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Tebliğatlar idare ile mükellef arasında oldukça önemli bir yere sahip olması nedeniyle usulüne uygun bir şekilde muhatabına ulaştırılması gerekmektedir.

Nitekim usulüne ve şekle uygun olarak yapılmayacak tebligatlar hukuk aleminde sonuç doğurmayacaktır.

Belediye gelirlerine ilişkin yapılacak tebligatlarda ikili bir ayrımı sürekli olarak göz önünde tutmak gerekir:

Buna göre belediyelere ait vergi, resim ve harçlar 213 sayılı Vergi Usul Kanununa tabidir ve bunların **tebligatında** bu Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Yukarıdakilerin dışında kalan ve Vergi Usul Kanununa tabi olmayan ücret, kira gibi diğer gelirlerde ise 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri geçerlidir.

KAYNAKÇA

- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğleri
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu
- 7201 sayılı Tebligat Kanunu
- Ahmet OZANSOY, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Açıklaması, Mevzuat Yayıncılık
- Serhat TAŞPINAR, Tüm Yönleriyle Belediye Gelirleri, Seçkin Yayıncılık
- Dr.Fatih TORUN, Belediye Gelirleri, Adalet Yayınevi

KAMU KESİMİ İSTİHDAMI

Recep BACI*

* *Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Uzmanı*

GİRİŞ

Kamu hizmetleri ücret veya ödenekleri kamu gelirlerinden karşılanan atanmış veya seçilmiş kişiler eliyle gördürülmektedir. Bu kişiler geçici veya sürekli kamu hizmeti görevlileridir.

İki genel seçim dönemi arasında görev yapmak üzere seçilmeleri nedeniyle geçici süreli görevli olarak tanımlayabileceğimiz seçilmişler Cumhurbaşkanı, milletvekilleri; mahalli idarelerde belediye başkanları, belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri ve ihtiyar heyeti üyeleri (bunlar ücret/ödenek almazlar) ve muhtarlardır. Seçilmişlerin sayısı, unvanı, görev, yetki ve sorumlulukları kanunlarda belirlenmiştir. Seçilme şartlarına haiz olanlar, kanunlarında yazılı usul çerçevesinde seçilerek, seçtikleri kamu hizmetini yürütmek üzere görevlerine

başlarlar. Bu çalışmamızda seçilmişlerin sayısı, unvanı, görev, yetki ve sorumluluklarına yönelik bir bölüm ya da kısım açılmayacaktır.

Sürekli kamu hizmeti görevlileri bakanlar, diğer memurlar, işçi ve sözleşmeli personelden oluşur. Sürekli kamu hizmeti görevlerinden; bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet kapsamında yılın, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı hizmetler sözleşmeli personel eliyle, mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir malî yılda 6 aydan az süren hizmetler ise geçici işçi eliyle gördürülür.

Kamu hizmetleri/görevleri genel olarak istihdam edilen kişiler eliyle görülmektedir. Kişilerin kamu hizmeti görebilmesi için de önceden belirlenmiş bir

görev, kadro veya pozisyonun belirlenmiş olması ve bu görev, kadro veya pozisyonla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Görev, genel olarak özel kanunla (Dekan, yönetim kurulu üyeleri, düzenleyici ve denetleyici kurumların başkan ve üyeleri, YÖK üyeleri, mütevellî heyeti üyeleri gibi) belirlenirken; kadro ve pozisyon sayısı (üst kurullar, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı, 4924 sayılı Kanun, 5502 sayılı Kanun, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gibi) az sayıda idare için özel kanunla; diğer kamu idare, kurum ve kuruluşu için genel düzenlemelerle belirlenmiştir.

Kadro veya pozisyona ilişkin genel düzenlemeler, kapsam alanı ve istihdam içinde payı dikkate alınarak sırası ile 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, mahalli idarelerle (5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu gibi) ilgili kanunlar, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve az sayıda idare için özel düzenlemelerdir.

Kadro, pozisyon veya mevzuatında tanımlanmış görev ve unvan oluşturulmadan kişilerin kamuda istihdam edilmeleri mümkün olmamaktadır. İlk bakışta cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar bu kuralın istisnası gibi görünse de; Anayasada Cumhurbaşkanına cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan atama yetkisinin verilmesi, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlıkların/bakanların teşkilat ve görevi tanımının yapılmış olması nedeniyle, bu unvanlarda önceden oluşturulmuş unvanlar olarak değerlendiril-

dirilmektedir

Kamu yönetiminde, sınava dayalı/liyakat sistemi çerçevesinde personel seçiminin ilk uygulaması Çin'de, hanedanlıklar döneminde, 6. yüzyılda başlanmış ve ilerleyen yüzyıllarda komşu ülkelerde de uygulanmıştır. Büyük Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarının yükselme dönemlerinde de saray bürokrasisine personel seçiminde liyakat ve ehliyeteye önem verilmiştir. Sürekli kamu hizmeti görevlilerinin, (bakan gibi siyasi görevler, bazı üst kademe kamu yönetici kadro, pozisyon veya görevlerine açıktan atanacaklar ile istisnai memuriyet kadrolarına atanacak olanlar hariç olmak üzere) Anayasanın 70. maddesi uyarınca hizmetin gerektirdiği niteliklere haiz olan herkesin katılabileceği bir liyakat sınavı sonrasında atanması esas olmalıdır.

Bu yazımızda; kamu istihdamına ilişkin mevzuat ve mevzuatın uygulanmasında görev alan idareler ile kamu hizmetine girme hakkına yönelik özet bilgi sunulacaktır.

Kamu istihdamının, yaklaşık yüzde seksenlik kısmı 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında;

Diğer kısmı da, bu Kararname dışında kalan (Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatının kadro ve pozisyonları, MİT personeli, MSB bünyesindeki TSK personeli, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının gizli olan kadro veya pozisyonlarında ve Mahalli idareler, KİT'ler, kamu sermayeli diğer anonim şirketler, düzenleyici ve denetleyici kurumlarda) kamu idare, kurum ve kuruluşlarında ya-

pılmaktadır.

1. 2 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KAPSAMINDA İSTİHDAM

Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin kapsamı, Kararnamenin 2 inci maddesinde;

“Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan idareler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleriyle kurulan diğer idareler, fonlar ve kefalet sandıkları hakkında uygulanır.” ibaresi ve ek 2 inci maddesinde yer alan

“5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kurum ve kuruluşların temizlik ile koruma ve güvenlik işlerini yürütmek için gerekli sürekli işçi kadrolarının ihdası, iptali ve kullanılmasına dair hususlar Cumhurbaşkanlığı kararıyla düzenlenir.” ibaresi ile belirlenmiştir.

Kadro ve pozisyonların ihdası, dağılımı, değişimi, kullanımı, iptali gibi hususlar bu CBK da belirlenen usul kapsamında yapılmaktadır.

1.1 Kadro ve Pozisyonda İhdası

Bu CBK uyarınca, kapsamında yer alan kamu teşkilatlarında memur kadrolarının ihdası “Cumhurbaşkanı Kararnamesi” ile 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamındaki sözleşmeli personel pozisyonu, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü, ek 26 ncı ve ek 27 nci ve maddeleri kapsamındaki sözleşmeli personel pozisyonu ve 4857 İş Kanuna tabi sürekli işçi kadrosunun ihdası “Cumhurbaşkanı ka-

rarı” ile yapılmaktadır.

Kadro ve pozisyonların dağılımı, değişimi, kullanımı, iptali gibi hususlarda bu Kararname kapsamında yapılmaktadır.

1.1.1. Memur Kadroları

Kararname kapsamında yer alan memur kadroları (I) sayılı cetvelde, hâkimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlar ve bu mesleklerden sayılanların kadroları (II) sayılı cetvelde, öğretim elemanı kadroları da (III) sayılı cetvelde (Anayasa Mahkemesi kararı öncesi) yer almaktadır.

1.1.1.2 İhdas

Kadro ihdası süreci, ilgili kamu teşkilatının ihtiyaç talebini Cumhurbaşkanlığına göndermesi ile başlar; Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının yapacağı inceleme ve araştırması sonucu oluşacak ihdas veya ret görüşü Cumhurbaşkanının takdirine sunulur ve sonuçlandırılır.

Ancak, Anayasa Mahkemesi kararı sonrası, 15 Nisan 2022 tarihinden itibaren öğretim elemanı kadrolarının ihdası (15 Nisan 2022 tarihli Resmi Gazete), kanunla yapılmaya başlanmıştır.

1.1.1.3 Kullanım

Kararname kapsamına giren kurum ve kuruluşlarının; boş memur ve öğretim elemanı kadrolarına açıktan veya diğer kurum ve kuruluşlardan nakil suretiyle yapabilecekleri yıllık atama sayısı, bu sayı sınırlanmasına tabi tutulmayacak atamalar ile uygulamaya ilişkin hususlar, öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulunun görüşü alınmak suretiyle, her yıl Cumhurbaşkanınca belirlenmektedir.

Boş kadrolara 657 sayılı Kanunun 59

uncu ve 92 nci maddeleri uyarınca yapılabilecek açıktan atamalar için, verilmiş genel atama izni dışında Cumhurbaşkanlığından ayrıca atama izin alınması gerekmektedir.

Hâkimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlara ve bu mesleklerden sayılanların kadrolarına atamada her hangi bir izin söz konusu değildir.

1.1.2 Sürekli İşçi Kadrosu

Sürekli işçi kadrosu, Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenerek, Kararname eki (V) sayılı cetveline eklenmektedir.

1.1.2.1 İhdas

Kararname kapsamında olan idarelerin atölye, şantiye, fabrika ve çiftlik gibi işçi istihdamı zorunlu olan hizmet birimleri ile temizlik, koruma ve güvenlik, bakım ve onarım gibi destek hizmetleri için ihtiyaç duyulan işçi kadro talebi, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığına gönderilir ve Başkanlığın yapacağı inceleme ve araştırması sonucu oluşacak ret veya uygunluk görüşünün Cumhurbaşkanının onaması ile sonuçlanmaktadır.

1.1.2.2 Kullanım

Sürekli işçi kadrolarından boş olanların açıktan atama amacıyla kullanılması (ilgili mevzuatı uyarınca yükümlü oldukları engelli ve eski hükümlü işçi atamaları ile sürekli işçiye askerlik görevi sebebiyle kurumlarından ayrılanlardan muvazzaf askerlik hizmeti dönüşü göreve başlayacaklar hariç) Cumhurbaşkanlığına izinine tâbidir.

1.1.3 Sözleşmeli Personel Pozisyonu

Sözleşmeli personel pozisyon sayısı, Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenmekte ve Kararname eki (IV) sayılı cetvele ek-

lenmektedir.

1.1.3.1 İhdas

Sözleşmeli personel pozisyonları; sayı, unvan, nitelik, sözleşme ücreti ve sürelerinin belirlenmesi suretiyle merkezde toplam sayı olarak, taşrada ise bölge veya il bazında ihdası Cumhurbaşkanınca yapılmaktadır.

1.1.3.2 Kullanım

Sözleşmeli personel pozisyonlarından boş olanların açıktan alım amacıyla kullanılması, Cumhurbaşkanlığına iznine tâbidir. Yükseköğretim kurumlarının araştırma-geliştirme proje hizmetlerine ilişkin pozisyonlarda çalıştırılacaklar için açıktan alım izni aranmaz.

2. MAHALLİ İDARELERDE İSTİHDAM

Belediyeler ve bağlı kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri kurdukları mahalli idare birlikleri hizmet ihtiyaçlarını görmek üzere memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici iş istihdam ederler. Bu kapsamda istihdam edilen personel bu idarelerin personeli-dir.

Bu idareler ayrıca, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 20 inci maddesinin; “İl özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, personel çalıştırılmasına dayalı hizmetleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı suretiyle birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bu idarelere ait ve halen bu kapsamda hizmet alımı

yaptığı mevcut şirketlerinden birine, bu nitelikte herhangi bir şirketi bulunmuyorsa münhasıran bu amaçla kuracakları bir şirkete gödürebilir.” hükmü ve bu hüküm uyarınca yayımlanan “İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar” çerçevesinde, işçiler eliyle görülebilir hizmet alanlarında ve bu idarelerin kuruluş kanunları kapsamında kuracakları iktisadi işletmelerde; yazımızın bu bölümünde açıklanan istihdam süreçler dışında (yazımızın bu bölümünde açıklanan yöntemle istihdam edilen personelin iki buçuk katını aşan personeli, Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yayımlanan “Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Bunların Üyesi Oldukları Mahalli İdare Birlikleri Personel Alımı Rehberi” rehber kapsamında), kadro ihdası, atama izni (gibi usul hükümlerine uyulmadan personel istihdam etmektedir. Ancak, bu usulle istihdam edilen eleman belediye tüzel kişiliğinin elemanı değil, iktisadi işletmenin elemanıdır.

2.1. Belediyeler

Belediyeler, 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve bu kanunlar uyarınca belirlenen norm kadro ilke ve standartlarına dair yönetmelik kapsamında merkez teşkilatları ile bağlı kuruluşlarında memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici işçi istihdam ederler.

2.1.1 Kadro ve Pozisyonda İhdası

Belediyeler ve bağlı kuruluşlarının memur ve işçi (norm) kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonları, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi

ve madde uyarınca yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenmektedir.

2.1.2 Kadro Kullanımı

Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliğinin 5 inci maddesi uyarınca, atama yapılacak kadro unvanı ve sayıları için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin alınması gerekmektedir.

2.1.3 Pozisyon Kullanımı

Memur kadro unvanları karşılık gösterilmek suretiyle belirlenen sözleşmeli personelin unvanı ve sayıları norm kadro ilkeleri kapsamında 5393 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinde belirlenmiştir. Bu unvanların bir kısmında tam zamanlı ve yıllık; bir kısmında ise haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilmektedir.

Kanunun 49 uncu maddesinde belirlenen memur kadro unvanları karşılık gösterilerek sözleşmeli personel istihdam edebilmek için (7/15754 sayılı Kararın ek 2 inci maddesi uyarınca sınav yapılması veya) izin alınması gerekmemekte, ancak, karşılık gösterilen kadroya memur ataması yapılmamaktadır.

2.2 İl Özel İdaresi

İl Özel idareleri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile bu kanunlar uyarınca belirlenen norm kadro ilke ve standartlarına dair yönetmelik kapsamında memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici işçi istihdam ederler.

2.2.1 Kadro Kullanımı

Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliğinin 5 inci maddesi uyarınca, atama yapılacak memur kadro unvanı ve sayıları için İçişleri Bakanlığından izin alınması gerekmektedir.

2.2.2 Pozisyon Kullanımı

İl özel idareleri de, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi kapsamında istihdam edeceği sözleşmeli personeli, bu bölümün (2.1.2) Pozisyon Kullanımı başlığı altında yapılan açıklama çerçevesinde istihdam etmektedir.

3. SERMAYESİNİN ÇOĞUNLUĞU KAMUYA AİT KURULUŞLAR

Cumhuriyetin ilk yıllarında Devletin uyguladığı karma ekonomik model kapsamında kurulan iktisadi kuruluşların bir kısmı, faaliyetini günümüzde de sürdürmektedir. Ayrıca serbest piyasa ekonomisine geçiş sonrasında da milli savunma, milli güvenlik ve kamu yararı, ekonomi ve güvenlik ile ilgili olarak milli yararların korunması, Ulusal egemenlik kapsamındaki uydu yörünge pozisyonlarının haklarının yönetimi ve işletme yetkisi gibi alanlarda kamu sermayeli yeni şirketler kurulmuştur. Bu kuruluşlarda kamuya ait olduğu için personel istihdamında kamu idarelerinin istihdam yapılarına paralel bir düzenleme yapılmıştır.

Bu kapsamda yer alan kuruluşların hizmetleri memur, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürülmektedir.

3.1. KİT'lerde Kadro ve Pozisyon İhdası

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklarda ihtiyaç duyulan hizmetler memurlar, sözleşmeli

personel ve işçiler eliyle görülmektedir.

KİT'lerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak istihdam edilecek personelin kadrosu, 399 sayılı KHK ya ekli 1 sayılı cetvelde gösterildiği üzere kanunla belirlenmiştir.

Sözleşmeli statüde istihdam edilecek personele ait pozisyonların unvan ve sayıları Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yapılmaktadır.

Yeni kadro ve pozisyonların ihdası ile ihdas edilmiş kadro ve pozisyonların iptal ve değişiklikleri Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yapılabilmektedir.

İşçi kadrolarının ihdası hususunda 399 sayılı KHK da bir düzenleme yapılmamıştır. KİT'lerde işçi kadrosu Ticaret Kanunu kapsamında, yönetim kurulunca belirlenmektedir.

3.1.1. KİT'lerde Kadro ve Pozisyon kullanımı

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 29 uncu maddesi uyarınca her yıl yayımlanması gereken (2022 yılında 10.10.2022 tarihli ve 4620 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki Karar gibi) Genel Yatırım ve Finansman Programında, istihdama ilişkin düzenleme de yapılmaktadır.

KİT'lerin kadro ve pozisyonları yılı Genel Yatırım ve Finansman Programında belirtildiği şekilde kullanılmaktadır.

3.2 Kamu Bankaları ve Özel Kanunlarla Kurulan Diğer Anonim Şirketlerde Kadro ve Pozisyon İhdası

Bu kapsamda kamu bankaları (Merkez bankası ve katılım bankaları dahil) ve KİT kapsamında yer almayan diğer kamu şirketleri yer almaktadır. Sermayesinin

kahir ekseriyeti veya tamamı Kamuya ait olan bankalar ve özel kanunla kurulan diğer şirketlerin personel istihdam usulü, kuruluşlarına ilişkin kanunlarda belirlenmiştir. Bu kapsamda yer alan şirketlerde kadro ve pozisyon ihdası (PTT hariç) genel olarak yönetim kurullarınca yapılmaktadır.

3.2.1 İller Bankası Anonim Şirketi personel ihtiyacını usul ve esasları, unvanı ve sayısı Yönetim Kurulunca belirlenen sözleşmeli personel eliyle; Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi personel ihtiyacını, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ve 27 inci maddesi kapsamında vize edilen pozisyonda istihdam edeceği sözleşmeli personelle karşılanmaktadır.

3.2.2 Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası Anonim Şirketi, Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketinin hizmet ihtiyacı, bankalarının genel kurulunca belirlenen sayıda çalıştırılacak işçiler eliyle görülmektedir.

3.2.3 Ziraat Katılım Bankası Anonim Şirketi, Vakıf Katılım Bankası Anonim Şirketi, Emlak Katılım Anonim Şirketinin personel ihtiyacı, genel kurulca belirlenen sayıda çalıştırılacak işçiler eliyle görülmektedir.

3.2.4 Merkez Bankasının hizmet ihtiyacı Banka Meclisince sayı ve unvanları belirlenen memurlar ve işçiler eliyle görülmektedir. Merkez Bankası, Banka Meclisi kararı ile sözleşmeli statüde olarak yerli ve yabancı uzman çalıştırılmaktadır.

3.2.5 Türkiye İhracat Kredi Bankası

hizmet ihtiyacını Yönetim Kurulunca belirlenen usul ve esaslar kapsamında istihdam edeceği işçi eliyle gidermektedir.

3.2.6 Telgraf ve Telefon hakkında 406 sayılı Kanunun değişik 1inci maddesi ile Türk Telekom Anonim Şirketi kurulmuş ve bu Kanuna eklenen 22 inci madde ile de Telekom personelinin statüsü belirlenmiştir. Buna göre Türk Telekom'daki kamu payı %50'nin altına düşünceye kadar, Türk Telekom Yönetim Kurulu üyeleri memur statüsünde, bunların dışında kalan personel ise Yönetim Kurulunca belirlenen esaslar kapsamında işçi statüsünde istihdam edilecektir.

3.2.7 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununa, 5189 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile eklenen ek 33 üncü maddesi ile de Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi (Türksat A.Ş.); 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca Borsa İstanbul Anonim Şirketi kurulmuştur. Türksat A.Ş. ve Borsa İstanbul A.Ş işçi statüsünde personeli Yönetim Kurulu kararı kapsamında istihdam etmektedir.

3.2.8 Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketinin hizmet ihtiyacı İş Kanunu kapsamında istihdam edilen personel eliyle gördürülmektedir. İstihdam edilecek işçilerin kadrosu, unvanı, ücreti ile diğer tüm mali ve sosyal hakları, terfi, izni, çalışma esasları, vekâlet, ödül ve disiplin işlemleri ile sözleşme esasları ve benzeri diğer uygulamaya ilişkin hususlar Genel Kurulca, yetki devredilmesi halinde Yönetim Kuruluna belirmektedir.

3.2.9 6741 sayılı Kanunla kurulan ve ana sözleşmesi Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin 30.01.2017 tarihli ve 9252 sayılı gazetesinin 485 ile 486'ncı sayfasın-

da yayınlanan Türkiye Varlık Fonu personeli; Bakanlar Kurulunun 17/10/2016 tarihli ve 2016/9429 sayılı Karar ekinde yayımlanan Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Yapısına ve İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar'ın 13 üncü maddesi uyarınca Yönetim Kurulu üyeleri ile genel müdür Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde aranan şartlar kapsamında, bunların dışındaki personelse, Yönetim Kurulunun belirlediği esaslar çerçevesinde işçi statüsünde istihdam edilmektedir.

3.3 Kadro ve Pozisyon kullanımı

Bankalar (Merkez bankası ve katılım bankaları dahil) ve diğer şirketlerde kadro veya pozisyon kullanımı genel kurul (bazılarında yönetim kurulu) kararı ile gerçekleştirilmektedir.

4. DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu İhale Kurumu, Rekabet Kurumu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu ve Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu gibi düzenleme ve denetleme görevi bulunan idarelerin hizmet ihtiyaçları, diğer kamu idare ve kuruluşlarında olduğu gibi genel hükümler çerçevesinde memur, sözleşmeli personel ve (temizlik ile koruma ve güvenlik işleri) işçiler eliyle gördürülmektedir.

4.1 Kadro ve pozisyon ihdası

Memur ve sözleşmeli personele ilişkin kadro pozisyon sayıları teşkilat kanunlarında yapılmıştır. Ek kadro ve pozisyon sayıları da yeni bir kanunla yapılabilmektedir.

4.1 Sürekli İşçi Kadroları

2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ek 2 nci maddesi uyarınca temizlik ile koruma ve güvenlik işlerini yürütmek için gerekli olan sürekli işçi kadrolarının ihdası ve iptali dair hususlar ise Cumhurbaşkanlığı kararıyla yapılmaktadır.

4.2. Kadro ve Pozisyon kullanımı

Düzenleyici ve denetleyici kurumların memur ve sözleşmeli personel boş kadro ve pozisyonlarının kullanımı, bu kurumların kurullarının kararı ile gerçekleştirilmektedir. İşçi kadrolarının kullanımı ise 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde yürütülmektedir.

5. İSTİHDAMA İLİŞKİN ÖZEL DÜZENLEMELER

Birçok kamu idare, kurum, kuruluş ve benzeri teşkilatlar ve şirketler, özel kanunlarında belirtilen usul çerçevesinde ilk dört bölümde belirtilen istihdamlarına ek olarak geçici işçi ve özel düzenlemeler uyarınca sözleşmeli personel istihdam edilebilmektedir.

5.1 Geçici işçi

5620 sayılı Kanununun 3 üncü maddesi uyarınca KİT lerde, mahalli idareler ve birliklerinde, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler ve (IV) sayılı

çetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan kuruluş ve teşekküller ile hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım olarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarında, yetkili mercilerin (KİT lerde Cumhurbaşkanlığının, mahalli idarelerde meclislerin, diğerlerinde Hazine ve Maliye Bakanlığının) vizesini müteakip geçici işçi istihdam edilebilmektedir.

5.2 Bilişim Personeli

Sözleşmeli bilişim personeli, özel teşkilat kanunları (Sosyal Güvenlik Kurumu, Adalet Bakanlığı gibi) veya 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 6 ncı maddesi kapsamında, belirtilen azami sayıyı aşmamak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığının vizesini müteakip istihdam edilebilmektedir.

5.3 Diğer sözleşmeli personel

4924 sayılı Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanunu ve 3359 Sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu kapsamındaki sözleşmeli personeller Hazine ve Maliye Bakanlığının vizesini müteakip; Yükseköğretim mevzuatı kapsamında olan sözleşmeli öğretim elemanları YÖK ün ve/veya Hazine ve Maliye Bakanlığının vizesini müteakip; istihdam edilebilmektedir.

5.4 Köy Korucuları

442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesine 5673 sayılı Kanunla eklenen fıkranın “Cumhurbaşkanınca tespit edi-

lecek illerde; olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplere ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya her ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yeteri kadar güvenlik korucusu görevlendirilmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde görevlendirilecek güvenlik korucusu sayısı 40.000 kişiyi geçemez. Cumhurbaşkanı bu sayıyı yüzde elliye kadar artırmaya yetkilidir. ...” hükmü çerçevesinde, istihdam edilirler.

5.5.Toplum yararına çalışma programı veya hizmet satın alma yöntemi ile personel temini

Yazımıza konu kurum, kuruluş idare gibi kamu teşkilatlarına ait bir kadro, pozisyon veya görevle ilişkilendirilmeden, kamunun hizmet ihtiyacını gidermek amacı ile uzun süredir uygulanan ve geçici mahiyette olan istihdama da, kısmen kamu istihdamı denilmektedir. Bu uygulama üç yöntemle yapılmaktadır.

Bunlardan biri, işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde veya yerlerde doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak amacıyla İŞKUR tarafından uygulanan programlardır. Bu çalışma usulünde, her yıl yenilenen noter kurası yöntemi, liste yöntemi veya yüzde seksen noter kurası yüzde yirmi liste yöntemlerinden birisi ile çalışacak kişiler belirlenmektedir. Belirlenen kişiler kamusal altyapının ye-

nilenmesi, çevre temizliği, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda çevre düzenlemesi, bakım ve onarım, temizlik işleri; restorasyon, tarihi ve kültürel mirasın korunması, ağaçlandırma, park düzenlemeleri, vadi ve dere ıslahı, erozyon engelleme çalışmaları alanlarında bir yılda en çok dokuz ay süre ile İş Kanunu kapsamında çalıştırılmaktadır.

Diğeri, KİT'lerin Kamu ihale mevzuatında tanımı yapılan hizmet ihtiyacının, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve teşebbüs ana statüsü ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde ihale suretiyle hizmet satın alınması yöntemidir. Bu yöntemde hizmet sunacak kişiler ihaleyi kazanan işverene ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi olmaktadır. İşverenin ve bu yöntemle istihdam edilenlerin hizmet süresi ihale süresi ile sınırlıdır.

Üçüncü yöntemde, yazımızın (3.2.) bölümünün konusuna giren şirketlerin İş Kanununun 2 inci maddesinde tanımı yapılan alt iş verene gördürdükleri hizmetlerdir. Bu şirketler alt işverenle yaptıkları sözleşmelerle güvenlik, temizlik gibi tali işlerini alt işveren aracılığıyla istihdam ettikleri işçilere gördürmektedir. Alt işverenin ve bu yöntemle istihdam edilenlerin hizmet süresi, yapılan sözleşme süresi ile sınırlıdır.

6. KAMU HİZMETLERİNE GİRME

Anayasamızın farklı maddelerinde kamu görevlileri, kamu hizmeti, kamu hizmeti görevlileri, diğer kamu görevlisi, işçi niteliği taşımayan kamu görevlileri ibarelerine yer verilmiş ancak bu ibarelerin tanımı yapılmamıştır. Kamu hizmeti veya görevinin tanımı, diğer yasalarda da yazımızın konusunu kapsayacak şekilde yapılmamıştır.

Ancak, 2709 sayılı Anayasamızın 108 inci maddesi, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 2 inci ve 3 üncü maddesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 6 ncı maddesi; 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 2 inci maddesi, mülga 217 Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 inci maddesi, Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gibi mevzuattan; öğretiden ve Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın çeşitli kararlarında faydalanılarak, kamu hizmetinin tanımı yapılabilmektedir.

Bu kapsamda kamu hizmeti, genel anlamda; "Yasama, Yargı ve Yürütme erkinde; Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait şirketlerde; kanunla veya kanunun verdiği yetki ile belirlenmiş bir kadro, pozisyon veya görevle, atama usulü ile ilişkilendirilenlerin yürüttükleri hizmetler olarak tanımlanabilir."

Kamu hizmetine girme hususunda Anayasamızın 70 inci maddesinde; "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." hükmüne yer vermiştir. Anayasa, diğer haklar gibi bu temel hakkın kullanılması hususunda, ayrıca açıklama yapmamıştır.

Ancak, Anayasamızın giriş bölümünün; "... Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk

düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu; ..." hükmüne, Anayasamızın 2 nci maddesinin; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir." hükmüne,

10 uncu maddesinin; "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." hükmü, 70 inci maddedeki düzenlemeyi güçlendirmektedir.

Anayasamızın 70 inci maddesi "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir." der. Kamu personel istihdamına ilişkin birçok düzenlemede de bu hüküm göz önünde bulundurulmuştur. Fakat, kamu hizmeti, kamu kurumu, kamu kuruluşu, kamu görevi gibi ibarelerin, mevzuatta kamu hizmetine girmeyi de kapsayacak bir tanımının yapılmamış olması nedeniyle, hangi kamu hizmetlerinin Anayasamızın 70 inci maddesi kapsamında kamu hizmeti olduğu, hangilerinin bu kapsamda olmadığı hususunda uygulamada birlik sağlanamamıştır.

Ayrıca, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) 1964 yılında onadığı ve Ülkemizin de 9.11.1976 tarihli ve 2027 sayılı Kanunla kabul ettiği "İstihdam Politikasıyla ilgili 122 sayılı Karar"ının giriş bölümünde yer alan;

" Bu beyannamenin -ırk, inanç ve cinsiyetleri ne olursa olsun, bütün insanlar, maddi ilerlemenin ve manevi gelişmelerin, serbestlik, şeref ve haysiyet iktisadi güvenlik içinde ve eşit şanslarla takip etmek hakkına malikler- şeklindeki ifade edilen ana hedefi ışığında, iktisadi ve mali politikaların istihdam politikası üzerindeki yankılarını inceleme ve göz önünde bulundurma görevinin Milletlerarası Çalışma Teşkilatı'na ait olduğunu, İnsan Hakları Beyannamesinin "her şahsın, çalışma ve işini serbestçe seçme, eşit ve elverişli çalışma koşulları ve işsizliğe karşı korunma hakkına maliktir ..." ilkelerinin gereği olarak da her vatandaşın kamu hizmetine girmede de eşit koşul sağlayacak bir uygulamaya ihtiyaç vardır.

Kanaatimce, kamu hizmeti, kamu kurumu, kamu kuruluşu, kamu görevlisi gibi ibareler Anayasamızın 70 inci maddesinde sözü edilen "kamu hizmeti" ibaresinin mütemmim cüz'idir. Bu itibarla, yukarıda örneklenen mevzuat ve yargı kararı çerçevesinde Anayasamızın 70 inci maddesinin uygulama alanını belirlemek ve bu hizmete personel alımında, hizmetin niteliklerine haiz olan her Türk vatandaşına olanak sağlamak Devlet erklerinin görevidir.

6.1. Kamu hizmetine girmede yaşanan diğer sorunlar

Kamu hizmetine girme alanı net olarak belirlenemediği için, aşağıda yer verilen yasalarla koruma altına alınan ke-

simlerin kamu hizmetine girme hakkı da olumsuz etkilenmektedir.

2713 Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının;

“10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları, *özel kanunla kurulan diğer her türlü kamu kurum ve kuruluşları*; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonlarına ve sürekli işçi kadrolarına bu madde hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca hak sahibi olduğu belirlenerek Devlet Personel Başkanlığına bildirilen ve Başkanlıkça kura sonucu atama teklifi yapılanları atamak zorundadır.” hükmü, 2828 Sosyal Hizmetler Kanunu ek 1 inci maddesinin (d) fıkrasının;

“190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı *dışında kalan kurumlar da bu madde kapsamında istihdamla yükümlü oldukları kadro ve pozisyonları* Devlet Personel Başkanlığına bildirmek zorundadır. Ancak, bu kurumlara yapılacak yerleştirmelerde ilgili kurumların talep ettikleri kadro ve statüler esas alınır.” hükmü, ve

4857 Sayılı İş Kanunu 30 uncu maddesinin;

“İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, *kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli* ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli

ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar

Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.” hükmü uygulanırken de sorun yaşanmaktadır. Kamu hizmetine girme alanının çerçevesi çizilebilmiş olsa idi; ya da “122 sayılı İLO Sözleşmesi” gereği gibi uygulanabilse idi, kamu hizmetlerine girme önceliği olanların kamunun bilinen alanlarında yığılmalarını önlenmek mümkün olduğu gibi, toplumun bu dezavantajlı kesimine daha çok istihdam alanı da sağlanabilirdi.

7. SINAV

Kamu hizmetine girme hakkının kullanımını sağlayacak ön koşul, aleni bir ilan ve objektif koşullarda yapılan bir sınav uygulamasıdır. Anayasada dolaylı, kanunlarda doğrudan liyakat/sınav sistemine dair açıklamalar bulunmasına rağmen, kamu personeli seçiminde sınav uygulaması, hala istenilen seviyeye ulaşmamıştır. Oysa liyakat esaslı personel seçimi etkin bir kamu hizmeti sunulmasının veya kamu şirketi yönetiminin ön koşuludur.

Kamu personeli seçiminde sınav uygulaması, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu gibi tüm istihdam şekillerini kapsayacak şekilde ya genel bir düzenleme ile veya objektifliği sağlayacak şekilde

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 6253 Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu veya 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede gibi özel düzenlemelerle sağlanmalı ve merkezi sınavdan istisna tutulan (657 sayılı Devlet Memurları Kanununun istisnai memuriyete ilişkin 59 uncu maddesi, üst kademe yöneticilerin atanmasına ilişkin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 35 ve ek 36 ncı maddeleri, işçi ve sözleşmeli personel alınmasına ilişkin düzenlemeler gibi) kamu görevlerine atamada da objektiflik ölçüsüne bağlı kalınmalıdır.

7.1. Sınavlarla ilgili düzenlemeler ve sonuçları

Liyakat esaslı personel seçmek amacı ile “Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 7/15754 sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasları, Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği” gibi genel yönetmelikler veya “Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı İlk Defa Göreve Başlayacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde Çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında

Yönetmelik” gibi kurumsal yönetmelikler yayımlanmıştır. Ancak, kamuoyunda, kamu personeli seçiminde hala liyakat tartışması yaşanmaktadır.

Kamu hizmetlerine memur statüsünde atama işlemi “Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik” kapsamında, ayrıca bir sınav yapılmadan gerçekleşmesi halinde, yazımızın (6.) ncı kısmında yer verilen İLO sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Anayasal hak ve güvenceler kapsamında, liyakat esaslı bir atama işlemi olacağı değerlendirilmektedir.

Kadro, pozisyon ve görevlerine personel atayacak teşkilatlar, bu işlemi, merkezi sınavla ilişkilendirilmeden objektif koşullarda kendilerinin yapacakları adil bir sınavla gerçekleştirmeleri halinde de liyakat esaslı bir işlemi gerçekleştirmiş olurlar. Bu yöntemin dışında yapılan (Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar hakkındaki Yönetmeliğin 3 üncü maddesi ile ek 5 ile ek 9 uncu maddeleri, Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği kapsamında) memur atamalarında ise liyakat tartışması yapılmaktadır.

Diğer taraftan, kamu kesiminde birçok kurum, kuruluş, işletme, şirket gibi teşkilatların yürüttükleri faaliyetlerin tamamını veya bir kısmını (kamu bankaları, KİT dışında kalan A.Ş. ler, PTT, TSE, yükseköğretim kurumları, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlar) işçi veya sözleşmeli statüsündeki personel eliyle yürütülmektedir. Kamuda iş akdi veya idari hizmet sözleşmesi ile istidam edilenlerin de İLO ve Anayasal hak ve

güvenceler kapsamında liyakat esaslı bir seçim yöntemi ile istihdam edilmeleri uygun olacaktır.

Bu itibarla, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 2 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a, b, c, g ve ğ gibi) bentlerinin; 7/15754 sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 15 inci maddesinin "... söz konusu cetvelde belirlenen asgari niteliklere, hizmetin gereği ilave nitelikler belirleyebilirler hükmünün", ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinden sonraki düzenlemelerin ve ek 5 inci maddesinin; KİT'lerde ihale yoluyla hizmet satın alınması ile Türkiye İş Kurumunun kamu için istihdam garantili kurslarının; diğer kamu kurumlarının özel sınav yönetmeliklerindeki ucu açık hususlarının veya kamu teşkilatlarının mevzuatlarında sınav öngörülme hususlarının, liyakati sağlayacak şekilde düzenlenmesi önem arz etmektedir.

SONUÇ

Kamu istihdamı, 1980 sonrası yapılan iki temel düzenleme çerçevesinde yürütülmekte idi. Bu düzenlemeler, genel yönetim kapsamındaki idareler (5018 sayılı Kanunun 3/a maddesi) ve mahalli idareler için 190 sayılı Genel Kadro ve Usulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve KİT ler için de 399 sayılı sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedir. Bu kararnamelerin dışında kalan (190 sayılı KHK nın 3 üncü maddesi ile 399 sayılı KHK nın 57 inci maddesi kapsamında olan) kamu teşkilatı sayısı son derece sınırlı idi.

Günümüzde kamu istihdamı yazımının (1 ila 5 inci bölümünde) açıklandığı

üzere çok sayıda düzenleme ve idare tarafından yürütülmektedir. Kamu istihdamının çok sayıda mevzuat ve idare tarafından yürütülmesinin sonuçlarının;

Öncelikle kamunun küçük iş yerlerinin temizlik hizmet ihtiyacı başta olmak üzere, güvenlik, şoförlük, bakım onarım gibi hizmet ihtiyaçları; yaşadıkları yörede sosyal yardımlarla hayatını idame ettiren kişilere öncelik verilerek, İŞKUR' a iş başvurusunda bulunanlar arasında her yıl kura ile belirlenecek kişiler eliyle görürülmesinin sosyal ve ekonomik faydalarının;

Kamu hizmeti sunumunda kullanılan teknoloji araçların sürekli geliştirilmesine, yeni teknolojik araçların sisteme dahil edilmesine ve onca özelleştirme yapılmış olmasına rağmen, kamu işgücü ihtiyacının niceliksel olarak artma sebeplerinin;

Kamuda adalet ve liyakat ilkeleri özeinde, güncel ve gelecekteki beklentiler çerçevesinde sınavsız (istisnai memuriyet, üst kadem yönetici gibi) personel olabilmeyen koşullarının ve sonuçlarının;

Mahalli idarelerde, Milli Eğitim Bakanlığında, Sağlık Bakanlığında olduğu gibi diğer kamu idarelerinde de norm kadro uygulamasının faydalarının;

yetkin bir komisyon tarafından incelenmesi, komisyon önerilerinin kamuoyunda tartışılması ve genel kabul gören önerilerin uygulamaya konulması, kamu istihdamı politikasına önemli katkı sağlayacaktır.

BELEDİYE ÇALIŞANLARININ DOĞUM, ANALIK VE SÜT İZNİ

Cumhur Sinan ÖZDEMİR*

* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Başmüfettişi

GİRİŞ

Anayasanın 50'inci maddesine göre dinlenmek çalışanların hakkıdır. İzin haklarının Kanunla düzenleneceği Anayasada öngörülmüştür. 4857 sayılı İş Kanunu işçilerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ise memurların izin haklarını düzenlemiştir. 10.02.2016 tarih ve 29620 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6663 sayılı Gelir Vergisi ve Diğer Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 4857 sayılı İş Kanunu'nun 13 ve 74'üncü maddelerinde 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Ek:5'inci maddesinde değişiklikler yapılmıştır. Değişikler sonrasında işçiler, çocukları ilköğretim çağına gelinceye kadar kısmi süreli çalışabilecek, anneye yarım çalışma ödeneği ödenebilecek, babaya

annenin kullanmadığı doğum izni verilebilecektir.

İşçi olarak (5510/4-a. maddesi kapsamında) çalışan anneler için; 16 haftalık normal doğum izninden sonra 60, 120 veya 180 günlük yarım çalışma hakkı, doğumdan sonra kullandıkları 60, 120 veya 180 günlük yarım çalışma durumunda çalışmadıkları süreler için yarım çalışma ödeneği hakkı, çocuğun okul çağına kadar bir defalığına kullanılmak üzere kısmi çalışma hakkı getirilmiştir. Memur olarak (5510/4-c. maddesi kapsamında) çalışan anneler için; 16 haftalık doğum izninden sonra 2, 4 veya 6 aylık yarım çalışma hakkı, çocuğun okul çağına kadar yarım çalışma hakkı ve boşta kalan süreleri borçlanma hakkı getirilmiştir.

A. İŞÇİLER YÖNÜNDEN

1. Süt İzni

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 74'üncü maddesine göre; kadın işçilere bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için günde toplam birbuçuk saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacağını işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır. Bu hüküm, iş sözleşmesi ile çalışan ve İş Kanunu kapsamında olan veya olmayan her türlü işçi için uygulanacaktır.

2. Analık İzni

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 74'üncü maddesine göre; kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam on altı haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. Çoğul gebelik halinde çalıştırılmayacak süreye iki hafta eklenir. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Kadın işçinin, doğumdan önce kullanmadığı çalıştırılmayacak süreler, doğum sonrası sürelerle eklenmek suretiyle kullanılır.

2.1. Analık İzninin Baba Tarafından Kullanılması

Doğumda veya doğum sonrasında annenin ölümü hâlinde, doğum sonrası kullanılamayan süreler babaya kullanılacaktır.

2.2. Analık İzninin Evlat Edinen Tarafından Kullanılması

Üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinen eşlerden birine veya evlat edinene çocuğun aileye fiilen teslim edildiği

tarihten itibaren sekiz hafta analık hâli izni kullanılacaktır. Diğer bir ifadeyle evlat edinme durumunda erkek işçi de analık izni kullanabilecektir.

2.3. Haftalık Çalışma Süresi Yarısı Kadar Ücretsiz İzin

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 74'üncü maddesine göre; doğum sonrası analık hali izninin bitiminden itibaren çocuğunun bakımı ve yetiştirilmesi amacıyla ve çocuğun hayatta olması kaydıyla kadın işçi ile 3 yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinen kadın veya erkek işçilere istekleri halinde birinci doğumda 60 gün, ikinci doğumda 120 gün, sonraki doğumlarda ise 180 gün süreyle haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin verilir. Çoğul doğum halinde bu sürelerle 30 gün eklenir. Çocuğun engelli doğması halinde bu süre 360 gün olarak uygulanır. Bu dönem içinde ayrıca süt iznine ilişkin hükümler uygulanmaz. Yasal düzenleme gereği işverene talep eden işçiye haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin vermek zorundadır. İşveren eğer bu izni vermez ise işçi kanaatimce iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilir. Haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin hakkını kullanan kadın işçi bu süre içinde süt emzirme izninden yararlanamayacaktır. Ancak haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz iznini altmış veya yüzyirmi gün süre ile kullanan kadın işçiler, bu sürenin sonunda kısmi süreli çalışma haklarını kullanıyor olsalar dahi, doğum sonrası analık izinlerinin bittiği tarihten itibaren günlük bir buçuk saatlik süt emzirme iznini kullanabilecektir.

2.4. Doğum ve Evlat Edinme Sonrası Yarım Çalışma Ödeneği

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Ek:5'inci maddesi gereği; işçiye 4857 sayılı İş Kanunu'nun, 74'üncü maddesi uyarınca haftalık çalışma süresinin yarısı kadar verilen ücretsiz izin süresince doğum ve evlat edinme sonrası yarım çalışma ödeneği verilecektir. Yarım çalışma ödeneği, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarına sahip olan kişilerin faydalandığı ve çalışmadığı günler için kendisine İşsizlik Sigortası Fonundan ödenen karşılıksız bir paradır. Ödenek süresi, 4857 sayılı Kanunun 63'üncü maddesinde belirtilen haftalık çalışma süresinin yarısı kadardır. Doğum yapanın veya evlat edinmenin yarım çalışma ödeneğinden faydalanabilmesi için doğum ya da evlat edinme işleminden önceki, son 3 yılda toplam 600 gün işsizlik sigortası priminin bildirilmiş olması, haftalık çalışma süresinin yarısı kadar fiilen çalışılması, doğum veya evlat edinme sonrası analık hali izninin bittiği tarihten itibaren 30 gün içinde Türkiye İş Kurumu il müdürlüklerine yarım çalışma belgesi ile başvuruda bulunulması gerekir. Yarım çalışma ödeneğinin günlük miktarı, günlük asgari ücretin brüt tutarı kadardır. Günlük yarım çalışma ödeneğinden yalnızca damga vergisi kesilecektir. Yarım çalışma ödeneği işçiye verilen ücretsiz izin süresince ödenir. Yarım çalışma ödeneği, çalışılan aya ait aylık prim ve hizmet belgesinin ilişkin olduğu aydan sonraki ikinci ay içinde ödenecektir. Mücbir sebepler dışında, başvuruda gecikilen süre doğum ve evlat edinme sonrası yarım çalışma ödeneği almaya hak kazanılan toplam süreden düşülerek

ödeme yapılır. Bu ödemeler damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. Geçici işgöremezlik ödeneği almaya hak kazananlara, bu durumlarının devamı süresince doğum ve evlat edinme sonrası yarım çalışma ödeneği ödenmez. İşverenin hatalı bilgi ve belge vermesi nedeniyle yapılan yersiz ödemeler kanuni faiziyle birlikte işverenden tahsil edilecektir.

2.5. Okul Çağına Kadar Kısmi Süreli Çalışma

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 13'üncü maddesine göre; 4857 sayılı İş Kanunu'nun 74'üncü maddesinde öngörülen doğumdan önce 8 hafta ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 haftalık (çoğul gebelikte 18 haftalık) sürenin bitiminden itibaren mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar ebeveynlerden biri kısmi süreli çalışma talebinde bulunabilir. Bu talep işveren tarafından karşılanır ve geçerli fesih nedeni sayılmaz. İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesine göre, "işyerinde tam süreli iş sözleşmesi ile yapılan emsal çalışmanın üçte ikisi oranına kadar yapılan çalışma" kısmi çalışmadır. Dolayısıyla yapılacak kısmi süreli çalışmaların haftalık otuz saatlik çalışma süresinin altında kalmalıdır. Kısmi süreli çalışma talebinde bulunabilmek için karı kocanın da çalışıyor olması gerekmektedir. Ebeveynlerden birinin çalışmaması halinde, çalışan eş kısmi süreli çalışma talebinde bulunamaz. Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferiden evlat edinilenler de çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten

İtibaren bu haktan faydalanır. 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun, 3'üncü maddesine göre, mecburi ilköğretim çağı, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlar. Yasa gereği bir çocuğun mecburi ilköğretim çağı, en erken 60, en geç 73 aylık olduğu dönemdir. Kısmi süreli çalışmaya başlayan işçi, aynı çocuk için bir daha bu haktan faydalanmamak üzere tam zamanlı çalışmaya dönebilir. Kısmi süreli çalışmaya geçen işçinin tam zamanlı çalışmaya başlaması durumunda yerine işe alınan işçinin iş sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Bu haktan faydalanmak veya tam zamanlı çalışmaya geri dönmek isteyen işçi işverene bunu en az bir ay önce yazılı olarak bildirmek zorundadır.

3. Analık Haline Bağlı Ücretsiz İzin

İşveren, isteği halinde kadın işçiye, onaltı haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde onsekiz haftalık süreden sonra altı aya kadar ücretsiz izin vermek zorundadır. İşveren eğer bu izni vermez ise işçi kanaatimce iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilir. Bu izin, üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinme hâlinde eşlerden birine veya evlat edinene verilecektir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmayacaktır.

B. MEMURLAR YÖNÜNDEN

1. SÜT İZNİ

Kadın memura, çocuğunu emzirmesi için doğum sonrası analık izni süresinin bitim tarihinden itibaren ilk altı ayda günde üç saat, ikinci altı ayda günde birbuçuk saat süt izni verilir. Süt izninin hangi saatler arasında ve günde kaç

kez kullanılacağı hususunda, kadın memurun tercihi esastır.

2. ANALIK İZNİ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, 104'üncü maddesine göre kadın memura; doğumdan önce sekiz, doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı hafta süreyle analık izni verilir. Çoğul gebelik durumunda, doğum öncesi sekiz haftalık analık izni süresine iki hafta eklenir. Ancak beklenen doğum tarihinden sekiz hafta öncesine kadar sağlık durumunun çalışmaya uygun olduğunu tabip raporuyla belgeleyen kadın memur, isteği hâlinde doğumdan önceki üç haftaya kadar kurumunda çalışabilir. Bu durumda, doğum öncesinde bu rapora dayanarak fiilen çalıştığı süreler doğum sonrası analık izni süresine eklenir. Doğumun erken gerçekleşmesi sebebiyle, doğum öncesi analık izninin kullanılmayan bölümü de doğum sonrası analık izni süresine ilave edilir. Doğum öncesi analık izninin başlaması gereken tarihten önce gerçekleşen doğumlarda ise doğum tarihi ile analık izninin başlaması gereken tarih arasındaki süre doğum sonrası analık iznine ilave edilir.

2.1. Analık İzninin Baba Tarafından Kullanılması

Doğumda veya doğum sonrasında annenin ölümü hâlinde, doğum sonrası kullanılmayan süreler babaya kullanılacaktır.

2.2. Analık İzninin Evlat Edinen Tarafından Kullanılması

Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan

eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşlerine, çocuğun teslim edildiği tarihten itibaren sekiz hafta süre ile izin verilir. Bu izin evlatlık kararı verilmeden önce çocuğun fiilen teslim edildiği durumlarda da uygulanır.

2.3. Günlük Çalışma Süresi Yarısı Kadar Ücretsiz İzin

Doğum sonrası analık izni süresi sonunda kadın memur, isteği hâlinde çocuğun hayatta olması kaydıyla analık izni bitiminde başlamak üzere ayrıca süt izni verilmeksizin, birinci doğumda iki ay, ikinci doğumda dört ay, sonraki doğumlarda ise altı ay süreyle günlük çalışma süresinin yarısı kadar çalışabilir. Çoğul doğumlarda bu süreler birer ay ilave edilir. Çocuğun engelli doğması veya doğumdan sonraki on iki ay içinde çocuğun engellilik durumunun tespiti hâllerinde bu süreler on iki ay olarak uygulanır. Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de, istekleri üzerine sekiz haftalık iznin bitiminden itibaren bu haktan aynı esaslar çerçevesinde yararlanır.

2.4. Okul Çağına Kadar Yarım Çalışma

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, Ek:43'üncü maddesi gereği; doğum yapan memurlara doğum sonrası analık izninin veya yarım gün çalışma süreleri uyarınca kullanılan iznin, eşi doğum yapan memurlar ise babalık izninin bitiminden, ilgili mevzuatı uyarınca çocuğun mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden ay başına kadar olan dönemde, ayrıca

süt izni verilmeksizin haftalık çalışma saatlerinin normal çalışma süresinin yarısı olarak düzenlenmesini talep edebilirler. Bu kapsamda yarım zamanlı çalışmaya başlayan memur, aynı çocuk için bir daha bu haktan yararlanmamak kaydıyla başvuru tarihini izleyen ay başından geçerli olmak üzere normal zamanlı çalışmaya dönebilir. Bu uygulamadan yararlanan memura, yarım zamanlı çalışmaya başladığı tarihi izleyen ay başından itibaren, mali haklar ile sosyal yardımlarına ilişkin her bir ödeme unsurunun yarısı esas alınarak ödeme yapılır. Bunların fiili çalışmaya bağlı ödemeleri hakkında ise ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaya devam olunur. Derece yükselmesi ile kademe ilerlemesi için aranan süreler açısından bu şekilde çalışılan dönemdeki hizmet süreleri yarım olarak dikkate alınır. Bu kapsamdaki memurun çalışma saatleri ilgili kurum tarafından belirlenir. Bir çocuğu eşile birlikte veya münferit olarak evlat edinen memurlar ile memur olmayan eşin münferit olarak evlat edinmesi hâlinde memur olan eşleri de istekleri üzerine çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten veya analık izninin ya da yarım gün çalışma süreleri uyarınca izin kullanılması hâlinde bu izinlerin bitiminden itibaren bu hükümlerinden yararlanır. Yarım zamanlı çalışma hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar ile bu haktan yararlanamayacak memurları; hizmet sınıfı, kadro unvanı, kurum veya teşkilat bazında birlikte veya ayrı ayrı belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

2.5. Prim Borçlanması

6663 sayılı Kanununun 30'uncu maddesi

ile 5510 sayılı Kanuna eklenen Ek:11'inci maddesine göre; memur olarak çalışan sigortalı sayılanlardan, doğum veya evlat edinmeye bağlı olarak ilgili mevzuatına göre yarım zamanlı çalışma hakkından yararlanmaları nedeniyle mali hakları ile sosyal yardımları yarım ödenenlerin, bu şekilde ödeme yapılan döneme ilişkin fiili hizmet süreleri ile prim ödeme gün sayıları yarım olarak hesaplanacaktır. Yarım zamanlı çalışma hakkından yararlanmaları nedeniyle mali hakları ile sosyal yardımları yarım ödenenlerin eksik çalışılan süreleri, kendilerinin ya da hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde, müracaat ettikleri tarihteki emekli keseneğine esas aylık tutarına ilişkin tüm unsurlar üzerinden güncel katsayılar ile kesenek ve karşılık oranlarına göre hesaplanan borcu kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde ödemeleri şartıyla hizmet sürelerine eklenecektir. Yapılacak hizmet borçlanmasıyla boş görünen yarım çalışma süreleri doldurulacaktır.

3. ÜCRETSİZ İZİN

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, 108/B maddesine göre; doğum yapan memura, doğum sonrası analık izni süresinin veya on iki aya kadar yarım çalışma süresinin bitiminden itibaren; eşi doğum yapan memura ise doğum tarihinden itibaren istekleri üzerine yirmidört aya kadar aylıksız izin verilir.

4. SONUÇ

10.02.2016 tarih ve 29620 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6663 sayılı Gelir Vergisi ve Diğer Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile annelere yeni haklar getirilmiştir. İşçi olarak (5510/4-a.

maddesi kapsamında) çalışan anneler için; 16 haftalık normal doğum izninden sonra 60, 120 veya 180 günlük yarım çalışma hakkı, doğumdan sonra kullandıkları 60, 120 veya 180 günlük yarım çalışma durumunda çalışmadıkları süreler için yarım çalışma ödeneği hakkı, çocuğun okul çağına kadar bir defalığına kullanılmak üzere kısmi çalışma hakkı getirilmiştir. Memur olarak (5510/4-c. maddesi kapsamında) çalışan anneler için; 16 haftalık doğum izninden sonra 2, 4 veya 6 aylık yarım çalışma hakkı, çocuğun okul çağına kadar yarım çalışma hakkı ve boşta kalan süreleri borçlanma hakkı getirilmiştir.

KAYNAKÇA

- 4857 sayılı İş Kanunu
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 4447 İşsizlik Sigortası Kanunu
- Sarper SÜZEK, İş Hukuku, Kasım 2023
- Ercan AKYİĞİT, İş Hukuku, Kasım 2023
- Cevdet İlhan GÜNAY, İş Kanunu Şerhi, Ekim 2023
- Aslı ÇALIŞKAN, İş Hukukunda Analık ve Ebeveyn İzinleri, Kasım 2018
- Cumhur Sinan ÖZDEMİR, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Mayıs 2018

BELEDİYE BAŞKANLIĞI ile BİRLEŞEMEYEN GÖREVLER ve BAŞKANLARIN YAPAMAYACAĞI İŞLER

Mustafa DÖNMEZ*

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Gn.Md.,
Şube Müdürü

1. GİRİŞ

Belediye başkanı, belediye tüzel kişiliğinin başı ve yürütme organıdır. Belediye başkanı, sözlük anlamı itibariyle “*belediye teşkilatını yöneten kimse*” demektir. Belediye başkanı, belediyenin üst yöneticisidir. Seçimle işbaşına gelmesi hasebiyle, siyasi kimliği olan kamu görevlileridir.

Belediye başkanları, belediyelerin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek gibi birçok görev ve yetkiyle donatılmıştır.

Belediye başkanlarının, bu görev ve yetkilerinin yanında bu sıfatlarıyla birleşmeyen görevler olduğu gibi, gerek görevleri sırasında gerekse başkanlıktan ayrıldıktan sonra belli bir süre devam eden yasaklılıkları vardır.

İşte bu yazıda, belediye başkanlığı ile

birleşmeyen ve belediye başkanlarının görevde veya görevden ayrıldıktan sonra yapamayacağı işler incelenecektir.

2. BELEDİYE BAŞKANLIĞI İLE BİRLEŞEMEYEN GÖREVLER

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un değişik 17 nci maddesine göre, belediye başkanlığı ile;

- Milletvekilliği,
- İl genel meclisi üyeliği,
- Belediye meclisi üyeliği,
- Köy muhtarlığı,
- Mahalle muhtarlığı,

bir şahıs uhdesinde birleşemez.

Bu görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine (belediye başkanlığına) seçilenler, seçim sonuçlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde tercih haklarını kullanırlar.

Bu süre içinde tercih haklarını kullanmayanlar, belediye başkanlığını reddetmiş sayılır.

Belediye başkanlığı ile bakanlık görevinin birlikte yürütülemeyeceği Danıştay kararı ile açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca, milletvekili adayı olabilmek için belediye başkanının görevinden istifa etmesi gerektiği 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18 inci maddesinde belirtilmiştir.

Milletvekili adayı olmak isteyen belediye başkanının, genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce, seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koymayacakları ve aday gösterilemeyecekleri 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18 inci maddesinde belirtilmiştir.

Cumhurbaşkanlığına adaylığına gelince; 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun 11 inci maddesine göre, Cumhurbaşkanlığına aday olan belediye başkanı ve belediye meclisi üyeleri aday listelerinin ilan edildiği tarih itibariyle görevlerinden ayrılmış sayılır.

*** Belediye başkanlarının, milletvekili seçiminde aday olabilmek için istifa etmesi gerekir mi ?**

Belediye başkanı iken milletvekili seçiminde aday olabilmek için başkanlıktan istifa etmek gerekmezken, 27.10.1995 gün ve 4125 sayılı Kanun'la, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanunu'nda yapılan değişiklikle, milletvekilliği seçiminde aday olabilmesi için bir belediye başka-

nının, başkanlıktan istifa etmesi koşulu getirilmiştir. Nitekim, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun yukarıda sözü geçen 4125 sayılı Kanun'la değişik 18 inci maddesi, "... aday olmak isteyen belediye başkanları ... ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, **genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce, seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak 7 gün** içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler." hükmünü taşımaktadır.

Söz konusu yasa hükmüne göre; belediye başkanlarının milletvekili seçiminde aday olabilmek için istifa etmeleri gerekir.

3. BELEDİYE BAŞKANLARININ YAPAMAYACAĞI İŞLER

Belediye başkanları, bazı görevlerini görevleri sırasında yapamayacakları gibi, bazı görevlerini de, başkanlıktan ayrıldıktan sonra belli bir süre devam eden yasaklılık nedeniyle yapamazlar. Bu görevler şöyle sıralanabilir:

*** Belediye başkanlarının, başkanlıktan ayrıldıktan sonra bazı işler için devam eden yasakları**

2.10.1981 tarihli ve 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Yasa'ya göre; belediyelerde ve belediyelere bağlı daire, idare, kurum ve kuruluşlarda aylık, ücret veya ödenek almak suretiyle görev yapmış olanlar, bu yerlerdeki görevlerinden hangi sebeple olursa olsun ayrılmalarda durumunda, ayrıldıkları tarihten önceki iki yıl içinde hizmetinde buldukları daire, idare, kurum ve kuruluşlara karşı

ayrıldıkları tarihten başlayarak üç yıl süreyle, o daire, idare, kurum ve kuruluştaki görev ve faaliyet alanlarıyla ilgili konularda doğrudan doğruya veya dolaylı olarak görev ve iş alamazlar, taahhüde giremezler, komisyonculuk ve temsilcilik yapamazlar. Özel kanunlardaki yasaklayıcı hükümler saklıdır.

Buna göre; belediye başkanları, herhangi bir nedenle belediye başkanlığından ayrıldıkları tarihten itibaren 3 yıl süreyle belediyelerde doğrudan doğruya veya dolaylı olarak görev ve iş alamazlar, komisyonculuk ve temsilciliği yapamazlar.

Bu konuda 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 28 inci maddesinde de hüküm bulunmaktadır. Bu hükme göre, belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.

2531 sayılı Yasa'daki süre 3 yıldır. Bu duruma göre hangi hüküm uygulanacaktır ?

2531 sayılı Yasa, özel kanunlardaki yasaklayıcı hükümleri saklı tuttuğundan, 5393 sayılı Yasa'nın özel bir yasa olması ve sadece belediye başkanları ve meclis üyelerine özel hükümler içermesi nedeniyle, belediye başkanlarının görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren **iki yıl süreyle** belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremeyeceği, komisyonculuk ve temsilcilik yapamayacağı ve herhangi bir görev alamayacakları kanaatindeyiz.

*** Belediye başkanları noterlik yapamazlar.**

18.1.1972 tarih ve 1512 sayılı Noterlik Yasası'nın, "Noterlik görevi ile birleşmeyen ve noterlerin yapmaktan yasaklı oldukları işler" başlığını taşıyan 50 nci madde hükmüne göre, hiçbir hizmet ve görev noterlikle birleşemez. Bu nedenle, belediye başkanlarının noterlik yapması mümkün değildir.

*** Belediye başkanları ücret karşılığında bir işte çalışmazlar.**

Belediye başkanları, ücret karşılığında bir işte çalışamazlar. Bu hususta Danıştay'ın çeşitli kararları da bulunmaktadır. Ancak, şirket ortaklığı bu yasak kapsamında değildir.

*** Belediye başkanları belediye aleyhine dava alamazlar.**

5393 sayılı Yasa'nın 28 inci maddesine göre; belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren 2 yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.

Bu kurala aykırı hareket edilmesi durumunda, üyelik sıfatları kalkmaz. Konu ile ilgili olarak eski 1580 sayılı Yasa'nın 29 uncu maddesine dayanılarak verilen Danıştay 3. Dairesi'nin 14.9.1965 gün ve E.1963/313, K.1965/285 sayılı Kararı'nda, fiilen belediye başkanı veya üyesi bulunan kimselerin 29 uncu maddeye aykırı hareketleri halinde üyelik sıfatlarının kalkmayacağı, aykırı hareketlerin giderilmesi yoluna gidileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, bu konuda 1136 sayılı Avukatlık Yasası'nın 11 ve 12 nci maddelerinin

de 5393 sayılı Yasa'ya paralel bir hüküm bulunmaktadır. 19.3.1969 tarih ve 1131 sayılı Avukatlık Yasası'nın 11 inci maddesine göre, "Aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev ... avukatlıkla birleşemez."

Belediye başkanları başkanlık süresince ödenek almakta ve yukarıya alınan Avukatlık Yasası'nın 11 inci maddesinde ödenekten söz edilmemekte ise de, maddede yer alan "...gibi ödemeler" deyimini kapsamına belediye başkanları da girmektedir.

Buna göre, belediyelerde ve bunlara bağlı ortaklık ve iştiraklerde çalışan avukatlar, bu kuruluşlardan ayrıldıktan sonra, ayrıldıkları tarihten itibaren 2 yıl geçmedikçe ayrıldıkları kuruluş adına dava alamaz ve takipte bulunamazlar.

* Belediye başkanları meclisin feshini gerektiren toplantılara katılamazlar

5393 sayılı Yasa'nın 30 uncu maddesinde, hangi hallerde belediye meclisinin feshi yoluna gidileceği 2 bent halinde sayılmıştır. Sözü geçen maddenin bentlerinde açıklanan fiil ve işlemlere katılan belediye başkanlarının da Danıştay kararı ile görevlerine son verilir.

* Belediye başkanları, gündemde bulunmayan bir hususu mecliste görüşüp karara bağlayamazlar.

5393 sayılı Yasa'nın 21 inci maddesinde; her ayın ilk günündeki belediye meclis gündeminin belediye başkanı tarafından belirlenerek en az üç gün önceden üyelere bildirileceği ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulacağı belirtilmektedir.

Bu kapsamda gündemde bulunmayan bir hususun görüşülüp karara bağlan-

bilmesinin, Belediye Yasası'nın 21 inci maddesine göre, her ayın ilk toplantısında belediye başkanı ve meclis üyelerince önerilecek belediyeye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınması ile mümkün olduğundan, belediye başkanının isteği üzerine gündemde olmayan bir konunun görüşülerek karara bağlanması mümkün değildir.

Bu konuda, Danıştay 11 inci Dairesi'nin E.1972/3052, K.1973/1994 sayılı, önceden tespit edilmiş toplantı gündeminde yer almayan konunun görüşülemeyeceği hakkında kararı vardır.

* Belediye başkanları belediye ihalelerine katılamazlar

Belediye başkanları, başkanı buldukları belediyenin açtığı ihale işlerine iştirak edemezler.

Bu konuda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 11 inci maddesinin (a) fıkrasında; ihaleyi yapan idarelerin ita amirlerinin doğrudan ve dolaylı olarak ihalelere katılamayacağı, aynı maddenin (c) fıkrasında ise, bunların eşi ve üçüncü dereceye kadar olan kan ve sihri hısımlarının da bu yasak kapsamında olduğu hükme bağlanmıştır. Bu nedenle belediye başkanı, başkanı olduğu belediyeye ait ihalelere katılamaz.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 6 ncı maddesinin (a) fıkrasında ihaleyi yapan idarenin, (c) fıkrasında da bunların ikinci dereceye kadar yakınlarının ihaleye katılamayacakları hükmü yer aldığından belediye başkanı, başkanı olduğu belediyenin ve bağlı kuruluşlarının ihalelerine katılamaz. Buna göre; belediye başkanları dolaylı olarak da ihale işlerine katılamazlar. Keza bu yasaklama belediye

başkanlarının ortaklarını da kapsar. Yine, belediye başkanlarının ikinci dereceye kadar (2 nci derece dahil) kan ve sıhri hı-sımları ihalelere katılamazlar.

Nitekim, Danıştay 10. Dairesi'nin E.1992/927, K.1992/2056 sayılı Kararı'n-da; belediye başkanlarının belediyenin yaptığı ihaleye katılamayacağı belirtile-rek, ihalenin iptali yoluna gidilmiştir.

* Belediye başkanları bağışta bulu-namazlar

5393 sayılı Belediye Yasası'nın 15 inci maddesinin (i) bendinde, belediyelerin bağış kabul etmeye yetkili oldukları be-lirtilmiştir. Aynı Yasa'nın 18 inci madde-sinin (g) bendine göre, bağışların şartlı yapılması halinde, bu bağışın kabul edilip edilmemesini karara bağlamak belediye meclislerinin görevleri arasındadır.

Belediyeler bağış kabulüne yetkili ol-dukları halde, gerçek ve tüzel kişilere ba-ğışta bulunamazlar.

Danıştay 11. Dairesi'nin 27.6.1973 tarih ve E.1972/3490, K.1973/1620 sayılı Kararına göre; belediyelerin istimlak su-retiyle de olsa malik bulunduğu amme malı hükmündeki emvalini, kendi gaye-sine uygun olarak kullanılmak şartıyla da olsa gerçek ve tüzel kişilere hibe etmesine kanuni imkan yoktur.

* Belediye başkanının, belediye ile ilgisi bulunmayan giderleri belediye bütçesinden ödenemez

Belediye başkanı, belediye bütçesin-den belediye ile ilgisi bulunmayan bay-ram tebrik kartı, nişan-düğünlere çiçek gönderme veya hediye verme, yılbaşı ga-zete ilanları, makam odasının çay-sigara giderleri belediye bütçesinden ödenemez.

* Belediye başkanları gizli oylama-da kime oy verdiğini açıklayamazlar

5393 sayılı Yasa'nın 22 nci maddesin-de belirtildiği üzere, oylamada eşitlik çık-ması durumunda, başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

Danıştay 3.Dairesi'nin 30.9.1968 ta-rihli ve E.1968/390, K.1968/394 sayılı Kararına göre, oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu taraf tercih edilece-ği hakkındaki hüküm, ancak açık oyla-malarda değer ifade eder; gizli oylamada başkan kime oy verdiğini açıklayamaz, aksi hal iptali doğurur.

Danıştay 3.Dairesi'nin 28.2.1974 tarih ve E.1974/129, K.1974/172 sayılı Kararı da aynı yöndedir.

* Belediye başkanları, yıllık faaliyet raporunun görüşülmesinde meclise başkanlık edemezler

5393 sayılı Yasa'nın 56 ncı madde-si; belediye başkanının, stratejik plân ve performans programına göre yürütü-len faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleştirme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini ve belediye borçlarının du-rumunu açıklayan bir faaliyet raporu ha-zırlamasını öngörmektedir.

Aynı Yasa'nın 19 uncu maddesine göre, yıllık faaliyet raporunun görüşül-düğü meclis toplantısı meclis başkan ve-kilinin başkanlığında yapılır.

Yasa'nın 60 ncı maddesinde, raporun müzakeresi sırasında hükmü bulun-duğuna göre, belediye başkanı, faaliyet raporunu başkanlık mevkiinden okuya-bilir ve görüşmelerin başlamasında yeri-ni başkan vekiline bırakır.

*** İlçe belediye başkanları, büyükşehir belediye başkan vekilliği yapamaz.**

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediye Kanunu'ndaki usullere göre belirlenir.

Ancak, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, büyükşehir kapsamındaki ilçe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

*** Milletvekili seçimine girip kazanamayanlar belediye başkanlığı görevine dönemezler**

15.3.1990 tarihinde kabul edilen 3617 sayılı Kanun'la 298 sayılı Kanun'a eklenen ek 7 nci madde hükmü ile, Devlet memurları ve kamu görevlilerinden milletvekili veya mahalli idareler genel veya ara seçimlerine katılanların aday adayı veya aday olup da seçimi kazanamamaları halinde, eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilmeleri olanağı yaratılmış ise de, belediye başkanlarının bu anlamda kamu görevlisi olmadıklarından, bir kez görevinden istifa ettikten sonra onları tekrar göreve getirme yetkisine sahip merci bulunmadığından, Milletvekili seçimine girip kazanamayanların, yeniden belediye başkanlığı görevine dönmeleri mümkün değildir.

Danıştay 8. Dairesi, 28.9.1988 tarih ve E.1988/670, K.1988/613 sayılı Kararı ile; "Belediye başkanı iken milletvekilliği adaylığı için görevinden çekilen, ancak önseçimde milletvekili adayı seçilmeyen davacının görevine dönemeyeceği yolundaki Bakanlık adına yapılan kaymakamlık işleminde yetki yönünden bir sakatlık bulunmadığı ve seçimlere katılmak

üzere, görevinden çekilmiş olan belediye başkanının görevine gelebilmesi için yapılacak seçimi kazanması gerektiği" hakkında karar almıştır.

*** Belediye başkanları, özel suretle ilgili oldukları konuların müzakeresinde bulunamazlar.**

5393 sayılı Belediye Yasası'nın 27 nci maddesi uyarınca, encümen (belediye) başkanı ve encümen üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dahil kan ve kâyn hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlemlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına (örn. ruhsat verme) katılamazlar.

Bu nedenle, belediye başkanları, özel suretle ilgili oldukları konuların görüşüldüğü encümen toplantılarına başkanlık edemez.

*** Belediye başkanları siyasi partilerin yönetim ve denetim kurullarında görev yapamazlar**

Belediye başkanları, 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 37 nci maddesine göre; belediye başkanları, görevinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamazlar.

Keza, 2821 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 24 üncü maddesi uyarınca, görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeliği yapamazlar.

*** Belediye başkanının ihale komisyonunda bulunduğu sırada üvey oğlu ihaleye katılamaz.**

Bu konuda Danıştay'ın bir kararında; mülkiyeti belediyeye ait bir dükkanı 2886 sayılı Yasa'ya aykırı olarak ihale yapmaksızın belediye başkanının bir yakınına verilmesi, dosyadaki bilgi ve belgelerle

sanıkların tevilli kararından anlaşıldığından, belediye başkanı ve encümen üyelerinin TCK'nın görevi kötüye kullanma maddesine göre yargılanmalarının gerektiğine hükmetmiştir. (D. 2. D. 20.4.1990 gün ve E.1988/1425, K.1990/1392).

*** Belediye başkanı, oda, borsa ve birlik yöneticiliği yapamaz.**

5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Hakkında Kanun'un 5290 sayılı Kanun'la değişik 81 inci maddesinin son fıkrasına göre, belediye başkanı olarak seçilenlerin oda, borsa ve birlik organlarındaki görevleri sona erer.

*** Serbest muhasebecilik ve mali müşavirlik yapamaz.**

3568 sayılı Kanun'un 45 inci maddesine göre, belediye başkanı, bu Kanun kapsamında serbest muhasebecilik, mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik yapamaz.

*** Belediye başkanları ücret karşılığında proje çizip, onaylayamazlar.**

Belediye başkanlarının kendi belde-si dışında şehir plancılığı yapabileceği İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nin 19.06.1994 tarih ve 2027 sayılı görüşünde belirtilmiştir. Ancak, Danıştay 2. Dairesi'nin 19.06.1994 tarihli ve E.1993/1213, K.1994/1219 sayılı Kararı'nda belediye başkanının ücret karşılığında proje çizmesinin ve bunu tasdik etmesinin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturacağı hükme bağlanmıştır.

*** Mühendislik ve mimarlık yapamaz.**

3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Kanunu'nun 9 uncu maddesine göre,

Devlet ve belediye dairelerinde bir görevde bulunan yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar ve fen memurları çalışma saatleri dışında olsa da ücretli veya ücretsiz bir özel surette meslek ve sanatlarını icra edemez. Belediye başkanı da bu kapsamda olup, profesörlük, öğretmenlik ve doçentlik söz konusu madde hükmünden müstesnadır. Ayrıca o mahalde bu tür bir eleman yoksa kendi kurumlarına ait olmamak kaydıyla serbest çalışabilirler.

*** Belediye başkanları belediye ile taahhüde giremez.**

Belediye başkanı görevi süresince veya görevden ayrıldıktan sonra iki yıl süreyle belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz (5393 s. K. m.28).

*** Belediye başkanları eczacılık yapamaz.**

6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 6308 sayılı Kanun'la değişik 17 nci maddesinde yer alan, "Eczane sahip ve mesul müdürü iken askerlik hizmetini yapmak üzere silahlı altına alınanlar askerlik hizmeti süresince; yüksek lisans veya doktora eğitimi alacaklar bu eğitim süresince; milletvekili, belediye başkanı, Türk Eczacıları Birliği başkanlık divanı üyeleri bu görevleri devam ettiği müddetçe eczaneye bir mesul müdür atar." hükmü uyarınca, belediye başkanları eczane mesul müdürlüğü yapamaz.

*** Profesyonel spor kulüplerinde yöneticilik yapamaz.**

5393 sayılı Belediye Yasası'nın 27 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; belediye başkanı, profesyonel spor kulüplerinin

başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz. Büyükşehir belediye başkanını spor kulüplerinde başkan ve yönetim kurulu üyesi olamaz (5216 s. K. m.17/3).

*** Temsil görevi üstlenemez.**

5393 sayılı Belediye Yasası'nın 43 üncü maddesine göre; belediye başkanı kendisinin, birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının ve evlatlıklarının, belediye ile itilafı oldukları durumlarda dava açılması ve belediyenin temsili meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilir.

*** Belediye başkanı, sendika kuramaz ve yöneticilik yapamaz.**

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 15 inci maddesinin (c) fıkrası hükmüne göre; belediye başkanları, kamu görevlilerinin kurdukları sendikalara üye olamazlar ve sendika kuramazlar.

*** Belediye başkanı, bu sıfatla dernek ve vakıf üyeliği yapamaz.**

5072 sayılı Vakıf ve Derneklerin Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkileri Hakkında Kanun'un 1 inci maddesine göre belediye başkanı, bu sıfatı ile dernek veya vakıflara üye olamaz. Ancak, Kanun'un yayımından önce kurulan dernek ve vakıflara üye olanlar bu madde kapsamı dışındadır. Belediye başkanının özel kişi olarak dernek ve vakıflara üyeliğini engelleyen bir hüküm yoktur.

*** Belediye başkanı, bilirkişilik yapamaz.**

3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 16 ve Kadastro Bilirkişileri Hakkında Yö-

netmelik'in 7 nci maddesinin (d) fıkrasında; *"Belediye veya köy tüzelkişiliği adına yapılacak sınırlandırma ve tespitlerde belediye meclisi, belediye encümeni ile köy ihtiyar kurulu üyesi olarak görev yapanlar bilirkişi olarak dinlenemez."* hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre, belediye başkanı kendi beldesi sınırları içinde yapılan kadastro çalışmalarında bilirkişilik yapamaz.

*** Belediye başkanları paraya vazülye edemezler.**

5018 sayılı Yasa'ya göre; belediye başkanları, mali hizmetler birim yöneticileri, muhasebe yetkilileri, harcama yetkilileri veya belediye encümen üyeleri hiçbir sebep ve vesile ile paraya vazülye edemezler (el süremezler). Belediye gelirleri resmi makbuz karşılığında tahsildarlar tarafından tahsil edilir. Muhasebe yetkilisi adına ve hesabına para ve parayla ifade edilebilen değerleri geçici olarak almaya, vermeye ve göndermeye yetkili olanlar muhasebe yetkilisi mutemedidir.

Belediye başkanları, belediye encümen üyeleri, geçici görevle bir yere gitmek için kendilerine yapılacak ön ödemeler (avanslar) bu hükmün dışındadır.

4. SONUÇ

Belediye başkanları, belediye tüzel kişiliğinin başı ve yürütme organı olarak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek gibi pek çok görev ve yetkiyle donatılmıştır.

Belediye başkanlığı görevi; milletvekilliği, İl genel meclisi üyeliği, Belediye meclisi üyeliği, Köy muhtarlığı, Mahalle muhtarlığı görevleriyle birleş-

mez. Başka bir deyişle, bu görevler bir kişi uhdesinde birleşmez.

Ayrıca, belediye başkanlarının başkan seçilmesiyle birlikte kamusal görev yüklenmesi sebebiyle gerek bu görevleri sırasında, gerekse başkanlıktan ayrıldıktan sonra belli bir süre devam eden yasaklılıkları vardır.

Bu bağlamda, yukarıda saydığımız başkanlıkla bağdaşmayan görevlerin ileride sorunla karşılaşılmasında bakımından bilinmesinde yarar görülmektedir.

BELEDİYELERİN VERGİ ve SOSYAL GÜVENLİK PRİM BORÇLARININ TAŞINMAZ DEVRİ YÖNTEMİYLE TERKİN EDİLMESİ

Fatih YALAZA*

* Çorlu Belediye Başkanlığı, Mali Hizmetler Uzmanı

GİRİŞ

Mahalli İdareler Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 127'nci maddesinde “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.” Şeklinde tanımlanmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile de belediyelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri düzenlenmiştir. Her iki Kanunun belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarının sayıldığı ilgili maddeleri incelendiğinde belediyelerin; zabıta ve itfaiye hizmetleri, imar, su kanalizasyon, yol yapım ve bakımı, kent temizliği, alt yapı ve

üst yapı yatırımları ve amatör spor klüplerine yardım gibi geniş bir yelpazeye yayılmış ve her biri ayrı bir uzmanlık dalı olan farklı konularda yetki ve sorumluluklara sahip oldukları görülmektedir. Bu kadar geniş kapsamlı ve çeşitli sorumlulukların vatandaş memnuniyetinin sağlanması noktasında etkili bir şekilde yerine getirilmesi, belediyelerin aynı ölçüde yeterli gelir kaynaklarına sahip olmasını gerektirmektedir. Belediyeler açısından milat kabul edilen 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun yürürlüğe girmesi ile ülkemizde mevcut 16 büyükşehir belediyesine ilave olarak 30/03/2014 tarihi itibarı ile 14 ilde daha büyükşehir belediyesi kurulması sonucu bu illerdeki ilçe belediyelerinin İller Bankasından aldığı paylar önemli ölçüde

azalmış ve ayrıca bu ilçe belediyelerinin önemli gelir getirici faaliyetleri olan su ve şehir içi otobüs işletmeleri büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Buna ilave olarak 6360 sayılı Kanunla kapanan ve mahalleye dönüşen belde belediyeleri ve köy muhtarlıklarının borçlarının önemli bir kısmının da ilçe belediyelerine devredilmesi sonucu yeni büyükşehir ilçe belediyelerinin nakit akımları ve bütçe dengeleri olumsuz yönde etkilenmiştir. Ülkemizde son dönemde yaşanan ekonomik durgunluk ve döviz kuru şokları ile yüksek enflasyonist ortam belediyelerin hem gelir kaynaklarını hem de giderlerini olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Şöyle ki özellikle akaryakıt ile alt yapı ve üst yapıda kullanılan inşaat malzemesi fiyatlarındaki ciddi artışlar belediyelerin yatırım harcaması yapma kapasitelerinin daralmasına neden olmuştur. Ekonomide bahsettiğimiz yaşanan tüm bu olumsuzluklar vatandaşın da vergi ödeme gücünü etkilediğinden özellikle belediyelerin en önemli öz gelir kalemi olan emlak vergisi tahsilat oranlarının ciddi oranda düştüğü gözlenmektedir. Ayrıca 7033 sayılı Kanunla 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun “Daimi Muafıklar” başlıklı 4’üncü maddesinin (m) fıkrasında yapılan değişiklikle organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri ve sanayi sitelerinde yer alan binalara emlak vergisinden daimi olarak muafiyet getirilmesi belediyelerin önemli miktarda gelirden mahrum kalmasına neden olmuştur. Şimdiye kadar bahsettiğimiz olumsuz ve karamsar tabloya istatistikler de eşlik etmektedir.

	2022 (Bin TL)	2023 (Bin TL)	2022/ 2023 Değişim Oranı (%)
Bütçe Gideri	509.769.495 ₺	963.880.966 ₺	89,1
Bütçe Geliri	468.146.735 ₺	863.237.561 ₺	84,4
Bütçe Dengesi	-41.622.759 ₺	-100.643.406 ₺	141,8

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayınlanan 2023 Yılı Genel Faaliyet Raporunda yer alan belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri ile ilgili yukarıda belirtilen tablodaki kümülatif veriler incelendiğinde belediyelerin 2023 yılında 2022 yılına göre bütçe giderlerinin %89,1 oranında arttığı buna karşılık aynı dönemde bütçe gelirlerindeki artışın %84,4 ile sınırlı kaldığı ve tüm belediyeler bağlamında kümülatif bütçe açığının negatif yönde %141,8 oranında arttığı dikkate alındığında belediyelerin sözü edilen bütçe ve nakit yönetimi sıkıntıları altında görev ve sorumluluklarını gerçekleştirmekte ne denli zorlandıklarını tahmin etmek güç olmayacaktır. Tüm bu yaşanan olumsuz gelişmeler sonucunda pek çok belediye 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamındaki vergi ve sosyal güvenlik sigorta prim borçlarını da ödeyemediğinden ciddi miktarda gecikme zammı borç yükü ile de karşı karşıya gelmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumunun belediyelerden olan alacaklarını tahsil etmeye hazırlandığı gündemde olduğundan bu çalışmamızda nakit sıkışıklığı nedeniyle vergi ve sosyal güvenlik prim borçlarını ödeyemeyen belediyelerin mülkiyetle-

rindeki taşınmazlarını devrederek bu borçlarını terkin etmeleri hususu incelenecektir.

1. VERGİ BORÇLARININ TAŞINMAZ DEVRİ YOLUYLA ÖDENMESİ

5234 sayılı Kanunla 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna 2004 yılında eklenen Geçici 8'inci maddesindeki "31/12/2028 tarihine kadar uygulanmak üzere, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar dahil 8.6.1984 tarihli ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tâbi iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri, 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Kanuna tâbi faaliyeti devam eden kamu bankaları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların, Devlete ait olan ve bu Kanun kapsamına giren borçlarına karşılık, mülkiyeti bu idarelere ait ve üzerinde herhangi bir takyidat bulunmayan taşınmazlarından merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince ihtiyaç duyulanlar ile 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilecek olanlar, 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine göre oluşturulacak komisyon tarafından takdir edilecek değeri üzerinden, borçlu kurumun da uygun görüşü alınarak bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin Maliye Bakanlığınca satın alınabilir. Bu idarelerin satın alınan taşınmazlarının tapu işlemlerine esas olan

ve yukarıda belirtilen şekilde tespit edilen değerine eşit tutarda Devlete ait olan ve bu Kanun kapsamına giren borçları terkin edilir. Bu madde hükmü, yukarıda sayılan kuruluşlar dışında kalan, borcunu ödemede çok zor duruma düştüğü inceleme raporu ile tespit edilen ve vergi dairelerine bu Kanun kapsamına giren borcu bulunan diğer mükelleflerin (tüzel kişiliği bulunanların ortaklarına ait olanlar dahil) taşınmazları için de uygulanabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca belirlenir." Hükmüne istinaden belediyeler ile belediyeler ait tüzel kişilere (şirketleri dahil) vergi dairelerine olan 6183 sayılı Kanun kapsamındaki borçlarını taşınmaz devri ile terkin etme imkanı getirilmiştir. Söz konusu mevzuat hükmünün uygulanmasına ilişkin esas ve usuller ise Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1 de ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

1.1. UYGULAMA KAPSAMINDAKİ BORÇLAR

6183 sayılı Kanunun "Kanunun şümülü" başlıklı 1'inci maddesinde "Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur. Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur." maddesiyle Kanun kapsamına giren amme alacakları sayılmıştır. Madde met-

ninde geçen para cezası tabiri hem adli hem de idari para cezalarını içermektedir. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75'inci maddesi hükümleri gereği ecri misil alacakları da 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edildiğinden ecri misil borçlarının da uygulama dahilinde olduğu değerlendirilmektedir. Madde metninden anlaşılacağı üzere belediyeler damga vergisi, gelir vergisi stopajı gibi Kanun kapsamında sayılan borçlarını ve fer'ilerini taşınmaz devri yöntemiyle terkin edebileceklerdir.

1.2. UYGULAMA KAPSAMINDAKİ MÜKELLEFLER

6183 sayılı Kanun'un Geçici 8'inci maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren borçlarına karşılık olarak taşınmazları satın alınması suretiyle borçları terkin edilecek mükellefler;

a) Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar dahil 08.06.1984 tarihli ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri.

b) 4389 sayılı Kanuna tâbi faaliyeti devam eden kamu bankaları (4389 sayılı Kanun 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile mülga kılındığından, madde kapsamına dahil olan bankaları, 5411 sayılı Kanuna göre faaliyeti devam eden kamu bankaları olarak anlamak gerekir.)

c) Büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, bunlara ait tüzel kişiler veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar.

d) Yukarıda sayılanlar dışında kalıp da borçlarını ödemede çok zor duruma

düştüğü inceleme raporu ile tespit edilen diğer mükellefler.

Olarak belirtilmiştir. Görüleceği üzere belediyeler, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idareleri ile belediyelere ait şirketler madde kapsamında yer almaktadır.

1.3. TAŞINMAZLARIN ÖZELLİKLERİ

6183 sayılı Kanun kapsamına giren borçlara karşılık olmak üzere satın alınacak taşınmazların;

a) Kapsama giren mükelleflerin mülkiyetinde bulunması,

b) Borçlarını ödemede çok zor duruma düştüğü inceleme raporu ile tespit edilen diğer mükelleflerin tüzel kişilik olmaları halinde, tüzel kişiliğin mülkiyetinde ya da ortaklarının mülkiyetinde bulunması,

c) Taşınmazların üzerinde, amme borçları dolayısıyla vergi dairesi tarafından konulanlar hariç olmak üzere, herhangi bir takyidatın bulunmaması,

d) İmar planı geçen bölgeler içinde inşa edilmiş ve kamu hizmetlerinin sunulmasına elverişli bina halinde bulunması ya da bina inşasına elverişli arsa veya 29.01.2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilecek arazi ve arsa (üzerindeki bina ve müste-milat dahil) olması

gerekmektedir.

1.4. BAŞVURU ŞEKLİ VE VERGİ DAİRESİNCE YAPILACAK İŞLEMLER

6183 sayılı Kanunun Geçici 8'inci maddesinden yararlanmak isteyen bele-

diyeler Tahsilat Genel Tebliğinin ekindeki (EK-8/a) örneğe uygun bir dilekçe ve üst yazı ile bağlı buldukları vergi dairesine başvuracaklardır. Belediyenin ortağı olduğu şirketin vergi borçları için eğer belediye kendi mülkiyetindeki taşınmazları devretmek istiyorsa (EK-8/b) deki örnek dilekçe formatı kullanılacaktır. Belediyeler Kanun kapsamındaki borçlarına karşılık olarak önerdikleri taşınmazların tapu senetlerinin bir örneği ile taşınmazı tanıtıcı dokümanları (imar durumunu ve binalar için yapı durumunu gösterir belge, takyidat durumunu da gösterir tapu kayıt örneği, broşür, fotoğraf vb.) dilekçe ekinde vergi dairesine vereceklerdir.

Vergi dairesi belediyenin dilekçesi üzerine, 6183 sayılı Kanun kapsamına giren borçlarını tespit ederek, bir liste ile belediyenin başvuru dilekçesini ve eki belgeleri, önerilen taşınmazlara, hizmetlerinin yerine getirilmesinde genel veya özel bütçeye dahil kamu kurumlarınca ihtiyaç duyulup duyulmadığının tespit edilmesi amacıyla, bir üst yazı ile Vergi Dairesi Başkanlığı vasıtasıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Milli Emlak Müdürlüğüne aktaracaktır. Önerilen taşınmazlara ihtiyaç duyulduğunun Milli Emlak Müdürlüğüne bildirilmesi üzerine, vergi daireleri, mükellefin amme borçlarını ödemedi “çok zor duruma” düşüp düşmediğinin tespit edilmesi amacıyla dosyayı incelemeye sevk etmesi gerekmektedir ancak Tahsilat Genel Tebliğinde belirtildiği üzere belediyelerin amme borçlarını ödemedi “çok zor duruma” düşüp düşmediklerine ilişkin her hangi bir incelemeye gerek bulunmadığından taşınmazın kıymet takdir işlemleri Milli Emlak Müdürlükleri tarafından başla-

tılacaktır. Taşınmazların kıymet takdir işlemleri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 6’ncı maddesine göre oluşturulacak komisyonlar tarafından yapılacaktır. 4734 sayılı Kanunun “İhale Komisyonu” başlıklı 6’ncı maddesinde ise anılan komisyonun biri başkan olmak üzere, ikisinin ihale konusu işin uzmanı olması şartıyla, ilgili idare personelinden en az dört kişinin ve muhasebe veya malî işlerden sorumlu bir personelin katılımıyla kurulacak en az beş ve tek sayıda kişiden oluşacağı ifade edilmiştir.

1.5. TAŞINMAZLARIN HAZİNE ADINA TESCİLİ VE BORÇLARIN TERKİNİ

Taşınmazın alımının uygun görülmesi halinde Milli Emlak Müdürlükleri tapu işlemlerini yürüterek, borçlu belediyenin uygun görüşünü aldıktan sonra taşınmazların Hazine adına tescil ettirilmesini sağlayacaktır. Tescil işlemi sonucunda düzenlenen tapu senedinin bir örneği vergi dairesi başkanlıkları vasıtasıyla belediyenin bağlı bulunduğu vergi dairesine gönderilecektir. Taşınmazla ait tapu senedinin bir örneğinin vergi dairelerine gelmesi üzerine, taşınmazın Hazine adına tapuya tescil ettirildiği tarih itibarıyla belediyenin tüm borçları hesaplanarak, taşınmazla takdir edilen değer esas alınmak suretiyle terkin işlemleri yapılacaktır. Toplam borcun tespitinde gecikme zammı, taşınmazın Hazine adına tescil edildiği tarihe kadar hesaplanacaktır. Taşınmazın değerinin belediyenin tüm borçlarını karşılayacak tutarda olmaması halinde, terkin işlemi belediyenin talebine göre, talebi bulunmaması halinde 6183 sayılı Kanunun 47’nci maddesinin birinci fıkrasına göre

belirlenen borçlarına karşılık ana para ile fer'ilerine orantılı olarak yapılacaktır. Önerilen taşınmazın değerinin, belediyenin toplam borçlarından daha yüksek tutarda olması halinde oluşan fark belediyeye red ve iade edilmeyeceği gibi taşınmazın Hazine adına tescil tarihinden sonra doğacak borçlarına da mahsup edilmeyeceği hususuna oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle belediyelerin borçlarına göre oldukça yüksek değere sahip taşınmazlarını önermemeleri menfaatlerine olacaktır. Yine bu süreçte dikkat edilmesi gereken diğer bir husus da belediye meclisinden karar alınmasıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18'inci maddesinin (e) fıkrasında belediyeye ait taşınmazların satışı ile ilgili karar alma yetkisinin belediye meclisine ait olduğu ifade edildiğinden taşınmazların Hazineye devredilebilmesi için belediye meclisinden karar alınması gerekecektir. Ayrıca 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17'nci maddesinin (p) fıkrası gereği belediyelerin mülkiyetindeki taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler katma değer vergisinden istisna olduğundan taşınmazlarının Hazineye devredilmesi işleminde katma değer vergisi hesaplanmayacaktır.

2. SOSYAL SİGORTA PRİM BORÇLARININ TAŞINMAZ DEVİRİ YOLUYLA TERKİN EDİLMESİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na 6322 sayılı Kanun ile 2012 yılında eklenen Geçici 41'inci maddesinde " 31/12/2028 tarihine kadar uygulanmak üzere, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar dâhil 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İkti-

sadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri, 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanununa tabi faaliyeti devam eden kamu bankaları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların, Sosyal Güvenlik Kurumuna ait olan ve Kuruma bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borçları ile kira ve ecrimisil borçlarına karşılık, mülkiyeti bu idarelere ait ve üzerinde herhangi bir takyidat bulunmayan taşınmazlardan Kurum tarafından uygun görülenler Kurumun görevlendireceği üç temsilci ile taşınmazın bulunduğu yerdeki defterdarlık tarafından görevlendirilecek iki temsilciden oluşan komisyon tarafından ve gerektiğinde bilirkişi mütalaası alınmak suretiyle takdir edilecek değeri üzerinden, borçlu kurumun da uygun görüşü alınarak Kurum bütçesinin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin Kurumca satın alınabilir. Bu idarelerin satın alınan taşınmazlarının tapu işlemlerine esas olan ve yukarıda belirtilen şekilde tespit edilen değerine eşit tutarda Kuruma ait olan ve 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borçları ile kira ve ecrimisil borçları terkin edilir. Bu madde hükmü, yukarıda sayılan kuruluşlar dışında kalan, borcunu ödemede çok zor duruma düştüğü Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı denetim elemanlarının inceleme raporu ile tespit edilen ve Kuruma bağlı tahsil dairelerine 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borcu ile kira ve ecrimisil borcu bulunan diğer mükelleflerin (tüzel kişiliği bulunan-

ların ortaklarına ait olanlar dâhil) taşınmazları için de uygulanabilir. Bu madde uyarınca Kurum tarafından satın alınan taşınmazlar ile Kuruma ait olup Kurum Yönetim Kurulunca ihtiyaç fazlası olarak tespit edilen taşınmazlardan, Maliye Bakanlığınca kamu hizmetlerinde kullanılmak veya gerektiğinde genel hükümlere göre değerlendirilmek üzere talep edilenler, Kurum Yönetim Kurulunun uygun görüşü ve Bakan onayıyla bedeli karşılığında Hazineye devredilir. Devir bedeli; bu madde uyarınca satın alınan taşınmazlar için satın alma bedeli, satın alma tarihinden altı ay geçtikten sonra devir hâlinde satın alınan bedele geçen sürede yeniden değerlendirme oranı kadar artış yapılmak suretiyle belirlenir. Kuruma ait diğer taşınmazların devrinde ise devir bedeli birinci fıkrada belirtilen Komisyon tarafından belirlenir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Kurum tarafından belirlenir.” Hükmü getirilmiştir. Yine aynı şekilde 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa 678 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen Geçici 16’ncı madde ile işsizlik sigortası prim borçlarının da taşınmaz devri yöntemiyle terkin edilmesi imkanı getirilmiştir. Söz konusu maddenin uygulanması ile ilgili esaslar 27/09/2012 tarihli ve 355 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulu kararı ile yürürlüğe giren Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 Sayılı Kanuna Göre Takip Edilen Alacaklar İçin Borçluların Taşınmazlarının Alınmasına İlişkin Usul Ve Esaslarda belirlenmiştir.

2.1. UYGULAMA KAPSAMINDAKİ BORÇLAR

Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip edi-

len borçlar taşınmaz devri yöntemiyle terkin edilebilecektir. Bu kapsamda 4447 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanun’un 88’inci maddesinde belirtilen işsizlik sigortası primi, sosyal sigorta primi, idari para cezası ile bunların gecikme cezası ve gecikme zammı, faizi, takip ve bilirkişi masrafı gibi diğer ferileri ile kira ve ecri misil borçları uygulama dahilindedir. Borçlular daha önce yapılandırdıkları borçları için de söz konusu uygulamadan faydalanabilecektir.

2.2. UYGULAMA KAPSAMINDAKİ MÜKELLEFLER

Vergi borçları için taşınmaz devri uygulamasından faydalanabilecek mükellefler aynı şekilde Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçları için de taşınmaz devri yöntemini kullanabileceklerdir. Bu kapsamda büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve bunlara ait tüzel kişiler veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar, belediye şirketleri anılan uygulamadan faydalanabilecektir.

2.3. TAŞINMAZLARIN ÖZELLİKLERİ

5510 sayılı Kanun’un Geçici 41’inci maddesinde kapsama dahil kurumların mülkiyetinde bulunan ve üzerinde herhangi bir takyidat bulunmayan taşınmazların devralınabileceği açıklanmıştır. Usul ve Esaslarda takyidat; Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçlarına karşılık teklif edilen taşınmazın tapu kaydında bulunan, (Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigorta primi ve idari para cezası alacakları için konulmuş hacizler hariç) ipotek, haciz, ihtiyati tedbir, mahkeme kararı ya da taşınmazın satın alınmasını, satılmasını engelleyecek veya değerini

düşürecek her türlü beyan ve şerhi ifade ettiği belirtilmiştir. Bu nedenle uygulamadan faydalanmak isteyen belediyelerin borçlarına karşılık teklif edecekleri taşınmazları tespit ederken tapu kayıtlarında herhangi bir beyan veya şerh bulunup bulunmadığı hususuna dikkat etmeleri önem arz etmektedir.

2.4. BAŞVURU ŞEKLİ VE SOSYAL GÜVENLİK İL MÜDÜRLÜĞÜNCE YAPILACAK İŞLEMLER

5510 sayılı Kanun'un Geçici 41'inci maddesinden yararlanmak isteyen borçlu belediyeler bağlı buldukları sosyal güvenlik il müdürlüğüne Usul ve Esasların ekindeki (EK-1/a) başvuru dilekçesi ile talepte bulunacaklardır. Belediyenin ortağı olduğu şirketin sigorta prim borçları için eğer belediye kendi mülkiyetindeki taşınmazları devretmek istiyorsa (EK-1/b) deki örnek dilekçe formatı kullanılacaktır. Dilekçe ekinde;

- a) Taşınmazın tapu senedinin bir örneği.
- b) Taşınmaz üzerinde takyidat olmadığına dair son 10 gün içinde alınmış belge.
- c) Taşınmazın imar durumu, (taşınmaz bina ise inşaat ve iskan ruhsatı, v.b.) taşınmaza ait tanıtıcı dokümanlar, broşür, fotoğraf gibi

Belge ve evrakların bulunması gerekmektedir.

Başvuru üzerine sosyal güvenlik il müdürlüğünce borçlunun ödeme vadesi geçmiş ve 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsili gereken borç toplamı tespit edilecektir. Usul ve Esaslarda belirtildiği üzere belediyelerin ayrıca çok zor durumda olma şartı aranılmadığı-

dan bununla ilgili inceleme yapılmayacaktır (Çok zor durum hali Sosyal Güvenlik Kurumu denetim elemanlarınca gene Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından belirlenen mali analiz ve rasyolara göre tespit edilmektedir.). Belediye tarafından belediye adına kayıtlı taşınmazın borçlarına karşılık satın alınmasına ilişkin teklifler başvuru için gerekli belgelerin tam ve eksiksiz olması halinde taşınmazların satış kabiliyetinin ve Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetleri gereği kullanım imkanı bulunup bulunmadığı değerlendirildikten sonra Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borç miktarı, il müdürlüğünün taşınmaz hakkındaki görüşü ve kullanım amacı belirtilerek Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığına gönderilecektir. Taşınmazın satın alma değeri, Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığında bulunması halinde en az 1 üyesi gayrimenkul değerlendirme uzmanı olmak üzere toplam 3 temsilci (taşınmazın bina olması halinde Sosyal Güvenlik Kurumunu temsil eden üyelerden en az 1'i inşaat mühendisi olacaktır.) ile taşınmazın bulunduğu yerdeki defterdarlık tarafından görevlendirilecek 2 temsilciden oluşan komisyon tarafından belirlenir. Komisyonca kabul edilen satın alma değeri Sosyal Güvenlik Kurumu İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığınca borçluya bildirilmek üzere sosyal güvenlik il müdürlüğüne gönderilir. Sosyal güvenlik il müdürlüğü de taşınmazın satın alma değerini 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre borçluya tebliğ edecektir. Bu aşamada komisyonca belirlenen değer piyasa şartlarının altında belirlendiği iddiası ile borçlunun herhangi bir itiraz hakkı olup olmadığı akları gelmektedir. Söz konusu Usul ve Esasla-

rın yürürlüğe girdiği ilk halinde “Satın alma değerinin kabulü” başlıklı 9’uncu maddesinde borçlunun tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde satın alma değerini kabul ettiğini ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmesi gerektiği, aksi takdirde taşınmazın satın alma işleminden vazgeçmiş sayılacağı, komisyonun belirlediği satın alma değerinin borçlu tarafından kabul edilmemesi halinde aynı taşınmazı hakkında 1 yıl boyunca yeni bir satın alma teklifi yapılamayacağı hükümleri bulunmaktaydı. Görüleceği üzere özellikle borçlarından bir an önce kurtulmak isteyen borçlu, komisyonun belirlediği satın alma teklifini bir bakıma kabul etmeye zorlanmaktaydı. Anılan maddedeki borçlu aleyhine olan hükümlerin 21/07/2016 tarihli ve 252 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulu kararı ile yeniden düzenlenmesi sonucu borçlu satın alma değerine itiraz etme hakkına kavuşmuştur. Bu kapsamda borçlunun satın alma değerinin kendisine tebliğ tarihinden itibaren 45 gün içinde (eski uygulamada bu süre 15 gün idi) satın alma değerini kabul ettiğini ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmesi gerekmektedir. Borçlu bu 45 günlük süre içinde taşınmazın satış kabiliyetinin de belirtildiği, Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen formatta Sermaye Piyasası Kurulu lisanslı bir firmaya değer tespit raporu hazırlattırıp gerekçelerini de belirterek değer tespit raporu ile birlikte satın alma değerine itiraz edebilir. Komisyonca gerekçeli itiraz değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar sosyal güvenlik il müdürlüğü tarafından 45 gün içinde cevaplandırılmak şartıyla borçluya bildirilir. Borçlunun, bu 45 günlük süre içinde satın alma değerini

kabul ettiğini ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde taşınmazı satın alma işleminden vazgeçmiş sayılacaktır. Satın alma değerinin borçlu tarafından kabulünün ardından Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulunca taşınmazın satın alınmasının uygun bulunması ile birlikte tapu devri ve tescil işlemleri sosyal güvenlik il müdürlüğüne gerçekleştirilecektir. Belediyelerin mülkiyetindeki taşınmazların satışı ile ilgili karar alma yetkisi belediye meclisine ait olduğundan bu süreçte belediye meclisinden gerekli kararın alınması gerektiği unutulmamalıdır. Tapu tescil tarihi itibarıyla borçlunun sigorta primi, idari para cezası ve gecikme zammı hesaplanarak taşınmazın satın alma bedeli kadar terkin işlemi gerçekleştirilecektir. Yine vergi borçlarının terkin bölümünde bahsettiğimiz üzere satın alınması önerilen taşınmazın satın alma değeri borçlunun toplam borçlarından daha yüksek tutarda olması halinde oluşan fark iade edilmeyeceği gibi borçlunun tapu tescilinden sonra doğacak borçlarına da mahsup edilme imkanı bulunmamaktadır.

Borçluların taşınmazı karşılığında sosyal güvenlik borçlarını terkin edebilmesi uygulamasının Sosyal Güvenlik Kurumu açısından çeşitli sakıncaları bulunduğu noktasına da dikkat çekmemiz gerekmektedir. Özellikle çok sayıda mükellefin anılan düzenlemeden faydalanması durumunda Sosyal Güvenlik Kurumunun portföyünde büyük miktarda taşınmaz bulunmasının Kurumun nakit dengesini olumsuz şekilde etkileyeceği tartışmasızdır. Bu kapsamda 22/04/2015 tarihli ve 162 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulu kararı ile yürür-

lüğe giren Sosyal Güvenlik Kurumu Tarafından 6183 Sayılı Kanuna Göre Takip Edilen Alacaklara Karşılık Borçlulardan Satın Alınan Taşınmazlar İle Kurumun Mülkiyetinde Bulunan Ve İhtiyaç Fazlası Taşınmazların Hazineye Devrine İlişkin Usul Ve Esaslar da belirtildiği üzere 5510 sayılı Kanununun Geçici 41'inci maddesine göre Sosyal Güvenlik Kurumunun alacaklarına karşılık satın aldığı taşınmazlar, kamu hizmetlerinde kullanılmak veya gerektiğinde genel hükümlere göre değerlendirmek üzere talep edilenler, Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulunun uygun görüşü ve Aile Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanının onayıyla bedeli karşılığında Hazineye devredilebilecektir.

SONUÇ

6360 sayılı Kanun ile birlikte büyükşehir ilçe belediyesine dönüşen belediyelerin gelir düzeyleri olumsuz şekilde etkilenmiştir. Buna ilave olarak son dönemde ülkemizde yaşanan ekonomik durgunluk ve enflasyon oranlarındaki artışlar belediyelerin vergi tahsilat oranlarının düşmesine ve harcamalarının artmasına neden olarak bütçe ve nakit dengelerinin bozulmasına ve akabinde 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen vergi ve sosyal güvenlik prim borçlarını ödeyememelerine neden olmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu belediyelerin vergi ve sosyal güvenlik prim borçları ile ilgili harekete geçme aşamasında olduğundan alternatif ödeme yöntemi olarak belediyelerin mülkiyetlerindeki taşınmazlarını devrederek bu borçlarını terkin etmelerinin menfaatlerine olduğunu değerlendirmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Kabul Tarihi: 18/10/1982 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:09/11/1982 Sayı:17863 mükerrer
- 5393 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 03/07/2005 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 13/07/2005 Sayı: 25874
- 5216 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 10/07/2004 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:23/07/2004 Sayı: 25531
- 6360 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 12/11/2012 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:06/12/2012 Sayı: 28489
- 6183 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 21/07/1953 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:28/07/1953 Sayı: 8469
- 5510 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 31/05/2006 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:16/06/2006 Sayı: 26200
- 4447 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 25/08/1999 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:08/09/1999 Sayı: 23810
- 4734 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 04/01/2002 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:22/01/2002 Sayı: 24648
- 1319 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 29/07/1970 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:11/08/1970 Sayı: 13576
- 3065 sayılı Kanun Kabul Tarihi:

25/10/1984 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:02/11/1984 Sayı: 18563

- 2886 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 08/09/1983 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi:10/09/1983 Sayı: 18161
- Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1
- Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 Sayılı Kanuna Göre Takip Edilen Alacaklar İçin Borçluların Taşınmazlarının Alınmasına İlişkin Usul Ve Esaslar
- Sosyal Güvenlik Kurumu Tarafından 6183 Sayılı Kanuna Göre Takip Edilen Alacaklara Karşılık Borçlulardan Satın Alınan Taşınmazlar İle Kurumun

Mülkiyetinde Bulunan Ve İhtiyaç Fazlası Taşınmazların Hazineye Devrine İlişkin Usul Ve Esaslar

- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Yılı Genel Faaliyet Raporu

Sosyal Belediyecilik Araştırma Raporu -1 YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL YARDIM ve HİZMETLER YAKLAŞIMI / YAPISI

Abdulmelik ÖTEGEN*

**Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreter Yardımcısı ve
Konya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı (E)*

Teknolojinin büyük bir hızla geliştiği ve her alanda etki boyutunu artırdığı yaşadığımız şimdiki zaman diliminde toplumun tüm kesimleriyle bağlantılı olarak küresel sorunlar artmaya devam ederken, bu sorunların teşhis ve çözümüne yönelik adımlar için ülkelerin ve şehirlerin farklı projeleri ve yapılanmaları ön plana çıksa da sosyal bilimler; kalkınmanın, toplumsal düzenin ve huzurun anahtarını oluşturmaktadır. Toplumsal refah düzeyinin kişisel refah ile yakalanabileceği gerçeği ile huzurun ve hukukun hâkim olduğu, hukukun üstünlüğünün sağlandığı, gelir dağılımının adil olduğu, fırsat eşitliğinin sağlandığı, kişilerin girişimci ruhunun ve gücünün etkin bir şekilde desteklendiği bir ortama merkezi idare ve yerel yönetimler olarak elbirliği ile ulaşılması gerekmektedir. Bu durum, beraberinde vatandaşların, belde sakinlerinin yaşadığı şehri sevmesine, şehrine değer vermesine, şehriyle bütünleşmesine

ve şehrini ruhunda güçlü bir şekilde yaşamasına/hissetmesine yol açacaktır.

Sanayileşme ile toplumun konforunun artması hedeflenirken, bunun dezavantajlı gruplarla olan makasın daha da açılmasına, toplumda uyumsuzluğa, problemlere, sosyal patlamalara, kültürel yozlaşmaya ve de beldelerin yaşanabilir durumunun zayıflamasına neden olduğu günümüz gerçeklerindedir. Dolayısıyla sosyal politikalar tüm bu sorunlara kuşatıcı bir şekilde dokunarak dayanışma ruhu ile sosyal adaleti azami düzeyde sağlama zaruretini bünyesinde barındırmak zorundadır.

Merkezine insanı alan sosyal politikalar, somut öneriler ve sosyal planlama ile sorumluluk alanı içerisindeki çevreye sunduğu sosyal davranışların etkin yönetimi sayesinde ideal sosyal gelişim sağlanacaktır. Böylelikle toplumda moral ve motive edici eylemler yükselecek, yöneten ve yönetilenler olarak birliktelikten,

mesai harcamaktan, fedakârlıklardan haz alınacaktır. Sosyal gelişme ile medeniyet hedefleri dinamik olacak, kültürel kalkınma ve ekonomik kalkınma hissedilir boyutta kendini gösterecektir. Merkezî idare ve yerel yönetimler bu kapsamda hem paydaşlarla hem de belde sakinleri ile seçme ve seçilme hedeflerine uyumlu bir yönetim sergileyeceklerdir.

Toplumsal imkânlar alanında mutlak eşitliğin zor ve kamudaki kaynakların bütçelerle sınırlı olmasıyla beraber, sosyal belediyeçilik hedefleri kapsamında tahliller yaparak, sosyal adalet/sosyal denge sağlamaya, beldenin huzuruna katkı vermek için çalışan kurumsal organizasyonlara ihtiyaç vardır.

‘Önce insan’ diyerek belediyeçilik hizmetlerinin odağına tüm vatandaşlarımızı ve özellikle dezavantajlı vatandaşlarımızı almakla, gelişmiş ve huzurlu topluma doğru somut adımlar atılabileceği günümüzün önemli gerçeklerindedir. Bu bağlamda belediyeçiliğin sadece fizikî yatırımlardan ibaret olmadığı anlayışıyla insana yakışır şehirler oluşturmak için çevreci şehir, akıllı şehir ve sosyal şehir kavramlarının içinin doldurulması gerekmektedir.

Artık sosyal şehrin öncüsü belediyelerin sosyal yardımlarla ilgilenmediği bir yönetim sistemi düşünülemez olmuştur. Zira hemen hemen tüm belediyeler oluşan toplumsal talepler çerçevesinde az veya çok yardım yapmaya, ihtiyaç sahiplerine çözüm üretmeye çalışmaktadır, uzak kalmamaktadır.

Tam buradan hareketle bu çalışmanın amacının da sosyal belediyeçiliğin Türkiye ölçeğinde nasıl yorumlandığının ve uygulandığının karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmesi

olduğu görülecektir. Şöyle ki belediye kavramının yüklendiği tüm değerler belde sakinlerinin etkilendiği alanlardan oluşur. Belediyelerin her alanı geniş inceleme, araştırma ve anketlere konu olmuştur ve sosyal faaliyetler için de bu durum geçerlidir.

Günümüz kamu yönetiminin realitesi kapsamında, belediyelerimiz her an tüm vatandaşlarımızın gözetiminde olduğunun farkında olarak, hesap verilebilirlik ve kaliteli hizmet anlayışı ile bütçe imkânlarını da zorlayarak, oldukça yoğun, güncel ve etkin faaliyetler yapmak konumuna yerleşmiştir. Bu durum yerel yönetimlerin yapısal yeniliklerini zorunlu kılmaktadır. 5216, 5393 ve 6360 sayılı yasalarla getirilen düzenlemeler belediye hizmetlerini yeniden şekillendirmiştir. Son değişiklikler ile halkımızın yaklaşık olarak %94’ü belediyelerin sınırları içerisinde yaşamaya başlamıştır. Bu kapsamda sadece 30 büyükşehri değerlendirmeye tabi tutacağız. Büyükşehirlerin kapsam alanı son mevzuat ile belediye mücavir alanlarını da aşan bir şekilde il mülki idare sınırlarına kadar genişletilmiş, ülke nüfusunun ve yüzölçümünün yaklaşık dörtte üçü gibi çoğunluğu içinde barındırması ile ülke çapında etkisini artırmıştır.

İncelememizde görülecektir ki klasik belediye kavramı her alanda değişip geliştiği gibi sosyal belediyeçilik alanında da örnek, yeni ve etkin uygulamalar doludur. Bu süreçte yeni çalışmalar ile belediye personelinin yararlanacağı bilimsel araştırmaların yoğunlaşması ve sonuçta hem yönetenlerin, hem de yönetilenlerin memnuniyetinin artması söz konusudur. Dolayısıyla yerel yönetimlerin günümüz ihtiyaçları çerçevesinde teşkilatlanması

na ışık tutacak, yerel sosyal politikaların daha kalıcı ve tutarlı olmasını sağlayacak, sosyal devlet için sosyal adaleti yerel imkânlarla destekleyecek faaliyetler bu kapsamda değerlendirilecektir.

Gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu, gerekse 5216 ve 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yerel yönetimlerde yapılan büyük değişimler sayesinde her alanda olduğu gibi şehirleşme ve sosyal belediye alanlarında da önemli adımlar atılması sağlanmıştır. Belde hizmetlerinin daha hızlı ve verimli yapılabilmesi yolunda yapılan bu düzenlemeler göstermiştir ki, ülkenin kalkınması, merkezî idarenin yanında, yerelde fizikî, ekonomik alanların desteklenmesi ile beraber kültürel ve sosyal gelişim de desteklenmelidir. Bu noktada yerel yönetimlerin yaptıklarını derli toplu olarak kayıt altına almak ve sentezini yapmak değer arz etmektedir. Sosyal belediyecilik alanındaki faaliyetlere kaynaklık edilebilmesi düşüncesiyle bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Yerel yönetimlerin günümüz ihtiyaçları çerçevesinde teşkilatlanmasına ışık tutacak, yerel sosyal politikaların daha kalıcı ve tutarlı olmasını sağlayacak, sosyal devlet için sosyal adaleti yerel imkânlarla destekleyecek faaliyetleri bir arada sunan bu araştırmanın özellikle sosyal yardım ve hizmetleri önemseyen belediye başkanlarımıza, belediye mensuplarına ve ülkemize hayırlı olmasını diliyoruz.

Sosyal Kelimesinin Anlamı

'Sosyal olmak' toplumu ve kişiyi mutlu kılan, örf ve âdeti sürdüren ve geliştiren, toplumsal huzuru etkileyen ve katkı sağlayan, toplumun genel olarak onaylayacağı değerli ve olumlu eylemleri hayata geçirmek diye tanımlanabilir. Özünde

başkalarını, etkileyen, ilgilendiren veya başkalarına dokunan bir fiil üretmektir. Yoldaki taşı, engeli veya herhangi bir ortamdaki fizikî kirliliği kaldırmaktan, ihtiyaç sahibini konuta kavuşturmaya, selam vermekten, güzel söz söylemekten, taziyeye kadar birçok örnek davranışı kapsar. Sosyal olmakla bir nevi özel alandan çıkmak, mahremiyetten ayrılmak, özeline paylaşmak ve amme hukukuna girmek gibi hassas durumlar da söz konusudur.

Sosyal insan - sosyal amaçlı dernekler/vakıflar - sosyal belediye ve sosyal devlet kavramlarını özü itibariyle değerlendirdiğimizde görürüz ki, öncelikli olan kişilerin sosyal olması yani bireyin toplumu etkileyen olumlu iş ve işlemler yapmasıdır. Buna insaniyet de denilebilir. İnsanlara yapılan maddi ve manevi türdeki destekler bu alana girebilir.

'Sosyal devlet' deyimine yoğun anlamlar yüklenmiş ve de fonksiyonel bir tabir olmuştur. Toplumda revaç bulan her somut veya soyut eylemin, yerinde olsun veya olmasın ön takısı haline getirilmiştir. Sosyal adalet, sosyal ağlar, sosyal atmosfer, sosyal barış, sosyal bilgiler, sosyal çevre, sosyal dayanışma, sosyal değişim, sosyal demokrat, sosyal deney, sosyal destek, sosyal doku, sosyal ekoloji, sosyal entegrasyon, sosyal fenomen, sosyal fonksiyonlar, sosyal girişimcilik, sosyal güvenlik, sosyal haklar, sosyal hareketler, sosyal hayat, sosyal hizmetler, sosyal ilişkiler, sosyal inovasyon, sosyal işler, sosyal kalkınma, sosyal kart, sosyal konum, sosyal market, sosyal medya, sosyal mekân, sosyal mesafe, sosyal proje, sosyal reklam, sosyal sigortalar, sosyal siyaset, sosyal şartlar, sosyal tesis, sosyal turizm, sosyal uyum, sosyal yardım, sosyalleşme gibi onlarca ifadeyle karşılaşıyo-

ruz ve de karşılaşmaya devam edeceğiz.

Belediye nasıl sosyal olacak, devlet nasıl sosyal olacak, bu davranış biçiminin başarılı olması ile kişiler toplumsal yükümlülüklerini devlete mi yüklüyor, belediyeye mi yüklüyor, bu görevi kamuya bırakmak kişiler için rahatlama veya kendini rahatlatma yöntemi mi oluyor diye sorular sorulabilir. Konu işte bu ve benzeri sorular çerçevesinde detaylı olarak irdelenmelidir. Kimi yerde veya kesimde 'yardım' kelimesi yeterli ve uygun bir ifade olarak görülmezse dayanışma, destekleme ifadeleri de değerlendirilebilir.

Kişi, sorumluluklarını devlete, belediyeye yükledikten sonra akrabasını, komşusunu yeterince tanımıyor, ihtiyaç sahiplerini bilemiyor, bulamıyor, yardımlaşma ve dayanışmayı ihmal ediyor ve hatta unutup olabiliyor. 'Belediye baksın' deyimi de bize bu durumu açıklıyor. Asıl olan tüm bu süreçte insanlarımızın kendilerinin yardımseverlik duyguları da canlı tutmalarıdır. Zira sosyal yardımların bütünüyle 'kamulaştırılması' gibi bir durum söz konusu olmamalıdır. Komşuyla, akrabayla, çevremizdeki muhtaçlarla ilgilenmek, yardımlaşmak, desteklemek, dayanışmak sosyal bir görevdir. Çünkü hayata, topluma, insanlığa karşı hepimizin borcu vardır. İhmal edilmesi ve ötelenmesi imkânı yoktur.

Öte yandan, hayatta karşılaştığımız birçok problemin kaynağında bizim de katkımız olan bu ihmaller yüzünden olmasın diye düşünmeden edemiyoruz. Şikâyetçi olmamak için, toplumda üzerimize düşenleri kendimiz özel olarak veya makam sahibi olarak, kurumlarımız ortak gücümüz olarak çözmek durumundayız. Kamu sorumluları

bireysel olarak insani değerleri eylemlerinde ve ruhunda ne kadar yaşıyorsa idari yapıya da ancak o kadarını veya daha azını taşıyabilir. Realite bundan başka bir şey değildir. Yoksa şu soru gündeme gelir; kendisiyle, ailesiyle, komşusuyla, çalışanıyla problemlenilen kişi/yönetici ne kadar sosyal/toplumsal olacaktır, toplumsal sorumlulukları ne kadar yerine getirebilecektir?

İşin tabiatına baktığımızda, kişi ve kamu davranışları farklı olmak durumundadır. Kişi, fakiri-zenginiyle, siyahı-beyazıyla, erkeği-kadınıyla, köylüsü-şehirlisiyle onur sahibi varlıktır. Kamu, bu anlamda halkından topladığı maddi varlıklardan oluşan bütçeyle hizmet veren ve görevlendirilmiş, sorumlu kılınmış insanların yönettiği bir soyut varlıktır. Onun için burada konu olan insanın tüm maharetlerini ortaya koyarak yaptıkları her zaman değerlidir. Olgun insan da başkalarının hayatını kolay kılmaktan, bir anlamda zorlaştırmamaktan, başkalarının mutluluğunu görmekten mutlu olacaktır. Bunun yolu, millet olma bilincinden geçer. Buna biz kendini cemiyete adanmak, kendini vakfetmek de diyebiliriz. Neticede arzulanmış sosyal bir yaşam biçimini, insani gelişme trendini, çağımızın hedeflerini böyle yakalayabiliriz. Kamu denildiğinde merkezî idarenin ve yerel yönetimlerin de kimi zaman farklı olduğu görülür. Bu nedenle merkezî idare ile belediyelerin sosyal uygulamaları birbirinden farklı ve etki dereceleri değişiktir. Belediye iş ve eylemlerinin, toplum nezdinde merkezî idareden daha yüksek oranda yankı bulduğu, etkilendiği açık bir gerçektir.

Gerek merkezî idareyi, gerekse ye-

rel yönetimleri ilgilendiren mevzuatta 'sosyal' kelimesine sıkça rastlamaktayız. Bir anlamda sosyal güvenliği ve sosyal adaleti kapsıyor olsa da sosyal devlet ile gelişmiş veya gelişmekte olan devlet, refah devleti birlikte anılır olmuştur. Refah devleti anlayışı, kapitalist ekonomilerde sanayileşme ile ortaya çıkan sorunlar, artan eşitsizlik ve güvensizlik karşısında siyasal hakların gelişmesiyle devletin süreç karşısında seyirci kalamayacağı ve müdahale etmesi düşüncesinden hareketle kendini geliştirmiştir.

Bu kapsamda refah devleti; yapılan çeşitli düzenlemeler ve uygulamalarla, kötü ekonomik ve sosyal koşullar altında bulunan bireyleri korumayı amaçlamaktadır. Bu koruma, sosyal politikalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.¹ Modern çağdaki devlet anlayışı, köklü değişim ve dönüşüme tabi olmaktadır. Çalışmamız ile irdelediğimiz sosyal devlet/sosyal belediye anlayışı da refah düzeyinin yükseltilmesi arzusunu da aşan, toplumun değerleri ile birlikte yürüyen ve insanı yücelten bir yaklaşımı yakalama hedefidir. Kurum ve kuruluşlarımız, yaptıkları sosyal faaliyetlerle köklü medeniyet anlayışımızın ruhuna uygun gelişmelere öncü olmalıdır. Öyle ki kişiler de, devlet de mümkün olduğunca sosyal davranışlar sergilemelidir. Sonuçta gerçek sosyal devlet egemenliği ile sosyal devletin temel hedefi olan adaletin egemenliği sağlanmalıdır.

İbn-i Haldun, kalkınma ile adalet arasında bağ kurarak konuya şöyle

¹ Süleyman Özdemir, Refah Devleti Analizi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Tamamlama Programı, s.14. http://auzef-kitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyalhizmetlt_ao/refahdevanalizi.pdf (ET: 05.05.2024).

yaklaşmaktadır:

“Yönetimin (el-mülk) gücü ancak hukukun uygulanmasıyla gerçekleşir. Hukuk ancak yönetim (el-mülk) tarafından uygulanabilir. Yönetici ancak halk (er-ri-câl) vasıtasıyla güç kazanabilir. Halk servet (el-mâl) olmadan varlığını sürdüremez. Servet, gelişme (el-imâre) olmaksızın elde edilemez. Gelişme adalet (el-adl) olmadan sağlanamaz. Adalet, Allah'ın insanoğlunu değerlendireceği ölçüdür (el-mizân). Adaleti sağlama sorumluluğu yöneticinin görevidir.”²

Yönetici-halk ve mülk ilişkisini veciz bir şekilde yorumlayan İbn-i Haldun'un bu görüşlerinin üzerine en temel ilkelerden biri olan, **adalet mülkün temelidir** ilkesi hatırlanmalıdır. Aynı alanla ilişkili olarak Kâtib Çelebi'nin görüşlerinin irdelenmesi esnasında görüyoruz ki, “El-Adlî esâsü'l-mülk” (Adil davranma, ülkenin temelidir) formülünde adl ile kastedilen terfi, yani tebaa veya Allah'ın kullarının refahını sağlamaktır (terfi-i raiyyet veya ibâdillâh). Terfihten kasıt, herkese gereken “iş ve aş” sağlamak sûretiyle aç, açıkta, nâmerde muhtaç bırakmamaktır.³

İşte devlet de bu temel esaslar doğrultusunda sosyal devleti ve sosyal adaleti korumak zorundadır. Gerçekte bu temel kriterleri yaşayacak ve yaşatacak milletimizin devlet anlayışı da başka

² M. Umer Chapra, İbn Haldûn'un Gelişme Teorisi Günümüz İslâm Dünyasının Düşük Performansını İzahta Yardımcı Olur mu? (Çev, T. Özcan), İslâm Araştırmaları Dergisi, Sayı 16, 2006, s.209. http://isad.isam.org.tr/vdata/sayi16/isad016_chapra.pdf (ET: 17.03.2024).

³ Bedri Gencer, Sosyal Devletten Kerim Devlete, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 2009, Sayı 2, s.4. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/29129/311581> (ET: 18.03.2024).

toplumlara örnek olabilecek kabiliyette müsbet bir konumdadır. Bu yaklaşım toplumda refahın ve huzurun tesisinin tarihi bir avantajı olarak önümüzdedir.

SOSYAL UYGULAMALARIN KAP-SAMI

Daha çok batı toplumlarında ‘toplumsal’ı ifade için ‘social’ kelimesinin kullanıldığı ve bize de ‘sosyal’ olarak geçtiği görülmektedir. Kullanılma yaygınlığına baktığımızda ilk gördüğümüz bazı ideolojiler veya politik çizgiler de sosyal içerikli hedefleri öne çıkarmışlardır: Sosyalizm, toplumculuk, halkçılık, sosyal demokrasi, sosyal adalet gibi örnekler bunun başta gelenleridir.

Elbette ‘Sosyal Belediye’ derken sosyalist belediyeyi kastetmiyoruz. Nasıl ki kapitalist anlayış bu kavramdan uzaksa, sosyalist ve ırkçı yönetimler de bizim kastettiğimizin dışındadır. Sosyalizmin bireyin temel haklarından olan din ile sorunu vardır, ifade hürriyeti ile sorunu vardır, mülkiyet ile sorunu vardır. Irkçılığın da insanlık sorunu, ayrımcılık sorunu vardır. Bu yaklaşımların sosyal/toplumcu olma iddiaları tutarsızdır. Adında, anayasalarında sosyalizm veya sosyalist geçen ülkelerdeki sosyalizm insani öncelikleri de sorunlu sosyal yaklaşımlardır. Bunlar daha çok ‘halka rağmen ve halk için’ veya ‘halk devlet için’ idare yöntemi kapsamındadır. Ülkemizin tarihi değerleri çerçevesinde ortaya koymaya çalıştığımız sosyal belediye anlayışının temelini ise, devlet milleti içindir anlayışı oluşturur.

Kullanageldiğimiz kelimeler tekil ve somut bir anlam taşıdıkları gibi karmaşık anlamlar da taşıyabilir. Bazen toplumlara ilaç gibi gelen kelimeler vardır ki bu kelimelerin kendileri yükledikleri fonk-

siyonlar altında ezilebilirler. Bunların arasında son yüzyılda fazlaca anılan ‘sosyal’ kelimesini görebiliriz. Bu bağlamda sosyal yaşamı ve beraberinde sosyal kurumları inceleyen sosyoloji, çağımızda önemli bir bilim dalı olmuştur. Diğer bilim dalları ile de zaman zaman çakışması söz konusudur. ‘Sosyo-ekonomik’, ‘psiko-sosyal’, ‘sosyo-kültürel’, ‘sosyo-politik’, ‘sosyo-demografik’, ‘sosyo-dilbilim’ alanlar bunlardan birkaçıdır. Sosyoloji gibi bu teorilerin de bilimsel analizleri yapılmış ve şehrin sosyolojisi üzerine disiplinler oluşturulmuştur. Sosyal bilimler, sosyal politikalar, toplum bilimi, toplumsal davranış biçimleri birbiriyle ilintili kavramlardır. Sosyal davranışlar toplumların insan ve insanlık sınavıdır. Toplumda kullanılan tabirlerden cemiyet, cemaat, ictimâiyât, mâşerî vicdan’ın yanı sıra sosyal sözleşme, sosyal denge de sosyal içerikli kavramlardır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve kanunları başta olmak üzere birçok hukuki metinde sosyal kelimesini görmekteyiz. Anayasa’nın 2. maddesinde geçen ‘sosyal bir hukuk devleti’ ilkesi öne çıkmaktadır. Yine Anayasa’nın 5. maddesinde, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmaktadır. Çünkü insanın yaşam hakkı, insanca yaşama hakkı temel bir haktır. Yaşama hakkı temel değerlerimizden birisidir. Zira Şeyh Edebâli’nin Osman Gazi’ye ‘Ey Oğul! İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.’ deyişinden anlaşıldığı üzere medeniyet hedeflerimiz

gereği oluşan sosyal devlet yaklaşımı ile sosyal adaletin, sosyal güvenliğin, sosyal girişimin, sosyal kalkınmanın, sosyal huzurun sağlanması adına devlete önemli görevler düşmüştür. Sosyal denge politikası ile de olumlu bir ortam doğacaktır.

Aslında 'hukuk' sadece sosyal alanı kuşatmış değildir. Elbette her sosyal eylem hukuki olmalıdır. Güçsüzleri korumak, sosyal adaleti ve güvenliği sağlamak öncelikli sosyal hedeflerdir ve önemlidir. Ama hukuk ve hukukun üstünlüğü tüm devlet düzenini, iş ve işlemlerini, sosyal hayatı kapsamak zorundadır.

Dünya toplumları, adaletsizlik, açlık, susuzluk, işsizlik, fakirlik, sağlık sorunlarının çözümü için zaman zaman hukuki ve maddi çözümler üzerinde çalışmışlardır. Bu konuları istismar eden veya sömürgeci anlayış ile yaklaşan ülkeler sorun çözmek yerine onları artırmışlardır. İnsana bakış açısı tüm sorunların anahtarı olmuştur. Üstün ırk, üstün toplum, emperyal ülke gibi yaklaşımlar zahiren sorun çözmeye yasaları, mekanizmaları oluştursalar da haksızlıkları artırmışlar ve köleci bir yaklaşıma kürek çekmişlerdir. Güçsüzleri korumamışlar ve gücün haktan kaynaklanacağı gerçeğinden uzaklaşmışlardır. Dolayısıyla sosyal adaleti, sosyal dengeyi, sosyal huzuru (sosyal barış yerine bu tabir tercih edilmiştir, barışın karşıtı savaştır ve de yerinde bir ifade olmamaktadır) ve sosyal devleti yakalayamamışlardır. Küreselleşme hedefleri de yerel mağduriyetleri artıran bir organizasyona dönüşmekte ve sürdürülebilir sosyal kalkınma/topyekün kalkınma sağlanamamaktadır.

"İnsanlık ferdiyetçiliği (bir başka yönden benmerkezciliği, yalnızlaşmayı) aştıkça, nemelazımcılığı bıraktıkça

sorumluluk bilinci yükselecek ve toplum halinde yaşamasını en iyi bilen varlık olacaktır. İnsanın hayatiyeti ve hazinesinin keşfi; birlikte ve beraberlikte ortaya çıkar. Yeryüzünde tüm varlıklar kendi âleminde bir dayanışma sergiler ve yaşamını faydalı kılar. Özellikle insanlar arasındaki bu dayanışma ve etkileşim toplumsal bir olaydır. Kişinin/kişilerin bulunduğu halden bir miktar/tamamen farklı hale geçmesi veya geçirilmesi içtimai bir gelişmedir. Bu durumda nihai toplumsal faydalara işaret eder. Dayanışma duygusu ve siyaseti tüm yerel yönetimler için olmazsa olmaz bir koşuldur. Sosyal konulardan konuşurken, çevre konusu kadar katı olunmamaktadır. Ekolojik ve ekonomik bakış açısı, sosyal bakış açısından kesinlikle ayrılmamalıdır."⁴

Toplumun değerlerini, pozisyonlarını, derinliğini etkin bir şekilde sosyologlar/sosyal bilimciler incelemeye tabi tutarlar ve toplumsal gelişmelere artı değer katarlar. Bunlardan ünlü sosyal bilim düşünürü İbn-i Haldun, Mukaddime adlı eserinde topluluk halinde yaşarken; sosyal hayatın yardımlaşma, dayanışma olmadan gerçekleşemeyeceğine işaret eder ve sosyal hayat tarzını, huzuru, medeniyeti, adaleti **umran** diye adlandırır.

"İçtimai hayat insanlar için bir zarurettir. Filozoflar bunu; 'İnsan tab'an medenidir' ibaresiyle anlatırlar. Yani, insan için içtimai hayat yaşamak tabii bir ihtiyaçtır, derler. Filozoflar, kendi istilahlarınca, böylece bir arada toplanarak yaşanan yere Medine adını verirler. Umranın manası da budur.

⁴ Jean Philippe Bozouls, Uluslararası Sosyal Entegrasyon Zirvesi 17-18 Mayıs 2016, İstanbul, (Editör: Cemal Baş), İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Teknik Destek Projesi, Türkiye Belediyeler Birliği, 2016, s.156.

İnsanlar sosyal bir hayat yaşamak üzere bir araya toplandıklarında, birbirleriyle muamelelerde bulunmağa ve birbirinin ihtiyaçlarını gidermeğe muhtaç ve mecburdurlar .”⁵

Hazreti Ömer, milli şairimiz Mehmet Âkif’in diliyle ne diyordu: “*Kenâr-ı Dicle’de bir kurt aşırsa bir koyunu, Gelir de adl-i İlâhî sorar Ömer’den onu!*” Yine Mevlânâ’ya atfen bir söz vardır: “*Şemsi Tebrizî bana demişti ki, ‘Dünyada bir tek mü’min üşüyorsa, ısınma hakkına sahip değilsin.’ Ben de biliyorum ki yeryüzünde üşüyen mü’minler var; ben artık ısınamıyorum!*” Bu tür yaklaşımlar yönetici makamındakilerin sorumluluk pozisyonunu en iyi anlatan ve en kapsamlı toplumsal yaklaşımlardır. Yönetimi altındakilerin, toplumun her derdini dert edinmektir. Bu tavır, dertler ve dertliler için ince bir çizgidir. Gönülden belediyeçilik ile gönüllü belediyeçilik birbirinden ayrılmaz ve belediye iş ve işlemleri ruhu olan, maneviyatı olan toplumsal bir eyleme dönüşür. Toplumda güzelliğe birlikte ulaşma, yol alma hali yaşanır. Beldenin aile, komşu, akraba ve hemşehrlik ilişkileri ile oluşturduğu mahalle, sokak ve köy tasnifi de bu ruhla ilişkilidir. Bir tür medeniyet anlayışı ile kendini gösterir. Medeniyetin ulaştığı noktanın devam ettirilebilmesi, ayakta kalması ve güçlenmesi, gelişmesi toplumsal dayanışma ile olur.

OSMANLI DÖNEMİ SOSYAL YARDIM VE HİZMETLER YAPILANMASI

Sosyal bir varlık olan insan tüm toplumlarda birlikte yaşamak ve zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli organizasyonlar gerçekleştirmiştir. Ülke olarak,

sosyal yardım konusunu, cemiyetin yardımlaşma, dayanışma ruhunu ön planda tutan ilkelerin geçmişten beri geleneksel olarak uygulandığını görürüz. Selçuklular ve Osmanlı Devleti, kuruluş felsefesi olan, toplumun en zayıflarından, güçsüzlerinden başlayarak tamamının refahını sağlamak siyasetini sürdürmüştür. Adil bir davranış türü olan iyiliği emir, kötülükten sakındırma düsturu içtimai yaklaşımın önemli bir adımıdır. Toplumumuzda iyilik ve kötülüğe ilişkin tavır dini bir eylem olarak kendini hissettirir, örf ve adetlerimizde bu anlamda paralellik arz eder.

Kur’an ve Sünnet’te bu çerçevede birçok eylemler Müslümanların önüne konulmaktadır. Örnek olması açısından sosyal hayatla da yakinen ilgisi olduğunu düşündüğümüz sadece En-Nahl sûresinden bir âyet ile dinin olaya bakış açısına vurgu yapacağız. Bu örnek çeşitli vesilelerle başka âyet ve hadislerle de destekleniyor. Ancak farklı bir alan çalışması gerektirdiğinden bununla yetiniyoruz.

“*Allah bir şehri misal olarak verdi: Bu şehir güvenli, huzurlu idi, Oraya her yerden rızık bol bol geliyordu. Ne var ki onlar Allah’ın nimetlerine karşı nankörlük ettiler. Allah da onlara, yaptıkları işler yüzünden açlık ve korku elbisesini (felâketini) tattırdı (Kuran-ı Kerim 16/112).*”⁶

Burada **ÖRNEK ŞEHİR** tanımlamasında üç ana konuya dikkat çekiliyor (Şekil 1): **Güven, huzur ve bol rızık.** Emin belde, güvenli yerleşim alanıdır. Belediye başkanlarına şehri emin denilmesi şehrin huzurunun, şehrin emanetinin her şeyin önünde olduğuna işaret ediliyor. Belde

⁵ İbn-i Haldun, Mukaddime, Çev. Zakir Kadiri Ugan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1989, Cilt 1, ss.100 ve 472.

⁶ Hayreddin Karaman vd. (Hazırlayanlar), Kur’an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2007, Cilt III, s.446.

sakinlerinin dininin, canının, malının, aklının korunması faaliyetleri de şehirler açısından önem arz ediyor. Huzurlu belde, sükûnetin, asayişin hâkim olduğu sakin bir şehirdir. Güvenlik ve huzur olursa rızık bolluyor, yeraltı ve yerüstü kaynakları artıyor, refah düzeyi ve iktisadi gelişim yükseliyor, kamu yönetimi kolaylaşıyor. Maddi ve manevi kalkınma birlikte gerçekleşiyor ve yükseliyor.

Şekil 1 Örnek Şehir

Osmanlı Döneminde devlet yapısının üç kıtada huzur ve güveni sağlama konusunda oldukça başarılı olduğu bir realitedir. Devlet teşkilatının beraberinde büyük ve köklü bir yapı olan vakıflar, loncalar ve benzeri kuruluşlar, sosyal hizmetler, yardımlaşma ve dayanışmada en iyi örneklerdendir. Başta vakıflar olmak üzere her biri büyük eserler ve yardımların yanı sıra medeniyetimizin en uç noktaları sayılabilecek hemen hemen her konuyla ilgili kalıcı yapılar oluşturmuşlardır.

Belediyeciliğin de vakıf kültürüyle benzeşen bir hizmet anlayışı olduğunu görüyoruz. Bu anlayış bizi yüzyıllardır süren birikimimize götürür: İnsanı ve tüm yaratılanları ilgi odağına alan sevgi ve merhamet yaklaşımı. Peygamberimizin 'insanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır' hadisi hayırlı hizmetler için rehber, öncü olur. Belediyelerimizin yaptığı sosyal yardım hizmetlerini vakıf

hizmetleri ile mukayese ettiğimizde birbirini tamamlayan unsurlar olduğunu görürüz. Elbette vakıf denince akla öncelikli olarak iyilikleri yaymak, sürdürmek ve cami, mektep, medrese, şifahane, aşevi, hayrat çeşmeler gibi sosyal niteliği öne çıkan yatırımlar gelir ki, devlet bu alanı vakıflara bırakmıştır. Hastalara, fakirlere hizmet, çocukların sünneti, fakir kızların çeyizi, hayvanların sulanması, yaralı hayvanların tedavisi, ağaç dikilmesi, gölgelik yapılması, hizmetçilerin kırdığı eşyaların karşılanması, kandillerin yakılması gibi nice hassas düşüncelerin ürünü yardım örneklerini vakıflarımız gerçekleştirmiştir. İslam inancı öldükten sonra amel defterini açık bırakacak hayırlı işlere, sadaka-i cariyeye sevk ettiğinden insanlar bu alanlarda yarış halinde olmuşlardır. Bu da bizi bahsetmeye çalıştığımız sayısız insani değerlerin ancak bir medeniyet yaklaşımı ile yapılabileceğine götürmektedir.

Osmanlı'da içtimai hayatı kuşatan çoğu vakıflarca yapılan ve sürdürülen camiler, tekkeler, medreseler, imarethaneler, şifahaneler, tabhaneler, kalenderhaneler ve benzeri kuruluşlar yüzyıllarca hayır müesseseleri olarak hizmet vermişlerdir.

Belediyeciliğin tarihine baktığımızda benzer işleri yapan ve sosyal hayatı düzenleyen Hisbe Teşkilatını görürüz. Hisbe Teşkilatı, bir anlamda toplumda iyiliklerin yayılmasından, kötülüklerin ise durdurulmasından, komşu hakkından, mahalle hakkından ve belde hakkından sorumludur.

İslam Ansiklopedisi yazarlarından Cengiz Kallek, Hisbe Teşkilatının tanımını; İslâm devletlerinde genel ahlâkı, kamu düzenini korumak ve denetle-

mekle görevli teşkilât' şeklinde yaptıktan sonra görev ve tarihçesine özetle şöyle değinmektedir:

“Onun yetkisi ölçü tartı alet ve birimlerindeki hileler, her türlü iktisadî muameledeki aldatmalar, vaktinde ödenmeyen borçlar, komşuluk hakkı ihlalleri ve işçi-işveren anlaşmazlıkları gibi ticarî ve içtimaî hayatta sıkça karşılaşılan ve bir yönüyle de kamu düzeninin ihlali sayılan çekişmeleri çözüme kavuşturmada yoğunlaşır. Bundan dolayı muhtesip kendisine intikal eden olayın mahiyetine göre bazan hakem, bazan da günümüzdeki işleviyle savcı veya sorgu hâkimi konumundadır. Hisbe teşkilâtının görev alanı temelde üç ana başlık altında toplanan birçok hususu kapsamaktadır: Allah hakkı, kul hakkı, her iki yönü de bulunan haklar. Taşıtlarda aşırı yüklemenin engellenmesi; işçi, yetim, köle ve hayvan haklarının korunması; buluntu hayvan yahut kaybolmuş çocukların yedirilip içirilmesi; yolların temiz tutulması ve aydınlatılması; kamu yararına aykırı inşaatlara izin verilmesi gibi faaliyetleri kapsamaktadır.”⁷

Yine Ansiklopedinin aynı maddesinde görüşlerine yer verilen Ziya Kazıcı, Hisbe Teşkilatını anlatırken, ‘Osmanlılar’da daha ziyade “ihtisap ağası” veya “ihtisap emini” denilen muhtesip devletin kuruluşuyla birlikte ortaya çıktığını, kadı tayin edilen her yerde üstlendiği sorumluluklarla onun yardımcı durumunda olan bir de muhtesip bulunduğunu ve bundan dolayı ihtisap işlerinin başına ilmiye sınıfına mensup kişilerden veya en azından medreselerin eski mezunlarından tayinler yapıldığını söylemektedir.

1826’da kurulan İhtisap Nezareti yaklaşık olarak 30 yıl bu tür uygulamaların sorumlusu olmuştur. Bu kurumun görevini daha sonra belediye teşkilatı üstlenmiştir. Belediyeciliğin ilk örneği olarak 1854 yılında İstanbul Şehremaneti Teşkilatı kurulmuştur. 1857 yılında Altıncı Daire-i Belediye Nizamnamesi çıkarılarak **Altıncı Daire Belediye Teşkilatı** kuruldu. Nizamname ile belediye hizmetleri için İstanbul 14 daireye ayrıldı. Altıncı Daire’yi Beyoğlu ve Galata bölgesi oluşturuyordu. Belediyecilik uygulamaları için Altıncı Daire pilot bölge seçilmişti. 1868 yılında yürürlüğe giren Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile de bu Daire’nin görev alanları genişletilmiştir. Böylece sosyal yardım düzenlemeleri de belediyeciliğin ilgi alanlarına girmiştir. 1877 yılında Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunu ile belediyecilik uygulamaları yaygınlaştırılmıştır. Dolayısıyla günümüz belediyecilik anlayışının temelleri atılmıştır.

Bu tespitlerden de anlaşılacağı üzere köklü bir geleneğe sahip olduğumuzdan Osmanlıdaki sosyal hizmetleri incelerken en küçük yerel yönetimlerden **mahalle yönetimine** de kısaca temas etmekte yarar vardır. Osmanlı’daki mahalle; sanki günümüz sokak veya apartmanı gibi anlatılır: Osmanlı şehrinde mahalle, birbirini tanıyan, bir ölçüde birbirlerinin davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içinde olan kişilerden oluşmuş bir topluluğun yaşadığı yerdir. Bir diğer tanımla, aynı mescidde ibadet eden «cema’at»in aileleriyle birlikte yerleştikleri şehir kesimidir.⁸

⁷ <https://islamansiklopedisi.org.tr/hisbe> (ET: 17.03.2024).

⁸ Özer Ergenç, Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine, Osmanlı Araştırmaları IV, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1984: s. 69. <https://dergipark.org.tr/>

“Mescid ve camilerin etrafında inşa edilen medreseler, kütüphaneler, şifahneler, hamamlar ve hanlar gibi dinî, sosyal ve ekonomik amaçlı tesisler şehirleri daha yaşanır hale getirmiş ve insanların tüm ihtiyaçları karşılanmıştır. Merkezdeki büyük caminin etrafında bulunan mescidlerin çevresinde oluşan mahallelerle şehrin oluşumu tamamlanmış olurdu. Osmanlılarda imamın görevi sadece namaz kıldırarak ve hutbe okumak değildi. Mahalleyi ilgilendiren her türlü belediye hizmetine öncülük eder, mahallenin huzur ve asayişini denetler, sosyal ve kültürel pek çok faaliyetin içinde bulunurdu.

Avarız Sandığı mahallenin en güvenilir kişisi olarak imamın sorumluluğu altında muhafaza edilir, burada toplanan para işletilir ve ortaya çıkan meblağ mahalledeki hastalara, fakirlere, yardıma muhtaç evlenecekler, fakirlerin cenazelerinin kaldırılmasına, suyollarının onarımına, cami veya mescidin tamirine, bazı yerlerde imam başta olmak üzere buradaki hizmetlilerin maaşlarının ödenmesine, yeni gelenlere yerleşme veya memleketlerine dönmeye yol parası verilmesine sarfedilirdi. İmamlar mahallelerindeki yaşlı, hasta ve fakirlerle yakından ilgilenir, mahalle sakinlerine bu konuda sürekli öncülük ederdi. Batıda uygulama alanı bulan, ülkemiz için tartışılan ombudsmanlık görevini andıran uygulamalar içindeki imamlar, mahalleli arasında çıkan bazı sorunların mahkemeye gitmeden çözümünü sağlarlardı.”⁹

İslam Ansiklopedisi yazarlarından

tr/download/article-file/112760 (ET: 18.03.2024).

⁹ Mefail Hızlı, Osmanlı Mahalle İmamlarının Performanslarına Dair, TESAM Akademi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2013, ss.43-48. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/137987> (ET: 17.03.2024).

Kemal Beydilli, mahalle yönetimine şöyle değinmektedir:

“Osmanlı şehir örgütlenmesi içinde mahallenin özel konumu mahalle imamlığını önemli bir görev olarak öne çıkarmıştır. Tanzimat devrine gelinceye kadar imam devleti temsil etmek üzere mahallenin önde gelen sorumlusuydu. Görevlerinin ifası sırasında kadılar tarafından teftiş edilir, ahalinin hakkında vâki şikâyetleri azillerine yol açabilir ve cezalandırılmalarına sebep olabilirdi. Dolayısıyla belirli bir kontrol altında bulunurlardı. İmamlar, kadıların yerine getirmesi gereken birçok işte onların tabii yardımcısıydı. Mahallenin düzeni, asayiş ve inzibatı, içki içilen yerlerin tesbiti ve fuhuş yapan kadınların belirlenerek mahalleden sürülmesi, mahallelinin gerekli İslâmî âdâb içinde yaşamını sürdürmesi ve dinî vecibelerini yerine getirmesi imamlar tarafından gözlenir, özellikle vakit namazlarının ihmaliyle ilgili olarak zaman zaman hükümet tarafından gösterilen hassasiyet sonucu bu yolda gönderilen fermanların uygulanması kendilerinden beklenirdi.”¹⁰

Osmanlıda şehir kimliğinin oluşması, sağlıklı mahalle oluşumundan geçmekte ve sorumluluk alanlarının irdelenmesi ile daha iyi anlaşılacaktır. Yerel sorumlular kadar, mali ve manevi gelişimin en önde gelen kurumlarından olan vakıfların durumu da önemli bir konumdur.

CUMHURİYET DÖNEMİ MERKEZİ İDARE SOSYAL YARDIM VE HİZMETLER YAPILANMASI

18. ve 19. Yüzyılın Osmanlı'sında belediyeciliğin ve de sosyal hizmetlerin kurumsallaşmaya gittiğinin önemli izlerine

¹⁰ <https://islamansiklopedisi.org.tr/imam#2-osmanli-devletinde-imamlik> (ET: 17.03.2024).

rastlıyoruz. Bu kurumlar Cumhuriyetle beraber hem bürokratik anlamda hem de mevzuat açısından güçlendirilmiş ve geliştirilmiştir. Bakanlık düzeyinde yapılanması ve Anayasa'ya girmesi ise zaman almıştır.

Sosyal kelimesi Anayasamıza en net şekilde 1961 yılında girmiştir. Anayasa'nın 2. maddesinde devlet 'sosyal' olarak tanımlanmakta ve 5. maddede sosyal hukuk devletine atıf yapılmaktadır. Diğer bazı maddelerde de sosyal hak ve yardımlardan, sosyal politikalardan bahsedilmektedir. Süreçte Çalışma Bakanlığının kuruluşu, İş Kanunu ve Sendika Kanunu'nun çıkmış olması da sosyal hakların korunması anlamında oldukça fonksiyonel olmuşlardır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bünyesindeki Sosyal Güvenlik Kurumu da misyonunu; vatandaşlarımıza doğumundan ölümüne kadar, hatta ölümünden sonra da hak sahiplerine sağlık, sigorta ve sosyal yardım alanlarında, kaliteli, adil, kolay erişilebilir, insan odaklı hizmet veren, aktüeryal (*sigorta risklerine ve istatistiklere dayanan - TDK*) ve mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemini yürütmek ve geliştirmek¹¹ şeklinde belirtmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ise kuruluş misyonunu; birey, aile ve toplum refahını artırmak amacıyla dezavantajlı kesimler öncelikli olmak üzere tüm toplumu hedefleyen katılımcı anlayışla, adil ve arz odaklı bütüncül sosyal politikalar üretmek, uygulamak ve izlemek olarak belirlemiştir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanu-

nu'nda 'sosyal hizmet' tanımlanırken; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesini ve ihtiyaçlarının karşılanmasını, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesini ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü kapsadığına işaret edilmektedir.

Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği'ndeki amaç kısmı ise; sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesi, çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı sosyal hizmetlerin, hizmete erişim kolaylığı esasıyla bir arada ve gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile iş birliği içinde sunmak şeklindedir.

Yönetmeliğin 7. maddesinde de, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimini temin etmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak, engellilerin ve yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılımlarını sağlamak, şehit yakınları ile gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek, öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal ekonomik desteklerle güçlendirmek gibi başlıklar öne çıkmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, sos-

¹¹ <https://www.sgk.gov.tr/Hakkimizda/Index/c4953319-ea98-439f-89e0-4b1cdddbed55/> (ET: 13.01.2024).

yal yardımları; aile, engelli, yaşlı, kadın, çocuk, eğitim ve istihdam alanları olarak 7 ana başlıkta gruplandırılmıştır. Bunların açılımları ise şu şekildedir: Aile destek yardımı, doğum yardımı, çoklu doğum yardımı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakit yardım programı, öksüz ve yetim yardımı, muhtaç asker ailelerine yönelik düzenli nakit yardım programı, muhtaç asker çocuğu yardımı, terör zararı yardımları, afet-acil durum yardımları, işe yönlendirme yardımı, işe başlama yardımı, şehit yakınları ve gazilere yönelik yardımlar, gıda yardımları, aşevleri, barınma yardımları, hane tadilatı, sosyal konut projesi, yakacak yardımları (2023-2024 yıllarında ilave bir uygulama yapılmıştır: Ülkemizin doğalgaz kaynaklarına kavuşmasının ikramı olarak, 1 aylığına tüm hanelerin, ibadethanelerin ve cemevlerinin doğalgaz sarfiyatının tamamı, sonrasında 25 Sm³'e kadar olan doğalgaz sarfiyatı 1 yıllığına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca karşılanmak üzere ücretsiz olarak verilmiştir.¹²) elektrik tüketim desteği, sosyal uyum yardımı, yaşlı aylığı, engelli aylığı, engelli yakını aylığı, yaşlı ve engelli bakım projeleri (Vefa projeleri), engelli ihtiyaç yardımları, genel sağlık sigortası prim ödemeleri, katılım payı ödemeleri, şartlı eğitim yardımları, eğitim materyali yardımı, öğrenci barınma-taşıma-yemek yardımı, yurt yapımı, yükseköğrenim öğrencilerine yönelik yardımlar ve muhtelif eğitim yardımları gibi örnekler vardır.¹³

¹² <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/05/20230501-1.pdf> (ET: 05.05.2024).

¹³ <https://www.aile.gov.tr/sygm#03-20-2018%2014:20:32-1> (ET: 20.01.2024).

BÜTÜNLEŞİK SOSYAL YARDIM BİLGİ SİSTEMİ YAPILANMASI

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, sosyal yardımlarda karşılaşılan sorunları çözmek için ihtiyaç hissedilen Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi (SYBS)'ni hayata geçirdi. Sistem ile sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşların muhtaçlıklarını ve kişisel verilerini merkezi veri tabanlarından temin/tespit etme ve mükerrer yardımların önlenmesine yönelik olarak kurumlar arası (online) veri paylaşımını sağlandı. Bakanlığın konuyla ilgili yayınına göre, SYGM bu sayede sosyal yardım başvurularında kullanılmak üzere destekleyici belgelerin toplanmasını sağlayan bir bilişim alt yapısına kavuştu. Bu çalışmalara dayalı olarak, 2010 yılında Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) temel alınarak farklı kurumlardan alınan verileri bütünlendiren ve sosyal yardım başvurularının kayıt altına alınması, takip edilmesi ve programların raporlanması amacıyla ilave hizmetler sunan BSYS geliştirilmiştir.

SOYBİS programından, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri, vakıflar bölge müdürlükleri ve mal müdürlükleri yararlanmaktaydı. Görüldüğü gibi burada belediyelerden bahsedilmemektedir. Hâlbuki sosyal yardım ve hizmetler alanında belediyelerin önemli çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Belediyeler kendi yapıları içerisinde sosyal yardım bilgi sistemleri oluşturarak çevrimiçi başvuru ve takip sistemleri geliştirmektedir. Bu kapsamda 2012 yılı itibariyle Türkiye Belediyeler Birliği'nin de SOYBİS'in belediyelere açılması konusunda çalışmaları olmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Mü-

dürlüğü, TBB'nin bu talebine karşılık, altyapı yetersizliğinden bahisle, altyapı işlemlerinin tamamlanmasını müteakip, yerel yönetimler de Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemine dâhil edileceği¹⁴ belirtilmektedir. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi ile belediyelerin yaptığı çalışmalar bir an evvel birleştirilmek durumundadır. Yardım/destek çalışmalarının koordinasyonu için bu sistem önemli bir sacayağıdır. Organizasyonun diğer unsurları sonra gelir. Türkiye Belediyeler Birliği de bu konuya dikkat çekmektedir.

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi, yoksul ve muhtaç kişilerin sosyal yardım başvurularının alınması, hane dosyalarının oluşturulması, kişisel verilerinin ve sosyo-ekonomik bilgileri ile servet unsurlarının merkezî veri tabanlarından sorgulanması, hanenin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin mahallinde yapılan sosyal incelemeye ilişkin raporların tutulması, muhtaçlık kararının verilmesi, yardım ödemelerine ilişkin banka talimatlarının verilmesi ve gerçekleştirilen tüm yardımlara yönelik otomatik muhasebeleştirme eylemlerinin tamamının elektronik ortamda yürütüldüğü, vatandaşların yapmış oldukları sosyal yardım başvuru sonuçlarını E-Devlet kapısı üzerinden görüntüleyebildiği hem kamuya hem de vatandaşlara hizmet veren bir bilgi (bilişim) sistemidir. BSYS, 22 farklı kurumdan gelen verileri bütünleştirerek ve 112 web tabanlı hizmeti, kolaylıkla erişilebilen tek bir portal üzerinden sunulmaktadır.¹⁵

¹⁴ https://www.tbb.gov.tr/storage/userfiles/hukuki_des-tek/SOYBIS_Belediyelere_Acilmasi_Talebi.pdf (ET: 05.05.2024).

¹⁵ Türkiye'nin Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi, An-

Sistem ile yardım talebinde bulunanların ekonomik durumları, yardıma ihtiyaçları olup olmadığı belirleniyor. Kişinin ailevi durumu, herhangi bir yerden aylık alıp almadığı, mülkünün olup olmadığı, herhangi bir gelirin olup olmadığı, bir yerden yardım alıp almadığı bilgilerine ulaşılabilmektedir. Bu sayede merkezî idare, valilikler ve kaymakamlıklar bünyesindeki sayısı 1003'e ulaşmış olan, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aracılığıyla sosyal yardım ve hizmetlerin yerindeliğini bir şekilde çözmüş olmaktadır. Aile Destek Programı olarak nitelenen sosyal yardımların başvuruları, e-Devlet ya da ikametgâhında olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yapılabilmektedir. Bu kapsamda ihtiyaç sahibi ailelerin hane içindeki kişi başına düşen gelir tutarına göre belirlenen 4 farklı gelir aralığı için farklı yardım tutarları ile aylık periyotta desteklenmeleri sağlanmaktadır.

BSYS programının kullanımının yaygınlaştırılması, sosyal yardımlardaki sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır. Halen kurumlar, özellikle belediyeler ve diğer kuruluşlar bu programdan kısmen yararlanmaktadır.

Bakanlık yayınında, BSYS'nin sosyal yardım anlamında katkıları şöyle sıralanmaktadır:

“Sosyal yardım kararları, artık bireysel başvuru sahibi yerine tüm hanenin refah durumu değerlendirilerek alınabilmektedir. BSYS’de, bir başvuru sahibinin kimlik numarası ilgili kişiyi hanesi ile ilişkilendirmektedir ve tüm sosyo-ekonomik verileri, sosyal inceleme raporlarını

kara, 2017, ss 12-15.

https://www.aile.gov.tr/SYGM/PDF/Turkiyenin_Butunlesik_Sosyal_Yardim_Sistemi.pdf (ET: 05.05.2024).

ve sosyal yardımlar ile ilgili bilgileri hane halkı düzeyinde elde etmek mümkün hale gelmiştir. Eskiden buna olanak bulunmamaktaydı ve uygunluk durumu hane halkının diğer fertleri göz önünde bulundurulmaksızın vatandaş düzeyinde belirlenmekteydi.

Uygunluk ve yararlanma koşullarının belirlenmesine yönelik tanımlanan prosedür ile birlikte, tüm sosyal yardım hizmetleri tek bir yapı altında birleştirilmiştir. Veri paylaşımı ve oluşturulan veri tabanı ile Türkiye’de uygulanan sosyal yardım programları iyileştirilmiş, en muhtaç hane halklarının hedeflenebilmesi kolaylaşmış ve hizmet sunumundaki darboğazların belirlenmesine olanak tanınmıştır. Bugün sosyal yardım kararları daha etkin bir şekilde verilebilmekte ve kaynak dağılımı daha adil bir şekilde yapılabilmektedir.”¹⁶

Hazine ve Maliye Bakanlığının Ekonomi Reformları Eylem Planı’nda, sosyal yardımlar konusuna da değinilerek, ‘Sosyal yardımların etkin bir biçimde dağıtılması için, sosyal yardım verilerinin tamamı (belediyelerce verilenler de dâhil olmak üzere) Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi’ne entegre edilecektir’ denilmektedir.¹⁷ Dolayısıyla sosyal hizmetler mevzuatında geçen ve merkezî idare ile yardım alanların yerindeliği konusunda çözümler üretmeye yönelik bir proje olarak SOYBİS ile geliştirilen BSYS uygulamasının, sosyal yardımlar konusuyla yakından ilgili belediyeler için de faydalı bir çalışma olması hedeflenmektedir.

Bu uygulama sonuçlarına bakıldığın-

da özellikle zaman ve maliyet kazanımı sağladığı gözlemlenmektedir. Kurumlar arası bilgi ve veri paylaşımının artmasıyla birlikte yardımların istismarı azalmıştır.

Yeni bilgi sistemine olan ihtiyaç yaşanan salgın hastalıklar nedeniyle kendini daha çok hissettirmiştir. Zira sosyal devlet olma ilkesinin, sosyal hizmet ve sosyal yardımların en iyi uygulandığı dönem, elbette ki 2020, 2021 ve 2022 yıllarının en önemli sorunu olan Covid-19 ile mücadele döneminde olmuştur. Valilik ve kaymakamlıkların bünyesinde oluşturulan Vefa Sosyal Destek Grubu da bu kapsamda genellikle örnek davranışlar sergilemişlerdir. Belediyelerinde imkânları ölçüsünde, ulaşım hizmetlerinden ilaçlamaya kadar bütçe ve personel katılımlarını en yüksekte tutarak seferberlik halini yaşamışlar ve öncelikli olarak bu salgının yayılımının engellenmesi için gayret etmişlerdir. Ülke olarak dünyaya örnek gösterilecek uygulamalarda başı çekerek salgının daha da yaygınlaşması duraklatılmış ve tamamen kurtulma yolunda önemli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda sosyal yardımlar da çeşitlilik kazanmıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Akıllı Şehir Uygulamaları içerisinde de Akıllı İnsan’a yer vermekte ve bileşenlerden birisini de Sosyal Altyapı olarak belirlemektedir. **Sosyal Altyapı da şöyle tanımlanmaktadır:** Sosyal yapının temel taşlarını oluşturan eğitim, sağlık, kültür, turizm, sanat, spor ve sosyal yardımlar gibi insanın ve toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik faaliyetler ve hizmetlerdir.¹⁸ Sosyal altyapıyı güçlendirmek ve dijital ortamda hizmet

¹⁶ A.g.e., ss 58-60.

¹⁷ <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2021/03/Ekonomi-Reform-Takvimi.pdf> (ET: 05.05.2024).

¹⁸ <https://www.akillisehirler.gov.tr/akilli-insan/> (ET: 20.01.2024).

sunabilmek için, Bakanlık e-Belediye kapsamında 22 modül geliştirilmiştir. Bu modüller günün ihtiyaçlarına göre güncellenmekte ve artırılmaktadır.

Bu arada İçişleri Bakanlığı da e-Belediye projesini hayata geçirmiştir. Türkiye Belediyeler Birliği de süreçte benzer çalışmalara öncü olmuştur. Zaman içinde iki kurumun çalışmalarını bütünleştirme yoluna gidilmiştir. E-Belediye sistemi Belediyelerin tek veri tabanında ortak bir altyapıda, standart yazılımlarla tüm iş ve işlem süreçlerini elektronik ortamda yapabilmelerini ve yerel hizmetlerin elektronik ortamda vatandaşa sunulmasını sağlayacak bir projedir. Dijital dönüşümün yerel ayağıdır. Proje toplamda 67 modülden oluşmaktadır. 45 modül İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. E-Belediye sisteminde Sosyal Yardım Takip Sistemi (SYTS) modülü de uygulamaya konulmuştur.¹⁹

KÖYLERİN SOSYAL YARDIM VE HİZMETLER YAKLAŞIMI

Merkezî idarenin sosyal yardımlar yapılaşmasına kısaca temas ettikten sonra yerel yönetimlerin ana omurgası olan belediyeleri bir sonraki bölüme bırakarak yereldeki en küçük yerleşim birimleri olan köy ve mahallelerin sosyal yaklaşımına değinmekte yarar vardır. En küçük yerleşim birimi ve de tüzel kişiliği olan köylerle ilgili olarak Köy Kanunu 1924 yılında çıkarılmıştır. Kanun'un 1. maddesine göre, nüfusu iki binden aşağı yurtlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfusu olanlara (şehir) denilmektedir. Günümüz koşullarından geriye doğru baktığımızda Kanun'un

oldukça ileri sosyal hedeflere sahip olduğunu görürüz. Sosyal dayanışma örneği olarak köy işlerinin birçoğu köylü tarafından veya imece usulü ile yapılır. 442 sayılı Köy Kanunu'nun 13. ve 14. maddelerinde belirtildiği gibi köylünün mecburi ve ihtiyari işleri vardır. Söz konusu metnin her bir fıkrası kendi başına bir araştırmaya konu olabilecek boyuttadır. İlgili maddelerde sayılan köy işlerinden bazıları şunlardır:

- Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürettiği için her şeyden evvel köy sınırı dâhilindeki su birikintilerini kurutmak;
- Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süpürütülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek;
- Köylerdeki kuyu ağızlarına bir arşın yüksekliğinde bilezik ve etrafını iki metre eninde harçlı döşeme ile çevirmek;
- Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak ve köyün münasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı veya lağımlı bir (hela) yapmak;
- Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her ev kendi önünü süpürmek;
- Köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmıyan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini (imece) yoliyle sürüp ekmek, harmanlarını kaldırmak;
- Mecbur olmadıkça yol üzerine halkın kolaylıkla gelip geçmesine dokunacak şeyler koymamak;
- Köy içinde bila zaruretin hayvan koşturmamak

¹⁹ <https://www.belediye.gov.tr/hakkimizda> (ET: 20.01.2024).

- Bir adamın suda veya başka sùretle başına bir felaket gelince onu kurtarmak elinde iken yardım etmek;
- Köyde çürümüş ve kokmuş meyva vesair sıhate muzır şeyler köyden dışarıya götürülür ve gömülür;
- Bir hayvana götüremeyecek kadar yük yüklettirmemek;
- Köyün evlerinde ahırları odalardan ayrı bir yere yapmak;
- Ev, ahır, hela duvarlarının iç ve dışları senede bir defa badanalanmak;
- Köy mezarlığının köyden ve caddeden uzak bir yerde, suların geldiği tarafta değil, akıp gittiği tarafta olmasına çalışmak ve etrafını duvarla çevirerek içersine hayvan girmesinin önünü almak ve mezarlığa gübre süprüntü dökmek, herkes mezarlarına iyi bakmak;
- Köyde bir çamaşırılık yapmak;
- Köyde bir hamam yapmak;
- Köyde ekilip biçilen ve toplanan mahsulatın veya yapılan eşyanın değeriyle satılabilmesi için köy namına alıcı adam aramak;
- Köylünün bilgisini artıracak kitap getirtmek;
- Yemeklik ve para ile köy fıkarsına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen vesairesinin tedariğine çalışmak;
- Köyde güreş, cirit, nişan talimleri gibi köy oyunlarını yaptırmak;
- Kağnıları dört veya iki tekerlekli arabaya çevirmek ve köy parasıyla araba yapacak ve onaracak bir tezgâh açtırıp köy namına idare etmek;
- Her köyde köy sandığından bir ambar yaptırap bunun bir bölmesine harman zamanında herkesten köy namına

mahsullerine göre birer miktar zahire ödünç alınarak konulmak ve bu zahireyi muhtaç köylülere gene köy namına yemeklik veya tohumluk olarak ödünç vermek ve her sene ambarda artan zahireyi yeni mahsul ile değiştirmek...

Muhtar ve İhtiyar Meclisi köy/mahalle yönetimini oluşturur. 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'a göre İhtiyar Meclisi veya İhtiyar Heyeti; nüfus esas alınarak 4, 5 veya 6 asil üye ile bir o kadar da yedek üyeden meydana gelmektedir. Köy muhtarlığının, devlet işleri ve köy işleri vardır. Köyün muhtarı yukarıda kısmen temas edilen köy işleri ve beraberinde devlet işlerini köylü ile birlikte yapar veya yaptırır. Kanunda belirtilen görevlerden bazısına artık ihtiyaç hissedilmemekte, bazıları da özel sektör veya diğer kamu kurumlarınınca üstlenilmiştir. Ancak kısmen alınılmadığımız konuları irdelediğimizde bir medeniyet bağı görülmektedir.

Köy gibi küçük yerleşim birimlerde sorunlarla ilgili olarak kendi çapında çözüm üretir ve dezavantajlı gruplar daha gözükmür olur ve de desteklenir. Gelir düzeyleri düşükken bile paylaşım ve dayanışma daha yaygındır. İmece köy tüzel kişiliğinin önemli bir yansıması olsa da köylünün genel yaşam tarzı benzer nitelik taşır. Hatta şehre göç ile bu dayanışmanın sürdürüldüğü daha açık gözlemlenebilir. Köyden, en küçük yerleşim biriminden başlayan sosyal ve kültürel işaretler bizi köklü bir medeniyete götürmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na, 2020 yılında getirilen yeni bir düzenleme ile literatüre köy vasfını kaybeden bazı yerler için kırsal mahalle

veya kırsal yerleşik alan tanımları getirilmiştir. Ek Madde 3'e göre; 'köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, **kırsal mahalle** kabul edilir. Bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılması esastır. Ancak; tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen diğer mahallelerde de 10 bin metrekareden az olmamak kaydıyla kırsal yerleşik alan belirlenebilir. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan vasfı bu fıkrada belirtilen usulle kaldırılabilir' kuralları getirilmektedir.

Yakın bir zaman diliminde oluşturulmaya başlanan **kırsal mahalleler**, genellikle köyden mahalleye dönüştüğü için köylerle ilgili sosyal hizmetler yaklaşımı kapsamında değerlendirilebilir. Yine bir başka yerleşim yeri adlandırması olarak **orman köylerinin** sosyo-ekonomik yapıları da diğer köylerden kısmen farklılık göstermektedir.

MAHALLELERİN SOSYAL YAR-DIM VE HİZMETLER YAKLAŞIMI

Köyler ve genellikle daha büyük nüfusa sahip ve muhtarlıkla yönetilen diğer yönetim birimi olan mahalleler, yerel yönetimin en küçük birimleridir. 5393 sayılı Belediye Kanunu mahalleyi; belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî

birimi (Madde, 3) olarak tanımlamaktadır. Toplumsal yapının ekonomik, dini, sosyal, sağlık, eğitim gibi tüm özelliklerini içinde barındıran bir yerleşim birimidir. Ancak ileri çözümlerin yanı sıra sorunları da içinde barındırmaktadır. Bunların başında güvenlik ve komşuluk gibi önemli değerlerin zayıflamasına işaret edilmektedir. Uluslararası Sosyal Entegrasyon Zirvesi'nde Meksiko Belediyesi'nden katılan Romario Reyes; komşuluk bağlarını spor aracılığıyla geliştiren projelere yer verdiklerini belirtiyor ve insanların kendini bir yere ait hissedebilmesini sağlamak, kentsel dönüşüm alanı için önemlidir²⁰ diyerek yerel kentsel çözümler ile komşuluk ilişkilerinin ilgisine dikkat çekmektedir. Şükrü Karatepe de komşuluk kavramına vurgu yaparken, gecekonduların bahçesiyle, ağacıyla, komşuluk ilişkileriyle bir kimliği var, bu kimlik insani yönümüze de ışık tutuyor²¹ demektedir.

"Hızlı kentleşmeye bağlı olarak, kentlerdeki mahalle yapısı çözülmekte, değerler ve yaşam tarzı üzerinden mekânsal ayrışma yaşanmaktadır. Kentsel yayılmaya bağlı olarak ortaya çıkan site tarzı gelişme nedeniyle mahalle ve sokak kavramları yitirilmeğe, her yaşta kentlilerin bir araya gelebileceği kamusal alanlar yeterli ölçüde planlanamamaktadır. Bunun yanı sıra dezavantajlı grupları dikkate alan planlama, mimari çözüm ve kentsel tasarımlar yeterince uygulanamamaktadır.

Kentlerin güvenliğinin artırılması,

²⁰ Romario Reyes, Uluslararası Sosyal Entegrasyon Zirvesi 17-18 Mayıs 2016 İSKEP, İstanbul, (Editör: Cemal Baş), TBB, 2016, ss.164-165.

²¹ <https://www.tybv.org.tr/sukru-karatepe-kimlikli-ve-kulturlu-sehirler-insa-etmeliyiz-42407h.htm> (ET: 05.05.2024).

sosyal kapsayıcılığın sağlanması konularında planlama doğrudan bir araç olarak kullanılmaktadır. Bununla beraber küçük ölçekli siteler şeklinde üretilen korumalı konut alanları sosyal ayrılmaya neden olmaktadır. Kentlerde oluşturulan bu güvenli 'site'ler nedeniyle komşuluklarının unutulduğu ve mahalle arkadaşlıklarının azaldığı bir sosyal ortam ortaya çıkmaktadır. Yeni yerleşim alanlarında da "mahalle" olgusunu canlı ve güçlü tutacak, komşuluk ilişkilerini geliştirecek biçimde parsel, yapı, yol ilişkileri tanımlayan ölçütlerin imar mevzuatında yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, kentsel dönüşümle ortaya çıkacak yaşam çevrelerinin sokak, mahalle gibi geleneksel mekânsal unsurları ve sosyal-kültürel ilişkilerin yeniden üretilmesini dikkate alacak biçimde kurgulanması önem arz etmektedir.

Özel mülkiyet hakkı, konut hakkı, barınma hakkı ve kentli hakları bir arada düzenlenerek kentsel dönüşüm sürecinin yaşanabilirlik ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.²²

Mahallesiyle, köyüyle, sakinleriyle sorumlu olan muhtarlar, devletin idari kademesinin en uç noktasında siyasi bir kimliği olmadan hizmet veren ve seçimle işbaşına gelen kişilerdir. Kanun'da tanımlanan şekliyle muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda

görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. Belediye için de, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli aynı yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır denilmektedir (5393 sayılı Belediye Kanunu, md. 9).

Mahalleler, köyler kadar yetkin ve etkin olamasa da kısmen benzerlikleri ve sosyal sorunlarda çözüm imkânları vardır. Muhtarlar, gerek valilik ile gerekse büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyeleri ile diyalog halinde kendi mahallesinin sorunlarını çözebilmektedir. Mahalleler, köyler gibi meydan, sağlık ve eğitim kurumları, cami veya mescidler gibi yapıları içinde barındırsa da köy tüzel kişiliği gibi bir yapısı olmadan varlığını sürdürür. Şehrin en küçük mahalli idare birimi olan mahallenin yönetiminde muhtar ve azalar söz sahibidir.

Muhtarlık kurumunun varlığı son dönemlerde tartışılmaya başlanılmıştır. Aslında muhtarlık sistemi toplumsal ve kamusal bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. "Üç kişi yolculuğa çıkacağı zaman aralarından birinin başkan seçilmesi" kaidesinde olduğu gibi öz kaynaklarımız da bize yol göstermektedir ki en küçük toplulukların ve yerleşim birimlerinin huzuru ve selameti açısından aralarından birinin rehberliğine, yöneticiliğine ihtiyaç vardır.

Bu yerleşim yerleri olarak kırsal mahalle, köy ve mezra gibi küçük yerler önem arz etmektedir. İletişim, sorunlara

²² Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, Üçüncü Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Yerleşmeler Konferansı, 2014, ss.6-33. <https://webdosya.csb.gov.tr/csb/dokumanlar/mpgm0051.pdf> _III_ULUSAL_RA-POR_(turkce).pdf (ET: 05.05.2024).

tercümanlık, yerleşim yerinin kontrolü, bilirkişilik ve arabuluculuk konularında yetkin, etkin ve sorumlu muhataplara ihtiyaç vardır. Ama mahalle yönetimlerini ayrı bir şekilde mülhaza etmekte yarar vardır. **Özellikle 6360 sayılı Yasa'nın getirdiği büyük yenilikler mahalle muhtarlarının fonksiyonlarını ve görevlerini azaltmıştır. Dolayısıyla ihtiyaç olup olmadığı tartışılabilir. Bu alanlarda belediye meclis üyeleri daha işlevsel olabilirler.**

Mevzuatla da belirlenmiştir ki belediye sorumluluk alanları mahallelerden oluşur. Dolayısıyla şehrin, beldenin gelişimi de mahalleden başlar. Ekonomisi güçlü, kalkınmış ve sosyal bir mahalle; kalkınmış ve sosyal bir şehri, temiz ve yeşil bir mahalle; temiz ve yeşil bir şehri, sofrasını paylaşan mahalle ve komşuluk ilişkilerinin sağlıklı olduğu mahalle; evine ekmek girmeyen kimsenin kalmadığı ve aç - susuz kimsenin olmadığı şehri, güvenli mahalle; güvenli şehri bize işaret eder, kadim bir kültürü ifade eder.

Her mahallenin şehirden payına düşen bir kimliği vardır. Belediyelerimiz bu mahalle kimliğini yaşatmak için şehir kitapları gibi mahalle kitapları da yayınlamaya, mahalle, cadde ve sokak isimlerinin, tarihi mevki ve beldenin bilinen şahsiyetlerinin isimlerini değerlendirerek, unutulmamasına ve hatıralarının yaşatılmasına katkı vererek toplumuza olumlu örnekler sunmaktadırlar. Güvercin Sokak (Ankara Büyükşehir Belediyesi), Bursa'nın Tarihi Mahalleleri (Bursa Büyükşehir Belediyesi), Hacıklıç Mahallesi (Kayseri Büyükşehir Belediyesi), Konya Semt ve Mahalleleri (Konya Büyükşehir Belediyesi) kitapları gibi.

Şehrin sorunları da mahalleden başlar.

İnsanlar sorunlu, problemlidir ise mahalle de belde de sorunludur. Mahallenin kültürel ve sosyal dayanışmasının güçlü olması, birçok sorunun kaynağında çözülmesi demektir. Günümüzün ileri teknolojilerinin konfor propagandası ile tek tip mahalle veya şehirler tercih edilmektedir. Ama mahallenin kendine has yapılaşmasının ve kültürünün olması, yaşattığı değerlerinin olması gerekir. Medeniyet yaklaşımı açısından haneler, sokaklar, köyler, mahalleler, şehirler bir bütündür ve dinamik olmak durumundadır. Nihayetinde her hanenin, her yerleşim biriminin bir yansımasıdır şehir. Çevremiz, sokağımız, mahallemiz ne kadar sağlıklı olursa şehrimiz de o kadar sağlıklı olacaktır.

Sosyal devletin sosyal adaleti tesisinde yerel yönetimlerin yaklaşım ve sosyal uygulamaları günümüz koşullarına göre değişim ve gelişim göstermek zorundadır. Belediye, köy ve mahalle yönetimleri de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Böylelikle refah devleti hedefine daha hızlı ve verimli bir şekilde ulaşılması, sürdürülebilir yapılara kavuşulması mümkün olacaktır.

İKLİM DEĞİŞİMİ İLE BERABER BAKIN NELER OLUYOR

Dr. Ecz. Ali Murat DUMAN*

** Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanı*

Çok uzun zamandan beri afet tehlikelerinden en çok depremleri konuşuyoruz. Ne kadar konuşsak, ne kadar uyarsak azdır.

Depremler kadar gündemimizde bulunması gereken küresel iklim değişikliği konusu tehlike olmaktan çıkıp her gün sonuçlarını yaşamaya başladığımız bir olgu oldu.

İngiltere Leeds Üniversitesinin 50' den fazla bilim insanının katkı sağladığı Küresel İklim Değişikliği Göstergeleri (IGCC) raporuna göre küresel sıcaklık artışı 2013-2022

döneminde sanayi öncesi dönemine göre 1,14 dereceye ulaştı. 2014-2023 döneminde ise 1,19 dereceye erişti.

Yani insan faaliyetlerinden kaynaklanan küresel ısınma oranı her 10 yılda

0,26 derece artış oranına yükselerek rekor kırdı.

Tüm bu artışa sebep olan sera gazları emisyonlarının yaklaşık % 70' ini fosil kaynaklı yakıtlar oluşturmaktadır. Bunun dışında çimento, tarım ve ormansızlaştırmadan kaynaklanan diğer kirlilik kaynakları da ısınmaya neden olmaktadır.

Amerikalı, Nasa' da 46 yıl çalışmış ünlü bilim adamı James Hansen yayınladığı bir makalede ısı artışının 2020' lerde 1,5 derece, 2050' ye kadar ise 2 santigrat dereceye kadar geleceğini belirtmektedir.

Bu durum, dünyanın Paris İklim Anlaşmasında belirlenen 1,5 santigrat derece eşliğini beklemeden çok daha erken aşması anlamına gelme-

ktedir.

Aslında bu vaziyet, iklim için acil durum aşamasının başında olduğumuzu da göstermektedir. Tehlike gerçeğe dönüştü ve hiç şakası kalmadı.

BM Genel Sekreteri Antenio Guterres 2024 Dünya Çevre Günü nedeni ile yaptığı açıklamada, dünyayı iklim krizinin yıkıcı etkilerinden kurtarmak için fosil yakıt şirketlerinin reklamlarının yasaklanması gerektiğini söyledi. Önemli bir adım ve kararlılık göstergesidir bu talep.

Amerikan Scripps Oşinografi Enstitüsünde bilim insanları 1958 yılında Keeling Eğrisi olarak bilinen CO2 izleme programı kapsamında bağımsız bir şekilde atmosferdeki partiküllerin kaydını tutmaktadır.

Mayıs 2024' de yaptıkları ölçümde atmosferdeki CO2 miktarını 426,7 ppm olarak tespit ettiler. 2023' de aynı dönemdeki ölçümde de bir önceki yıldan 3 ppm daha fazla bulunmuştu.

Son gelinen durum sanayi devrimi öncesine göre % 50 daha yüksek durumdadır.

Dünya' da insanların dışında var olan bilebildiğimiz canlı türü sayısı 2,1 milyon. Bunların 2/3' ü (1,2 milyon) 100 yıl sonuna kadar yok olma riski ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Bu iklim değişimi denilen şey öyle derin bir konudur ki, şu an belki de hiç birimizin aklına dahi gelmeyen ayrıntılarla dünyadaki hayat dengesini altüst etmektedir.

Caretta Caretta Deniz Kaplumbağalarını duymuşsunuzdur. Tür-

kiye'de de çeşidi bulunmaktadır. Bunlar kumsalda yuva yapmaktadırlar. Yuvanın sıcaklığı oradan çıkan yavruların cinsiyetlerini belirlemektedir. 26-32 derecede % 50-50 dişi erkek, 32

derecenin üstü % 90 dişi olmaktadır.

Yani bu yuvaların sıcaklıkları bu küresel mevsim değişimi yüzünden 1 derece artsa her şey değişmektedir.

Van gölünde İnci Kefali denilen bir balık türü var. Aynı zamanda endemik. Bu balık Nisan ayında bir akarsu ile soğuk sulara göç eder. Temmuzda çıkan yavrular aynı akarsularla geri dönerler. Bu akarsular maalesef bir kurumaktadırlar.

Güney Amerika'nın kuzeyinde tropikal ormanlarda yaşayan Altın Kurbağa denen bir canlı var. Bu kurbağanın yaşadığı yerde sıcaklık artışı ile beraber bir mantar türü aşırı üremektedir. Bu mantar altın kurbağanın derisine zarar vermekte ve türün bitmesine sebep olmaktadır.

En son altın kurbağa 1990' ların başında görüldü. Küresel iklim değişimi nedeni ile nesli tükenen bilinen ilk canlı türü olarak kayıtlara geçti.

Midede bulunabilen Helicobacter Pylori adında bir zararlı bakteri var. Mideye ciddi zararlar verme potansiyeline sahip olan bu bakteri, yeterince hijyenin, temiz suya erişimin olmadığı, geri kalmış ülkelerde çok daha fazla görülmektedir. Helicobacter

enfeksiyonunun sıklığı gelişmiş ülkelerde yüzde 10 ila 40, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 50 ila 80 civarındadır.

Küresel iklim değişiminin getirdiği kuraklık ve/veya temiz suya erişimin gittikçe zorlaşması bu bakteriden dolayı enfekte olmuş insanların sayısını artırmaktadır.

Panama'nın Karayip kıyılarındaki 63 kıyı topluluğundan biri olan Gardi Sugdub, Panamada iklim değişikliğinin neden olduğu deniz seviyesindeki yükselme nedeniyle yer değiştirmektedir. Bölge sakinleri deniz temelli bir ortamdaki orman temelli bir ortama geçiş yaparak önemli hayat tarzı değişiklikleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Panama kıyı bölgesinin önemli bir kısmının 2050 yılına kadar kaybedileceği ve bunun da kapsamlı yer değiştirmeleri gerektireceği tahmin edilmektedir.

(Panama, Orta Amerika'da Karayip Denizi ve Pasifik Okyanusu sınırında, Kolombiya ve Kosta Rika arasındadır.)

Küresel ısınmaya karşı tedbirler alma, çevreye zarar vermeme ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerini uygulama konusunda en başarılı ülkelerden biri Almanya'dır.

2024' ün ilk çeyreğinde elektrik üretiminin % 58,4' ünü yenilenebilir kaynaklardan sağladı. Almanya üstelik böyle çok güneş gören bir ülke değildir.

Fosil kaynaklı enerji üretimi % 25,4 azalarak % 41,6' ya düştü. Rüzgar enerjisi 2023' e göre % 12

Güneş enerjisi 2023' e göre % 21 arttı.

Rüzgar enerjisi ülkenin toplam elektrik üretiminin % 38,5' unu, güneş enerjisi % 6,6' sını oluşturdu.

Almanya 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine göre en az % 65 azaltmayı hedeflemektedir.

2040 yılına kadar % 85 azaltıp, 2045' de net sıfır emisyonuna ulaşmayı planlamaktadır. Gelelim Türkiye' ye.

Marmara Denizi ekosistemi son 50 yıldır ağır dönüşümler geçirdi. Bozulmaya devam etmektedir. Büyük avcı balıkları buradan kaybolmaktadır.

Hamsi başta olmak üzere yaklaşık 11 tür üzerinden Marmara Denizinde balıkçılık yapılmaktadır. Denizi çevreleyen 7 il' in (İstanbul, Kocaeli, Bursa, Yalova, Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ) 25 milyonluk nüfusu ve İzmit Körfezinde yoğunlaşan sanayi, çok büyük bir kirlilik oluşturmaktadır. Özellikle Gemlik, Bandırma ve Tekirdağ'daki limanlarda gemicilik kaynaklı kirlilik çok fazladır.

Tüm bunlar 2000' li yılların başından itibaren daha da şiddetlenmiştir.

Meteoroloji verilerine göre Marmara Denizinde yüzey suyu sıcaklıklarının artışı 1970' lere kıyasla 1-1,5 derece oldu.

Sıcaklığın bu yüzyılın sonuna kadar artması durumunda İstanbul Boğazındaki deniz seviyesinin 45-47 cm arasında yükselmesi beklenmektedir.

İstanbul'da şebeke elektriği kömüre dayalıdır. Ulaşım sektörü İstanbul toplam emisyonunun % 28' inden sorumludur. Raylı sistem ve deniz yolu ulaşımından kaynaklı emisyonlar, toplam ulaşım sektörü salınımlarının % 1' inden daha azını temsil etmektedir.

2019' da 50,9 milyon ton CO2e emi-

syonu, İBB İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı genişletilmiş iddialı senaryoya göre 2030' da % 52,2 oranında, 2040' da % 89,4 oranında azaltılıp 2050' de 104 bin ton CO2e atık emisyonu hedeflenmektedir.

(2020 yılı Türkiye sera gazı emisyonu 524,00Mt CO2 eşdeğeri, 2021 yılı için 564,4 MT CO2 eşdeğeri, 2022 yılı için 558,3 Milyon Ton CO2' eşdeğeri oldu.

Küresel Karbon Projesi (GCP) verilerine göre, dünya genelinde toplam karbon salımı, 2020 yılında 34 milyar 810 milyon ton olarak gerçekleşirken bu emisyonun yüzde 51,1'i Çin, ABD ve Hindistan tarafından gerçekleştirildi.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) verilerine göre, enerjiden kaynaklı küresel emisyon, 2023 yılında 37,4 milyar tonluk seviyeye ulaştı.)

Türkiye genelinde 13 bin hayvan ve bitki türü bulunmaktadır. İstanbul'da 250' den fazla bitki türü yetişmektedir.

İstanbul'da her gün 700 yeni aracın trafiğe çıktığı tahmin edilmektedir. Bu kadar kirleticinin bir arada olduğu koca bir şehri, iklim değişiminin olumsuz etkilerinden koruyabilmek için, yerel ve merkezi idarenin tam bir güç birliği içinde olması, politik farklılıkların bu işbirliğine zarar vermemesi gerekmektedir.

Ayrıca halkın bu konularda bilgi ve bilinç sahibi olması, yöneticileri de denetlemesi gereklidir. Bir şehrin insanı bu kadar önemli konularda “boşvermişlik” yaparsa, o kenti kurtaracak yönetici bulunamaz.

Bu yazıda size, somut örneklerle Türkiye ve Dünya' da iklim değişimi ile ilgili örnekler verdim. Her dakika bu örnekler artmaktadır.

Doğa ile düşman olmayan, geleceği karatmayan enerji kaynakları ile yepyeni

sürdürülebilir kalkınmaya dayalı yönetim anlayışı bu konuda atılacak ilk ve önemli adımdır.

Kaynaklar

- [https://shiftdelete.net/gunes-pane-li-almanya-yenilenebilir-enerji-rekor Erişim tarihi- 10/06/2024](https://shiftdelete.net/gunes-pane-li-almanya-yenilenebilir-enerji-rekor-Erişim tarihi- 10/06/2024)
- <https://www.donanimhaber.com/atmosferdeki-karbondioksit-miktari-hizla-artiyor--178196 Erişim tarihi- 01/07/2024>
- <https://www.bbc.com/turkce/articles/cx00n8xkq7qo Erişim tarihi- 01/07/2024>
- <http://t24.com.yr/yazarlar/iklim-madasi/marmara-denizi-hasta-ve-iklim-degisikligi-krizi-derinlestiriyor/45168 Erişim tarihi- 10/06/2024>
- <https://youtu.be/MepDVMLawIw?si=TieIff-57Y0xo6M0 Prof. Dr.Doğanay Tolunay Erişim Tarihi- 20/06/2024>
- <https://onedio.com/haber/iklim-krizinin-aci-sonucu-sular-altinda-kalacak-panama-gardi-sugdub-adasi-tahliye-ediliyor-1227888 Erişim tarihi- 22/06/2024>
- İBB, İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı 2021

- <https://www.iklimhaber.org/iea-co2-emisyonlari-2023te-rekor-seviyeye- ulasti/amp/> Erişim tarihi- 10/07/2024
- <https://www.aa.com.tr/tr/cevre/kuresel-karbonun-yarisindan-fazlasini-uc-ulke-saliyor/2588391> Erişim tarihi- 10/07/2024
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sera-Gazi-Emisyon-Ististikleri-1990- 2020-45862> Erişim tarihi- 10/07/2024
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sera-Gazi-Emisyon-Ististikleri-1990- 2021-49672> Erişim tarihi- 10/07/2024
- <https://medipol.com.tr/kurumsal/haberler/medyada-medipol/bircok-hastaligin-altindan-helikobakteri-pilori-cikabilir> Erişim tarihi- 10/07/2024
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sera-Gazi-Emisyon-Ististikleri-1990- 2022-53701> Erişim tarihi- 10/07/2024

SORU - CEVAP

SORU

Sizlerden "2025-2029 Stratejik Planı" hangi ayda belediye meclisinde görüşüleği konusunda bilgi isteyecektim. İlginiz için teşekkür ederim.

Sultanbeyli Belediyesi
Hayati Ankaralı
Strateji Geliştirme Şefi

CEVAP

Sayın Hayati Ankaralı

Stratejik planın ağustos ayının sonuna kadar hazırlanıp encümene gönderilmesi ve eylül ayında belediye meclisinde görüşülüp kabul edilmesi ve ekim ayı bütçe görüşmelerine esas teşkil etmesi uygun olur.

Bilgilerinizi rica ederim.

SORU

Ön lisans mezunu öğretmen olarak sözleşmeli olarak atanabilir mi.
Kepsut Belediyesi

CEVAP

Ön lisans mezunu olan kişiler sözleşmeli personel olarak istihdam edilebilirler. Ancak, eskiden olduğu gibi sınavsız olarak sözleşmeli personel alınması mümkün değildir.

Bilindiği üzere, sözleşmeli personel istihdamı, memur alım kurallarına tabi kılınmıştır. Önce Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği

Bakanlığından izin alınması, KPSS'ye girmiş ve belli bir puan almış kimselerden alınması şarttır.

İyi çalışmalar.

Mustafa DÖNMEZ

(E) Mahalli İdareler Gn. Md., Şube Müdürü

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

657 sayılı Kanun md.154; Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 05.07.2024 ve 3248709 sayılı Genelgesi	01.07.2024 31.12.2024 Dönemi
Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,907796
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20; 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylık Katsayısı (1.000 x Aylık Katsayı)	14,208727
Yan Ödeme Katsayısı (İşgüçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,287892
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	8.624,06 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	49.685,94 TL
6.6.1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	44.293,90 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7.7.2023 tarihli ve 2298391 sayılı Hazine ve Maliye Bakanlığı Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri arttırılma oranı	% 19,31
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri arttırılma oranı	%19,31
Çeşitli statülerde sözleşmeli olarak çalıştırılanların, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri arttırılma oranı	%19,31

29.12.2020 tarih ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 30.6.2024 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri artırım oranı	% 19,31
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 30.6.2024 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %19,31 oranında artırılmıştır. Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.	%19,31
8.2.2002 tarih ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	90.416,33 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde artırılma oranı	% 19,31
01.07.2024 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	41.828,42 TL
19.4.1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 1.7.2024 tarihi itibarıyla	56.571,79 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

657 s. K. md. 202, Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 05.07.2024 tarih ve 3248709 sayılı Genelgesi

Konusu	01.07.2024 31.12.2024 Dönemi	
	Aile Yardımı (2.273 x Maaş Katsayısı)	2.063,42 TL
Çocuk Yardımı (*)	0-6 Yaş grubu çocuk için 500 x Aylık Katsayısı	453,90 TL
	0-7 Yaş grubu çocuk için 250 x Aylık Katsayısı	226,95 TL
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Aylık Katsayısı	8,624,06 TL
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Aylık Katsayısı x 2	17.248,12 TL

(*) 03.09.2023 tarih ve 32298 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Görevlileri Hakem Kurulu 39. maddesi uyarınca engelli çocuklara en az %40 oranında, özel gereksinimli engelli çocuklar için ise %50 oranında artırılarak ödenir.

**5510 SAYILI KANUN 4/c (MEMUR) KAPSAMINDA SİGORTALILARIN
PRİM ORGANLARI**
5510 sayılı Kanun md.81

Sigorta Kolları (1.10.2013 tarihinden itibaren)	Sigortalı Payı %	İşveren Payı %	Toplam Primi %
Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası Primi	9	11	20
Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları Primi (Fiili hizmet süresi zammı uygulanan işlerde)	9	12-14	21-23
Genel Sağlık Sigortası Primi	5	7,5	12,5
Prim Toplamı	14	20,5 - 23,5	34,5 - 37,5

SSK PRİM ORANLARI

(506 s. Kanun md.63,73,78; 5510 s. Kanun Geçici md.6)

Sigorta Kolları (1.10.2013 tarihinden önce)	İşçi Payı %	İşveren Payı %	Toplam Primi %
İş kazası, Meslek Hastalıkları Sigorta Primi	-	1,5 - 7	1,5 - 7
Hastalık Sigortası Primi	5	6	11
Analık Sigortası Primi	-	1	1
Prim Toplamı	9	11	20
Prim Toplamı	14	19,5 - 25	33,5 -39

5510 SAYILI KANUN 4/a (İŞÇİ) KAPSAMINDA SİGORTALILARIN PRİM ORGANLARI
(5510 sayılı Kanun md.81)

Sigorta Kolları (1.9.2013 tarihinden itibaren)	İşçi Payı %	İşveren Payı %	Toplam Primi %
Kısa Vadeli Sigorta Kolları Primi	-	2	2
Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası Primi	9	11	20
Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları Primi (Fiili hizmet süresi zammı uygulanan işlerde)	9	12-14	21-23
Genel Sağlık Sigortası Primi	5	7,5	12,5
Prim Toplamı	14	20,5 - 23,5	34,5 - 37,5

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bütüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	65.615,49
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	74.693,45
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	92.849,37
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	106.466,31
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	124.622,23
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	142.778,15
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	174.551,01
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2024-30.06.2024	0,907796	210.862,85

* Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 92.849,37 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI

(5393 sayılı Kanun md.32)

Nüfusa Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2024-31.12.2024 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	729,06
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	829,93
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	1.031,66
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	1.182,96
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	1.384,69
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	1.586,42
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	1.939,46
2.000.001'den fazla olan beldelerde	2.342,92

* Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 sayılı Belediye Kanunu, md.36; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, md.16)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.07.2024 - 31.12.2024 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde : 3.500	3.177,29
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde : 4.500	4.085,08
Nüfusu 50.001'den 200.000'e kadar olan belediyelerde : 6.000	5.446,78
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde : 7.500	6.808,47
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine : 12.000	10.893,55

* Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.07.2024-31.12.2024
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,907796)	5.470,38 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,907796)	2.020,75 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24. maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMENİ BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.07.2024-31.12.2024
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,907796)	12.709,14 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,907796)	10.893,55 TL

* 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28. maddesine göre verilen bu ödenek, encümeni başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2024 - 31.12.2024 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Brüt Asgari Ücret	20.002,50
SSK Primi (%14)	2.800,35
İşsizlik Sig.Fonu (%1)	200,03
Kesintiler Toplamı	3.000,38
Net Asgari Ücret	17.002,12
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)
Brüt Asgari Ücret	20.002,50
SSK Primi (%20,5) (İşveren Payı)	4.100,5125
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%)	400,05
İşverene Toplam Maliyet	24.503,06
İşverene Toplam Maliyet (5 Puanlık indirimle)	23.502,94

Not:28/01/2004 tarih ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2.maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Prime Esas Kazançların Alt ve Üst Sınırları ile Bazı İşlemlere Esas Tutarlar	
Günlük kazanç alt sınır	666,75 TL
Aylık kazanç alt sınır	20.002,50 TL
Günlük kazanç üst sınır	5.000,63 TL
Aylık kazanç üst sınır	150.018,90 TL

PRİM İSTİSNA TUTARLARI	
Yemek parası (günlük)	157,69 TL
Çocuk parası (aylık)	400,05 TL
Aile zammı/yardıımı (aylık)	2.000,25 TL

İŞ GÖREMEZLİK ÖDENEĞİ (Günlük)	
Yatarak tedavilerde	333,38 TL
Ayakta tedavilerde	444,50 TL

¹ <http://www.csqb.gov.tr/csqbPortal/cgm.portal?page=asgari>

Asgari ücret tespit komisyon kararı 30.12.2023 tarihli ve 32415 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 666,75 TL'dir.

GELİR VERGİSİ TARİFESİ

Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:324)
(R.G. : 30.12.2023 tarihli ve 32415 sayılı (2.mük.)

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2024 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	ORAN
110.000 TL'ye kadar	% 15
230.000 TL'nin 110.000 TL'si için 16.500 TL, fazlası	% 20
580.000 TL'nin 230.000 TL'si için 40.500 TL, (ücret gelirlerinde 870.000 TL'nin 230.000 TL'si için 40.500 TL), fazlası	% 27
3.000.000 TL'nin 580.000 TL'si için 135.000 TL (ücret gelirlerinde 3.000.000 TL'nin 870.000 TL'si için 213.300 TL), fazlası	% 35
3.000.000 TL'den fazlasının 3.000.000 TL'si için 982.000 TL (ücret gelirlerinde 3.000.000 TL'den fazlasının 3.000.000 TL'si için 958.800 TL), fazlası	% 40

BELEDİYE ENCÜMENLERİNİN 1608 S. KANUN KAPSAMINDAKİ İDARİ PARA CEZALARI

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi (5326 s.K.32.md.) hükmü kapsamında. ¹	<ul style="list-style-type: none">Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere,Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara,	2.052 TL
1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre;	Belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan kişi , belediye encümeni tarafından	en az 4.135 TL en fazla 83.709 TL

¹ Bu para cezası, 1608 sayılı Kanun çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2024 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL)(her bir m ² için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, ayrıca 42.maddenin 5.fikrasına göre (köy yerleşik alanı içinde ruhsata tabi olan tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	44,875877
			B	74,793128
		II.	A	119,669005
			B	164,544882
		III	A	269,255261
			B	299,172512
		IV	A	344,048390
			B	373,965641
			C	463,717395
		V	A	568,427774
			B	688,096779
			C	777,848533
D	942,393415			
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan,yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	%30
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	%40
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	%60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	%100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	%20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	%80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	%50
	Ruhsatsız ise	%180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	%50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte,ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	%100
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	%10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	%20
Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	%20	
42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	5.249,64 TL'den az olamaz	

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2024 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile Eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırlığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metre kare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
---	---	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı (TL)	Fiillerin Çevre ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18,28,32,33,34,35,36, 37,40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine,harita,plan,etüt ve proje müellifine veya gözetmenine,yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	29.917,26	59.834,50	89.751,75
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	149.586,25	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen,sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	5.249,64	Uygulanmaz	Uygulanmaz

* Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 5.249,64 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2024 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kasti olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır (2559 s. K. m.7)

KABAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR	
Umuma Açık İstirahat ve Eğlence Yerleri			
m.6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	11.716 - 23.553 TL
m.6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	11.716 - 23.553 TL
m.6/1-c,12/1	Eğlence,oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	11.716 - 23.553 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	11.716 - 23.553 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	11.716 - 23.553 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

* Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir.İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır.İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde,en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2024 YILI)

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İş yerini muvazaalı olarak bildirmek	167.473	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	1.402	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Maddede öngörülen ilke ve yükümlülüklerle aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	2.345	Bu durumdaki her işçi için
7/2(f) bendi	99/2	7.maddenin 2.fıkrasının (f) bendine aykırı davranmak	9.381	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	1.402	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	1.402	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	1.402	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	5.506	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	20.901	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve Çalıştırılmayan Her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den ya da iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	1.515	Bu durumda olan her işçi ve her Ay için
32	102/a	Ücret, pırim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit İstihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	1.515	Bu durumda olan her işçi ve her Ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	5,506	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	5,506	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	1.515	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	2.667	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	5.506	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2024 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	2.667	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	2.667	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi feshedilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	2.667	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	2.667	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	14.740	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	2.667	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	14.740	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak,geceve gündüz postalarını değiştirmemek	14.740	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yasağına aykırı davranmak	14.740	
72	104	Yer ve su altında çalıştırma yasağına uymamak	14.740	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	14.740	
74	104	Doğum öncesi-sonrası sürelerde kadın işçiyi çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	14.740	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	14.740	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	14.740	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkra yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	133.981	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	133.981	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	133.981	

Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesine 21.04.2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 22.maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 TL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

**ÇEŞİTLİ KANUN VE CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE
BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA
AİT CETVEL (2024 YILI)***

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR-TL
5018 s.K/35	a)Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	8.600
	2-Diğer ilçelerde	4.400
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	99.000
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	455.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	45.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınır dışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	181.000
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	6.160.000
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	2.480,000
40	4-Kamu Alacaklarının Silinmesi	
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	50.000
	b)Tahsili için yapılacak takibat giderlerini nasıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	50
Cumhur- başkanlığı Kararnamesi, Sayısı:4	1) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinin	1.750
2942	Kamulaştırma Kanunu 3.md.2.fıkra	1.545.000

* 2024 Yılı Bütçe Kanunu 31.12.2024 tarih ve 32416 sayılı (mük.) R.G. yayımlanmıştır.

DEĞERLİ KAĞITLAR (2024 YILI)

(R.G. T: 28.12.2023,S: 32413 (2.mük.))

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	87,00
	b) Beyanname	87,00
	c) Protesto,vekaletname, re'sen senet	174,00
2	(Mülga:30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	790,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016-6735/27 md.)	565,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	130,00
	b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	130,00
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	260,00
7	Aile cüzdanları	705,00
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	990,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	990,00
11	-(Mülga:2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul :1/2/2018 -7072/34 md.)	
12	Motorlu araç tescil belgesi	885,00
13	İş makinesi tescil belgesi	740,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	55,00
15	Mavi Kart (Ek : 9/5/2012 - 6304/9 md.)	130,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016 - 6735/27. md.)	565,00
17	Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016 - 6735/27. md.)	565,00

AMORTİSMAN AYIRMADA ALT SINIR

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
6.900 TL	01.01.2024-31.12.2024	556 Sayılı VUK Genel Tebliği
4.400 TL	01.01.2023-31.12.2023	544 sayılı VUK Genel Tebliği
2.000 TL	01.01.2022-31.12.2022	530 sayılı VUK Genel Tebliği
1.500 TL	01.01.2021-31.12.2021	522 sayılı VUK Genel Tebliği
1.400 TL	01.01.2020-31.12.2020	513 sayılı VUK Genel Tebliği
1.200 TL	01.01.2019-31.12.2019	504 sayılı VUK Genel Tebliği
1.000 TL	01.01.2018-31.12.2018	492 sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01.01.2017-31.12.2017	476 sayılı VUK Genel Tebliği

KAMU KONUTLARININ 2024 YILI AYLIK KİRA BEDELLERİ

9.11.1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutları için aylık kira bedellerinin belirlendiği Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:418) 31.12.2023 tarih ve 32416 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

1) Kira bedelleri	Yurt içinde bulunan konutlardan aylık her bir metrekare için;
a) Kerpiç,ağşap,bağdadi ve benzeri konutlarda	5,66 TL/m ²
b) Kalorifersiz konutlarda	8,85 TL/ m ²
c) Kaloriferli konutlarda	11,61 TL/ m ²
KİRA BEDELİNE YAPILACAK İLAVELER	
3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak,aylık her bir metrekare için kaloriferci, kapıcı ya da her ikisinin de kurum ve kuruluşlarca karşılandığı konutlardan ilave kira bedeli	1,36 TL/ m ²
(2) Elektrik ve su bedellerinin kurum ve kuruluşlarca yapılan gerçek giderler dikkate alınarak kullanıcılarından tahsil edilmesi esastır. Bununla birlikte, sayaçların ayrılmasının mümkün olmaması nedeniyle elektrik, su ya da her ikisinin hizmet binası veya fabrika tesislerinden karşılandığı konutlardan 3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için;	
a) Elektrik sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,58 TL/ m ²
b) Su sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,24 TL/ m ²
c) Elektrik ve su sayacının her ikisinin de ayrılmasının mümkün olmaması halinde	4,81 TL/ m ²
ç) Konutlarda kullanılan su, şehir şebekesi dışında kuyu, artezyen, kaynak suyu ve benzeri su kaynaklarından karşılanıyor olması halinde ilave kira bedeli alınır.	1,2 TL/ m ²
YAKIT KURUM VE KURULUŞLAR TARAFINDAN TEDARİK EDİLEN KONUTLAR	
2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ile Kamu Konutları Yönetmeliği kapsamındaki kurum ve kuruluşların yurt içindeki kaloriferli konutlarından yakıtı kurum ve kuruluş tarafından tedarik edilenlerde oturanlardan ısı pay ölçer veya kalori metre cihazı montajı yapılmamış konutlarda, her bir metrekare için yakıt bedeli	4,64 TL/ m ²
(2) Isı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmış konutlarda; birinci fıkradaki yakıt bedelinin üç katını geçmemek kaydıyla, bağımsız bölümün tüketimi oranında hesaplanan yakıt bedeli konutta oturanlardan tahsil edilir. Ancak kurum ve kuruluşlar,yakıt maliyetlerini dikkate alarak gerekli gördükleri takdirde bu bedelin üzerinde yakıt bedeli tahsil edebilir.	
(3) Yakıtı kurum ve kuruluşlarca tedarik edilen konutlarda, ortak Kullanım alanlarındaki aydınlatma,elektrik,su,gaz,otomat ve benzeri giderlerin zorunlu nedenlerle kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olması halinde, bu giderler karşılığında kira ve yakıt bedellerine ek olarak her bir metrekare başına	0,54 TL/ m ²
Kira bedellerinin hesaplanması 3 üncü maddede belirtilen kira birim bedellerine, 26.05.2005 tarihli ve 25826 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:294)’nde belirtilen esaslar uygulanmak suretiyle aylık kira bedelleri hesaplanır.	

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No : 68)

2024 Yılı İçerisinde Uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların Tutarları

(R.G: 30.12.2023 – 32415)

I.Akitlerle ilgili kağıtlar	
A.Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1.Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3.Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4.Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5.Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6.Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri	(Binde 0)
9.(Ek:6728/28.md.-Yürürlük:09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12.(Ek : 6728/28. md.-Yürürlük:9/8/2016)14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13.(Ek:6728/28.md.-Yürürlük:9/8/2016)18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

* 488 sayılı Kanunun mükerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 68 seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil),yeniden değerlendirilmiştir ve 1.1.2024 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:68)

2024 Yılı İçerisinde Uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların Tutarları
(R.G.:30.12.2023 - 32415)

15. Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16.Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işleri ne ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17.Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B.Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(467,20 TL)
2.Sulhnameler	(467,20 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	(2.628,50 TL)
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II.Kararlar ve mazbatalar	
1.Meclislerden,resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştay'dan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(467,20 TL)
2. (Ek : 6728/28 md.Yürürlük:(9/8/2016) İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları	(Binde 5,69)
III.Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1.Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(160,30 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(94,60 TL)
ac) İyda senedi	(14,70 TL)
ad) Taşıma senedi	(3,40 TL)
b) Konşimentolar	(94,60 TL)
c) Deniz ödücü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi,irat senedi	(Binde 9,48)
2.Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(160,30 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(360,10 TL)
bb) Gelir tabloları	(171,90 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(171,90 TL)
c) Barnameler	(14,70 TL)
d)Tasdikli manifesto nüshaları	(69,80 TL)
e) Ordinolar	(3,40 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(69,80 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No : 68)

2024 Yılı İçerisinde Uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların Tutarları

(R.G.:30.12.2023 - 32415)

IV.Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1.Makbuzlar:	
a)Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek:5766/10 -ç md) (Yürürlük:6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c)Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d)İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2.Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a)Yabancı memleketler dengelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(3,40 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba)Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(467,20 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(624,10 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(308,30 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(308,30 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(308,30 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(624,10 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(228,80 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri	(228,80 TL)
f) (Değişik:6728/28.Md.Yürürlük:9/8/2016) 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(365,50 TL)
3.Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1.00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(3,40 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2024 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 556 (R.G: 30.12.2023 - 32415 (2.Mük.))

Madde	İlanışekli	Gösterge
MADDE 104-	1-İlanın vergi dairesinde yapılması	17.000
	3-İlanın; -Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	17.000-1.700,000
	-Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	1.70,000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	200
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	690.000
MADDE 177	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1-Yıllık;	
	-Alış tutarı	1.400.000
	-Satış tutarı	2.000,000
	2-Yıllık gayrisafi iş hasılatı	690.000
	3-İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	1.400.000
MADDE 232	Fatura kullanma mecburiyeti	6.900
MADDE 252	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	20
MADDE 313	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	6.900
MADDE 323	Şüpheli alacak tutarları	14.000
MADDE 343	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	87
	- Diğer vergilerde	170
MADDE 352	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I inci derece usulsüzlükler</u>	
	1-Sermaye şirketleri	1.100
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	660
	3-İkinci sınıf tüccarlar	330
	4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	150
	5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	87
	6-Gelir vergisinden muaf esnaf	40
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1-Sermaye şirketleri	580
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	330
	3-İkinci sınıf tüccarlar	150
	4-Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	87
	5-Kazancı basit usulde tespit edilenler	40
	6-Gelir vergisinden muaf esnaf	23

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2024 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

MADDE 353	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	
	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	3.400
	-Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.700,000
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	3.400
	-Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	170.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1700,00
	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.700
	6-Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolarla ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	40.000
	7-Kamuk kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin yapacağı işlemlerde kullanılması zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	2.000
	8-Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	6.600
	-Bubentuyarıncabirtakvim yılı içinde kesilecek toplam özel usul süzülük cezası	1.300.000
	9-4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	8.700
	10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	6.600

MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	14
MÜKERRER MADDE 355	Bilgi vermektten çekinenler ile 107 A, mükerrer 242, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86, 148, 149, 150, 256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	11.800
	2-İkinci sınıf tüccarlar,defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	5.800
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	3.000
	Mükerrer 257.md.1 fik. 8 bendi uyarınca, getirilen zorunluluklara uymayanlara (üst sınır)	2.800
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	6.900
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	3.400
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.800
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	5.500,00
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	320.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ (R.G.:30.12.2023 -32415 (2.Mük.))

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ DIŞINDAKİ BELEDİYELERDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ¹

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1.Derece	2.Derece	3.Derece	4.Derece	5.Derece
1.Grup	20.000	17.000	13.000	11.800	9.500
2.Grup	13.000	9.500	7.900	6.600	5.800
3.Grup	9.500	6.600	5.800	4.000	3.300
4.Grup	4.000	3.300	2.300	2.000	1.700
5.Grup	2.300	2.000	1.400	1.400	1.180
6.Grup	1.400	1.180	700	660	500
7.Grup	500	400	260	150	110

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ²

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1.Derece	2.Derece	3.Derece	4.Derece	5.Derece
1.Grup	25.000	21.250	16.250	14.750	11.875
2.Grup	16.250	11.875	9.875	8.250	7.250
3.Grup	11.875	8.250	7.250	5.000	4.125
4.Grup	5.000	4.125	2.875	2.500	2.125
5.Grup	2.875	2.500	1.750	1.750	1.475
6.Grup	1.750	1.475	875	825	625
7.Grup	625	500	325	287	212

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI³

(Kalkınmada Öncelikli Yörelereki Belediyeler İle Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde)

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1.Derece	2.Derece	3.Derece	4.Derece	5.Derece
1.Grup	10.000	8.500	6.500	5.900	4.750
2.Grup	6.500	4.750	3.950	3.300	2.900
3.Grup	4.750	3.300	2.900	2.000	1.650
4.Grup	2.000	1.650	1.150	1.000	850
5.Grup	1.150	1.000	700	700	590
6.Grup	700	590	350	330	250
7.Grup	250	200	130	115	85

1 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, büyükşehir belediyelerinde çevre temizlik vergisi, diğer belediyelerde uygulanan çevre temizlik vergisi tutarları %25 artırılarak hesaplanacaktır.

2 13/12/2005 tarihli ve 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki Kararın 7 nci maddesine göre; konut, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalar için belirlenen tutarlar, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunanlar hariç olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelereki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde %50 indirimli olarak uygulanacaktır. Kalkınmada öncelikli yörelereki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metre küp başına 55 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları bu tarifeye göre hesaplanacaktır.

5326 SAYILI KABA HATLER KANUNU'NA GÖRE VERİLECEK PARA CEZALARI (2024 YILI)

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.32	2.052	2.052
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.33	977	977
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.36/1 (Kişiye)	977	977
	5326 s.K.md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	21.176	106.229
Rahatsız etme (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	977	977
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	977	977
	5326 s.K.md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığılma)	2.052	10.515
Tütün mamullerinin Tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s.K.md.39;4207 s. K.m.5/1;2/1	977	977
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s.K. m.5/1 ve 3/12	578	578
Kimliği bildirmeme (Bel.Zabıtası)	5326 s.K.md.40 (Görevle bağlantılı olan kamu görevlilere kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	198	198
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s.K.md.41/1 (Evsel,bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	313	313
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	10.515	106.229
	5326 s.K.md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	977	977
	5326 s.K.md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	2.052	63.683
	5326 s.K.md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	2.052	106.229
	5326 s.K.md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	977	977
	5326 s.K.md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	5.227	5.227
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s.K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	2.052	63.683

(*) 5326 s. K.17/7 md. uyarınca; idarî para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde "ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır?"*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekrür olmadığından tekrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32.maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K:2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... *Dava konusu uyumsuzlukta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.*

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve **775 sayılı Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve **2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve **3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya veki lityin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

2024 YILINA AİT EMLAK (BİNA, ARSA VE ARAZİ) VERGİ DEĞERLERİ VE HESAPLAMALARI

Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No : 84)

(R.G. : 30 Aralık 2023 - 32415 (2.Mük.))

2023 Yılı ve Önceki Yıllarda Mükellef Olanların 2024 Yılına Ait Emlak Vergi Değerlerinin Hesabı

Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2024 yılı vergi değerleri, 2023 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan ($\%58,46/2=$) $\%29,23$ (yirmi dokuz virgül yirmi üç) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

2024 Yılı İtibarıyla Mükellef Olacakların Emlak Vergi Değerlerinin Tespiti

Mükellefiyeti 2024 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerleri; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerleri; 24.11.2022 tarihli ve 32023 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:542) ile 2022 yılına 2022 yılına ait belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan ($\%122,93 / 2$) = $\% 61,465$ (altmış bir virgül dört yüz altmış beş) nispetinde artırılması suretiyle bulunacak 2023 yılı değerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan ($\%58,46/2=$) $\%29,23$ (yirmi dokuz virgül yirmi üç) nispetinde artırılması suretiyle dikkate alınacaktır.

1319 Sayılı Kanunun 42 nci Maddesinde Yer Alan Tutarın Tespiti

2024 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanunun 42 nci maddesinde yer alan tutar, 2023 yılına ait tutarın 2023 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan ($\%58,46/2=$) $\%29,23$ (yirmi dokuz virgül yirmi üç) oranında artırılması suretiyle 12.880.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir.

1319 Sayılı Kanunun 44 üncü Maddesinde Yer Alan Vergi Oranlarına Esas Mesken Nitelikli Taşınmaz Değerlerinin Alt ve Üst Sınırlarının Tespiti

12.880.000 TL ile 19.321.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
12.880.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
25.763.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 19.321.000 TL'si için	
19.323 TL, fazlası için	(Binde 6)
25.763.000 TL'den fazla olanlar 25.763.000 TL'si için 57.975 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

HİZMET ERBABINA YAPILAN ÜCRET ÖDEMELERİNİN GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNALARI

2024 yılında uygulanacak vergi tutar ve oranlarına ilişkin tebliğler 28 Aralık 2023 tarih ve 32413 sayılı, 29 Aralık 2023 tarih ve 32414 sayılı ve 30.12.2023 tarihli 32415 sayılı (2.Mükerrer) Resmî İazete’de yayımlanmıştır.

Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce,işyerinde eya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 170 Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır.

Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak ergilendirilir.)

Hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde istisna uygulaması

Hizmet erbabına akit ödeme yapılmaksızın yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde

a) İşverenlerce, hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

b) İşverenlerce, hazır yemek hizmeti veren mükelleflerden satın alınan yemeğin, işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına verilmesi durumunda sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

c) İşverenlerce,işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyip yemek hizmeti veren işletmelerde bu hizmetin sağlandığı durumlarda,bu işletmelere yapılan ödemelerin her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 170 Türk lirasını aşmayan kısmı,

ç)İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmediği ve yemek hizmetinin,yemek kartı ve/veya yemek çeki hizmeti veren işletmelerin yemek kartlarına yükleme yapılmak veya yemek çeki satın alınmak suretiyle verildiği durumlarda, her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 170 Türk lirasını aşmayan kısmı, gelir vergisinden istisna olup bu istisnaların uygulamasına yönelik açıklamalar 26/7/1995 tarihli ve 22355 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:186)’nde yapılmıştır.

İşverenlercehizmeterbabınanakitolarakverilenyemekbedelindeistisna

7420sayılıKanunla,1/12/2024tarihindenitibarenuygulanmaküzere,193sayılıKanunun23üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenlertarafındanhizmeterbabınaişyerindeveyamüştemilatındayemekverilmeyendurumlarda,yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

(2) Hizmet erbabının akit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

a) İşverenler tarafından işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi,

b) Günlük yemek bedelinin 170 Türk lirasını aşmaması,

c) Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Yasal olarak çoğaltılmış,bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele,köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23.01.2008 tarih ve 5728 s.K.81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	977 TL

7126 SAYILI SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	2.052 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 s. Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	1.613 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(SGK/Sigorta Primleri Gn. Müd. 09.01.2024 tarihli ve 3 sayılı Prime Esas Kazançların Alt ve Üst Sınırları ile Bazı İşlemlere Esas Tutarlara İlişkin Genelgesi)

Yemek parası		157,69 TL
Çocuk zammı	5510 s. Kanun 4/a md.	400,05 TL
Aile zammı (yardımı)		2.000,25 TL
Emzirme ödeneği	5510 s. K.4/a-b,16/a md.	857,00 TL
Cenaze ödeneği	5510 s. K.37.md.	3.385,00 TL
5510 sayılı Kanunun 4/a bendine tabi sigortalılar için		

GECİKME ZAMMI TABLOSU

Uygulama Tarihleri	Genel Tebliğ No / Madde No / B.K.K.No	Oranı	Açıklama
01.09.1985-31.05.1988 tarihleri arasında	370	%10	1.Ay
		%7	Takip eden 5 ay için aylık
		%5	diğer aylar için aylık
01.06.1988-31.12.1988 tarihleri arasında	372	%10	İlk 3 ay
		%8	Takip eden 3 ay için aylık
		%6	Diğer aylar için aylık
01.01.1989-31.12.1989 tarihleri arasında	375	%10	İlk 4 ay için aylık
		%7	Diğer aylar için aylık
01.01.1990-29.12.1993 tarihleri arasında	378	%7	Tüm aylar için aylık
30.12.1993-07.03.1994 tarihleri arasında	381	%9	Tüm aylar için aylık
08.03.1994-30.08.1995 tarihleri arasında	383	%12	Tüm aylar için aylık
31.08.1995-31.01.1996 tarihleri arasında	389	%10	Tüm aylar için aylık
01.02.1996-08.07.1998 tarihleri arasında	391	%15	Tüm aylar için aylık
09.07.1998-19.01.2000 tarihleri arasında	403	%12	Tüm aylar için aylık
20.01.2000-01.12.2000 tarihleri arasında	408	%6	Her ay için
02.12.2000-28.03.2001 tarihleri arasında	411	%5	Her ay için
29.03.2001-30.01.2002 tarihleri arasında	415	%10	Her ay için
31.01.2002-11.11.2003 tarihleri arasında	422	%7	Her ay için
12.11.2003-01.01.2004 tarihleri arasında	429	%4	Her ay için
02.01.2004-01.03.2005 tarihleri arasında	5035 sayılı Kanunun 4.maddesi	%4	Her ay için
02.03.2005-20.04.2006 tarihleri arasında	434	%4	Her ay için
21.04.2006 tarihinden itibaren	438	%2,5	Her ay için
19.11.2009 tarihinden itibaren	2009/15565 sayılı B.K.K.	%1,95	Her ay için
19.10.2010 tarihinden itibaren	2010/965 sayılı B.K.K.	%1,40	Her ay için
05.09.2018 tarihinden itibaren	62 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı	%2	Her ay için
01.07.2019 tarihinden itibaren	1266 sayılı C.K.	%2,5	Her ay için
02.10.2019 tarihinden itibaren	1592 sayılı C.K.	%2	Her ay için
30.12.2019 tarihinden itibaren	1947 sayılı C.K.	%1,6	Her ay için
21.07.2022 tarihinden itibaren	5801 sayılı C.K.	%2,5	Her ay için
14.11.2023 tarihinden itibaren	7782 sayılı C.K.	%3,5	Her ay için

H- CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURT İÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (md.33)	
B.Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar(1)	465
b) Ek göstergesi 6400(dahil)-8000(hariç) olan kadrolarda bulunanlar	435
c) Ek göstergesi 3600 (dahil)-6400 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	420
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	405
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	400
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %60 artırımlı miktarı, (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %60 artırımlı miktarı,takip eden 80 günü için gündeliklerinin %50'si, müteakip 90 günü için ise müstahak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.	
II-Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (md.50)	
50 nci maddenin 1,2,3,4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	82
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	77
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir. 2) Bu çalışmalarını dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, 1.1.2024 -31.12.2024 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	10,10 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	10,70 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar,fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Belediye Nüfusu	Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	10.000'e kadar olanlar için		1.333 TL
	10.001'den 5 0.000'e kadar olanlar için		1.426 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için		1.575 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için		1.780 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için		2.125 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için		2.470 TL
	Ankara,İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekiler için		2.470 TL
	Ankara,İstanbulveİzmirbüyükşehirlerbelediyesınırlarıçerisindekileriçin		3.280 TL

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı,diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları,1.1.2024 - 31.12.2024 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2024-31.12.2024 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2024 YILI

(R.G : 30.12.2023 -32415 (2.Mük.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	33.000 TL
--	-----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YER- LERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2024 YILI) (RG: 30.12.2023 -32415 (2.Mük.)

İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeline ilişkin istisna tutarı (Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi)	170 TL
---	--------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2024 YILI)

(R.G.:30.12.2023 -32415 (2.Mük.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı,2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
- Büyükşehir belediye sınırları içinde	55.000 TL
- Diğer yerlerde	34.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(30.12.2023 tarih ve 32415 (2.mük.) sayılı Resmî Gazete)
193 sayılı Kanun'un 31. maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I.Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini kaybedenler)	6.900
II.Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını kaybedenler)	4.000
III.Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari %40'ını kaybedenler)	1.700

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2023	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No: 554) (25.11.2023 tarih ve 32380)	%58,46
2022	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No: 533) (27.11.2021 tarih ve 31672)	%122,93
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27.11.2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521)(28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31.12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç verilmez.
Emekli Keseneği	Tam aylığın yarısı üzerinden kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.
Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açıktaki süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.	

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıldan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş günü
b)	5 Yıldan Fazla 15 Yıldan Az Olanlar	20 İş günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler ile 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş günü
Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.		

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık ücret
b) İş 6 aydan 1.5 yıla kadar sürmüş işçi için	4 Hafta	4 Haftalık ücret
c) İş 1.5 yıldan 3 yıla kadar sürmüş işçi için	6 Hafta	6 Haftalık ücret
d) İş 3 yıldan fazla sürmüş olan işçi için	8 Hafta	8 Haftalık ücret
Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.		

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

Ödemenin Türü	Kanuni Dayanağı	Gelir Vergisi	Damga Vergisi	Emekli Keseneği (Kurum/şahıs)
Aylık (Gösterge)	GVK m.61	+	+	+
Ek Gösterge	GVK m.61	+	+	+
Taban Aylığı	375 s. KHK m.1	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 s. KHK m.1	+	+	+
Zamlar (Yan Ödeme)	GVK m.61	+	+	-
Özel Hizmet Tazminatı	Yan Öd. Kar.	-	+	Kısmen Tabi
Ek Tazminat	Yan. Öd. K.	-	-	-
Denetim Tazminatı	Yan. Öd. K.	-	+	-
Makam Tazminatı	657 s.K.Ek m.26	-	+	-
Görev Tazminatı	631 s. KHK	-	+	-
Kıdem Tazminatı	GVK m.25/7	-	+	-
Yab. Dil Tazminatı	375 s. KHK m.2	-	+	-
Sos.Denge Tazminatı	375 s.KHK Ek m.15	+	+	+
Aile ve Çocuk Yrd.	657 s.K. m.203	-	-	-
Doğum Yardımı	657 s. K. m.207	-	-	-
Ölüm Yardımı	657 s.K. m.208	-	-	-
Huzur Ücreti (Sigortalı ise)	GVK m.61	+	+	-
Fazla Çalış. Ücreti	GVK m.61	+	+	-
Konferans Ücreti	GVK m.61	+	+	-
Bilirkişi Ücreti	GVK m.61	+	+	-
Avukat Vekalet Ücr.	GVK m.61	+	+	-
Harcırah Ödemeleri	GVK m.24	-	+	-
Ek Ödeme	375 s. KHK m.3	-	+	-

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

İzin Süresi		
DMK 105.md.	Hastalık İzni	- Uzun süreli hastalıklarda 18 ay - Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay (gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
DMK md.108	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya sürekli görevle yurt içine ya da yurt dışına atanan veya en az altı ay süreyle yurt dışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 nci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; Bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönüşmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet ettiği kadro derecesinin ilk kademe aylığının ek göstergesi dahil 2/3 oranındadır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 oranında verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye tabi hak edişlerden kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban aylığı dahil aldığı aylık üzerinden (2/3 tutarından) tam kesilir a) İşe başlamada kısıtlı aylıktan kesilemez b) İlk tam maaşından giriş aidatı kesilir c) İşten ayrılmalarda aylık kısıtlı hesaplanırsa bile emekli keseneği Tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1-Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2-Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3-Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetiçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4-Lojman Tazminatı	Verilmez
5-Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6-Emekli Keseneği	Kesilmez
7-Gelir Vergisi	Tabidir
8-Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1-Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin(ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2-Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3-Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddeti,yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmet içi eğitime katılma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4-Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5-Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.Ancak,o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6-Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7-Gelir Vergisi	Tabidir
8-Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum gördüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir.Ancak,saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1-Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2-Kıdem Aylığı	Verilmez
3-Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s.K.175.maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4-Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5-Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6-Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7-Gelir Vergisi	Tabidir
8-Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 Yılı
a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup,266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder.Bu nizamname,meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şartlarını, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştilgal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım- gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler,1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.	Belediye Encümeni	2.052 TL
b)1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatiyesi olmadan cenaze defnedilen mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık Zabıta Yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlere	Belediye Encümeni	2.052 TL
c)1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; izinsiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	2.052 TL
İdarî para cezasına itiraz: 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Kanun hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde,sulh ceza mahkemesine başvurulabilir.Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.		

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2024 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	2.052,00 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde itihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası veya saklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahalli idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir.

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler,	5.000,00
- Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	
17.02.2023 tarihli ve 32107 sayılı R.G. yayımlanan Tahsilat Tebliğine istinaden Deprem kapsamındaki ödemelerde 31.07.2023 tarihine kadar uygulanmayacaktır.	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2024 YILI İÇİN

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlar da ihaleye katılmak için SGK borcu üst sınırı	450.056,25 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2024 yılı için SGK borcu yoktur üst limiti	900.112,50 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabii ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu SGK borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç üst limiti	60.007,50 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000-20.12.2000 tarihleri arasında	% 48	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000-30.03.2001 tarihleri arasında	% 36	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001-01.02.2002 tarihleri arasında	% 72	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002-11.11.2003 tarihleri arasında	% 60	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003-03.03.2005 tarihleri arasında	% 36	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005-27.04.2006 tarihleri arasında	% 30	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006–20.11.2009 tarihleri arasında	% 24	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009-20.10.2010 tarihleri arasında	% 19	Seri: C Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010-05.09.2018 tarihleri arasında	% 12	Seri: C Sıra No:2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018-24.10.2019 tarihleri arasında	% 22	Seri: C Sıra No:3 Tahsilat Genel Tebliği
25.10.2019-29.12.2019 tarihleri arasında	% 19	Seri: C Sıra No:4 Tahsilat Genel Tebliği
30.12.2019-20.07.2022 tarihleri arasında	% 15	Seri: C Sıra No:5 Tahsilat Genel Tebliği
21.07.2022 tarihinden itibaren	% 24	Seri: C Sıra No:6 Tahsilat Genel Tebliği
14.11.2023 tarihinden itibaren	% 36	Seri:C Sıra No:7 Tahsilat Genel Tebliği

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2024 YILI)*

	TL
1.Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (md.17/2) ¹	2.138.400
2.Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (md.17/3) ²	6.415.200
3.Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (md.45) ³	6.411.600
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000 TL olup,bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4.Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (md.51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	234.000
b-Diğer İlçelerde	115.920
5.Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış,Kira,Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Aynı Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (md.76) ⁵	
a) Ankara,İstanbul ve İzmir İllerinde	1.411.200
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	707.400
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	513.000
ç) Diğer İlçelerde	383.400

Bu madde ile ilgili parasal sınırların her biri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar:Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, tirajı göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md.3.Fıkrası:Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51.Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi: Mahalli komisyonların yetkileri-Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri aynı hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

*2024 Yılı Bütçe Kanunu 31.12.2022 tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G.'de yayımlanmıştır.

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2024 - 31.12.2024)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemetleri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 günlük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000'e kadar olan belediyeler	17.200 TL
	10.000'den fazla olan belediyeler	34.400 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ (01.01.2024-31.12.2024 tarihleri arası)

	Yasal Dayanak	
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	106.290,55 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	106.290,55 TL'den fazla olan tutarlar için

2024 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G.Tarih ve Sayısı:12.8.2023 – 32277)

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS OLAN SINIFI	Yapının Birim Maliyeti (BM) TL m ²
I. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	1.050,00
1. Kâgir veya betonarme ihata duvarı (3,00 m yüksekliğe kadar)	
2. Basit kümes ve basit tarım yapıları	
3. Yumuşak plastik örtülü seralar	
4. Mevcut yapılar arası bağlantı-geçiş yapıları	
5. Geçici kullanımı olan küçük yapılar	
6. Kalıcı kullanımı olan yardımcı yapılar	
7. Gölgelekler-çardaklar	
8. Üstü kapalı yanları açık dinlenme,oyun ve gösteri alanları	
9. Depo amaçlı kayadan oyma yapılar	
10. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	1.550,00
1. Cam veya sert plastik örtülü seralar	
2. Basit padok,büyük ve küçük baş hayvan ağılları	
3. Kâgir ve betonarme su depoları	
4. İşyeri depoları	
5. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
II.SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	2.600,00
1. Kuleler, ayaklı su depoları	
2. Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları	
3. Kayıkhanne	
4. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	3.800,00
1. Şişirme (Pnömatik) yapılar	
2. Tek katlı ofisler,dükkan ve basit atölyeler	
3. Semt sahaları, küçük semt parkları,çocuk oyun alanları ve eklentileri	
4. Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri)	
5. Yat bakım ve onarım atölyeleri,çekek yerleri	
6. Jeoloji,botanik ve tema parkları	
7. Mezbahalar	
8. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	5.350,00
1. Hangar yapıları (küçük uçaklar,helikopterler,tarım uçakları park ve bakım onarım yeri)	
2. Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen)	
3. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
III. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	7.500,00
1. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)	

2024 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. T: 12.8.2023, S: 32277)

2. Katlı garajlar
3. Ticari amaçlı binalar (üç kata kadar üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 34 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)
4. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları,marketler vb.)
5. Basımevleri,matbaalar
6. Soğuk hava depoları
7. Konutlar (üç kata kadar - üç kat dâhil-asansörsüz -3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 34 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)
8. Akaryakıt ve gaz istasyonları
9. Kampingler
10. Semt postaneleri
11. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler,imalathane,dökümhane)
12. Kreş ve gündüz bakımevleri,hobi ve oyun salonları
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.

B GRUBU YAPILAR.....9.000,00

1. Entegre tarımsal endüstri yapıları,büyük çiftlik yapıları
2. Gençlik merkezleri,halkevleri
3. Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler
4. Temel eğitim okulları
5. Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri
6. Jandarma ve emniyet karakol binaları
7. Sağlık ocakları,kamu sağlık dispanserleri
8. Ticari amaçlı binalar (Yapı yüksekliği 21,50 m’ye kadar olan)
9. 150 kişiye kadar cezaevleri
10. Fuarlar
11. Sergi salonları
12. Konutlar (Yapı yüksekliği 21,50 m’den az yapılar)
13. Marinalar
14. Gece kulübü, diskotekler
15. Misafirhaneler, pansiyonlar
16. Bu gruptakilere benzer yapılar.

IV. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR.....10.200,00

1. Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları)
2. Poliklinikler
3. Liman binaları
4. İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları,vergi daireleri ve benzeri)
5. İlçe belediyeleri
6. 150 kişiyi geçen cezaevleri
7. Kaplıcalar, şifa evleri ve benzeri termal tesisleri
8. İbadethaneler (1500 kişiye kadar)
9. Aquaparklar
10. Entegre sanayi tesisleri

2024 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G.Tarih ve Sayısı : 12.8.2023 – 32277)

11. Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları,spor salonları ve statları bulunan)	
12. Yaşlılar huzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları	
13. Büyük alışveriş merkezler	
14. Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri	
15. Apartman tipi konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m'den az yapılar)	
16. Oteller (1 ve 2 yıldızlı)	
17. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	12.050,00
1. Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri	
2. İl tipi belediyeler	
3. İl tipi idari kamu binaları	
4. Metro istasyonları	
5. Stadyum,spor salonları ve yüzme havuzları	
6. Büyük postaneler (merkez postaneleri)	
7. Otobüs terminalleri	
8. Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı,eğlence ve düğün salonları)	
9. Banka binaları	
10. Normal radyo ve televizyon binaları	
11. Özelliği olan genel sığınaklar	
12. Müstakil veya ikiz konutlar (Bağımsız bölüm brüt alanı 151 m ² - 600 m ² villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri)	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	12.450,00
1. Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları	
2. Bakanlık binaları	
3. Yüksek öğrenim yurtları	
4. Arşiv binaları	
5. Radyo aktif korumalı depolar	
6. Büyük Adliye Sarayları	
7. Otel (3 yıldızlı) ve moteller	
8. Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri	
9. İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları	
10. İş merkezleri (Yapı yüksekliği 21,50 m ile 30,50 m arası-30,50 m dâhil yapılar)	
11. Konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası - 51,50 m dâhil yapılar)	
12. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

* Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2023/2 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2023/2 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

**1.1.2024 TARİHİNDEN İTİBAREN, MÜTEAHHİTLİK KARNELERİ VE İŞ
BİTİRME BELGELERİ İÇİN GEÇERLİ KATSAYILAR**
(R.G.Tarih ve Sayısı :12.8.2023 - 32277)

Yıllar	2023/2 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023/2 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023/2 yılında uygulanacak katsayılar
1953 ve öncesi	23.267.194,453	1982	272.451.614	2004	23.767
1954	20.987.142,698	1983	236.835,887	2005	121.288
1955	18.586.884,956	1984	189.476.266	2006	20.081
1956	15.227.591,163	1985	130.617.077	2007	117.912
1957	13.321.329,255	1986	94.603.027	2008	16.816
1958	12.185.318,432	1987	72.917.477	2009	15.360
1959-1966	10.351.054,523	1988	48.476.659	2010	14,982
1967	9.390.863,686	1989	29.409,083	2011	13,908
1968	8.620.273,095	1990	17.838.375	2012	14.152
1969	8.211.615,994	1991	11.446.444	2013	13,464
1970	7.663.684,088	1992	6.873,657	2014	12,323
1971	6.894.944,039	1993	4.146,425	2015	11.488
1972	5.843.480,732	1994	2.484.260	2016	10.688
1973	5.169.172,490	1995	1.129.194	2017	9.709
1974	3.836.584,440	1996	625,631	2018	8.432
1975	3.059.460,073	1997	321,367	2019	6.857
1976	2.609.546,021	1998	186,225	2020	5.830
1977	1.914.129,880	1999	120.197	2021	4,693
1978	1.368.773,888	2000	72.691	2022	2,833
1979	1.013.446,917	2001	59,381	2022/2	1,983
1980	473.400,497	2002	35.884	2022/3	1.823
1981	327.670,091	2003	27,548	2023	1.841
				2023/2	1.000

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHATLERİN 2024 YILINDA UYGULANACAK CEZA TUTARLARI

	İdari Para Cezası Gerektiren Kabahat	TTK'nın İlgili Maddesi	Kanunda Yer Alan İdari Para Cezası Tutarı(TL)	01.01.2024-31.12.2024 Tarihleri Arasında Uygulanacak Ceza Tutarı (TL)
1	Ticaret sicili müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunulmaması veya tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi	33/2	1.000	12.288
2	Ticaret siciline tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	38/1	2.000	24.607
3	Ticaret unvanına ilişkin Kanunda öngörülen esaslara aykırı davranılması**	51/2	2.000	24.607
4	Ticari defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	562/1-a	4.000	49.276
5	İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenememesi	562/1-a	4.000	49.276
6	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	562/1-b	4.000	49.276
7	Ticari defterlerin açılış ve/veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	562/1-c	4.000	49.276
8	Ticari defterlerin TTK'nın 65.maddesine uygun olarak tutulmaması <ul style="list-style-type: none"> • Defterlerin Türkçe tutulmaması • Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi • Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması • Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi • Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması 	562/1-d	4.000	49.276

9	TTK'nın 66.maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarılması	562/1-e	4.000	49.276
10	Saklanması zorunlu olan belgelerin,sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edilebildiği durumlarda bu belgelerin bastırılarak veya okunabilen kopyaları sunularak ibraz edilme-mesi	562/1-f	4.000	49.276
11	Finansal tabloların,Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenme-mesi	562/2	4.000	49.276
12	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-a	20.000	96.226
13	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-b	5.000	24.055

****Söz konusu kabahate ilişkin olarak TTK'nın 51/2.maddesinde, "39 ilâ 45 inci veya 48 inci maddeleri ihlal edenler, iki bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümde, idari yaptırıma bağlanan fiiller ayrı ayrı sayılmamış, TTK'nın belli hükümlerine atıf yapılmakla yetinilmiştir. Bu durumda,yollama yapılan maddelerde yer alan her fiile aykırı davranış idari yaptırıma bağlanmış olmaktadır.**

1.7.2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, PROJE VE KONTROLLÜK İŞLERİNDE UYGULANMAK YENİ ORANLAR (R.G.Tarih ve Sayısı : 12.8.2023 - 32277)

2001	1.	Dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	86.701
2001	2.	Dönemi (15 Nisan -14 Mayıs) sözleşmeler için	84,793
2001	3.	Dönemi {15 Mayıs -14 Haziran) sözleşmeleri için	76.235
2001	4.	Dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	73.194
2001	5.	Dönemi (1 Temmuz • 14 Eylül) sözleşmeleri için	70.190
2001	6.	Dönemi (15 Eylül -14 Ekim) sözleşmeleri için	66.694
2001	7.	Donemi (15 Ekim -14 Kasım) sözleşmeleri için	63.357
2001	8.	Dönemi (15 Kasım -14 Aralık) sözleşmeleri için	59.705
2001	9.	Dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	57,011
2002	1.	Dönemi (1 Ocak -14 Ocak) sözleşmeleri için	52,234
2002	2.	Dönemi (15 Ocak -14 Mayıs) sözleşmeleri için	42.396
2002	3.	Dönemi (15 Mayıs -14 Temmuz) sözleşmeleri için	40.816
2002	4.	Dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	38.440
2002	5.	Dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	37,321
2003	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	34.145
2003	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	33.658
2004	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	31.442
2004	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	30,307
2005	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	29.232
2005	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	27.326
2006	1,	Donemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	26.670
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	25,560
2007	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	24,461
2007	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	23,670
2008	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	23.026
2008	2.	Dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	21.597
2008	3.	Dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	20.482
2009	1.	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	19,858
2009	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	18.894
2010	1-	Dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	18,270
2010	2.	Dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	17.614

2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	16,533
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	15.864
2012	1.	dönemi (1 Ocak -14 Ocak) sözleşmeleri için	14,840
2012	12.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	9.841
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	9.808
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	9.176
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	9,140
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	8.597
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	8,337
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	8.196
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,439
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,384
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6.877
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6.881
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6.081
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5.997
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5.053
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5.146
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4.513
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,469
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3.979
2021	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3.901
2022	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,753
2022	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,121
2023	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1.377
2023	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No:80)
(Parasal Sınırlar ve Oranlar) (RG. T: 09 Mart 2023 –S: 32127)

1.Kasa işlemleri:	TL
1.1.Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince,muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	7.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	4.000
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır.Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli,ikamet teskere harcı,vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1’de belirtilen sınırlar geçerlidir. Teminat iadeleri ile sağlık turizm ve turist sağlığı kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2.Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27. maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C.Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla vezne de bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	9.500
1.2.2. T.C.Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	70.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	40.000
2.Kaybedilen alımlar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alımlarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	4.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1.Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	35.000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No:80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
(R.G.:09 Mart 2023 – 32127)

2.Yetkili memurlarla ilgili işlemler: Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı.	15.000
C-MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1.Muhasebe yetkililerinin,kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)	
1.1.Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde,geçici veya kesin ödeme,iade,mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	17.000
1.2.Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	23.500
1.3.Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	84.000
2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4,diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.	
4.Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.	
Ç-MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1.Merkezî Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	250.000
D – TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1.Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,	
1.1.Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında	25.000
1.2.Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	100.000
2.Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara,İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.	

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No:80)
(Parasal Sınırlar ve Oranlar) (R.G. T: 09 Mart 2023, S: 32127)

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A – HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1.Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde,kuruluş merkezlerinde,büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde	3.820
1.2. Diğer ilçelerde	1.990
2. Şehit cenazelerinin nakli,fırari askerler,şüpheli,tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000
3.Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530
4. Bakanların katılacağı yurtdışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1.İstanbul il merkezi için	300.000
5.2.Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	250.000
5.3.Diğer il ve ilçeler için	100.000
6.Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	202.200
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	19.900
8.Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınır dışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
9.Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı ve Cumhurbaşkanlığı	1.470.130
10.Yargılama Giderleri	50.000
11.Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250
12.Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	20.100
12.2.Diğer il ve ilçelerde	12.060
B – ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10.Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	3.820
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1.6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1.213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2.Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No:80)
(Parasal Sınırlar ve Oranlar) (R.G. T: 09 Mart 2023, S: 32127)

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 sayılı Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	2.973
---	-------

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 80)
(Parasal Sınırlar ve Oranlar)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 82)
(R.G. :22.7.2023 - 32256)

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1. 1.7.2023 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (24.6.2023 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75
2. 1.1.2022 - 31.12.2022 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (21.01.2022 tarihli T.C. Merkez Bankası Tebliği ile)	15,75
3. 1.1.2021-31.12.2021 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (19.12.2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75

2024 YILI EŞİK DEĞERLER VE İHALE İLAN SÜRELERİ (1.2.2023 - 31.01.2024)

İŞİN ADI	LİMİT	İHALE USULÜ	YAKLAŞIK MALİYET	İLAN SÜRESİ	İLAN YERİ
MAL YE HİZMET ALIMI	Eşik Değer Üstü (19.029.344 TL üstü)	Açık İhale	Genel Bütçede 19.029.344 TL ve üzeri	İhale tarihinden en az 40 gün önce md:13/A-1	K.İ.K.'de en az 1 defa
		Belli İstekliler		Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce md:13/A-2	
		Pazarlık		İhale tarihinden en az 25 gün önce md:13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (19.029.344 TL'ye kadar)	Bütün Usuller	1.245.628 TL'ye kadar	İhale tarihinden en az 7 gün önce md:13/B-1	1 yerel gazete + internet haber sitesi
			1.245.628 - 2.491.384 TL arası	İhale tarihinden en az 14 gün önce	K.İ.K.ve 1 adet yerel gazete + 1 adet internet haber sitesi
			2.491.384 üzeri - 19.029.344 TL'ye kadar	İhale tarihinden en az 21 gün önce md:3/B-3	K.İ.K. ve 1 adet yerel gazete
YAPIM İŞİ	Eşik Değer Üstü (418.648.353 TL üstü)	Açık İhaleler	418.648.353 TL ve üzeri	İhale tarihinden en az 40 gün önce md:13/A-1	K.İ.K.'de en az 1 defa
		Belli İstekliler		Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce md:13/A-2	
		Pazarlık		İhale tarihinden en az 25 gün önce md:13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (418.648.353 TL'ye kadar)	Bütün Usuller	2.491.384 TL'ye kadar	İhale tarihinden en az 7 gün önce md:13/B-1	1 yerel gazete + 1 internet haber sitesi
			2.491.384 TL - 20.762.692 TL arası	İhale tarihinden en az 14 gün önce md:13/B-2	K.İ.K.ve 1 adet yerel gazete + 1 adet internet haber sitesi
			20.762.692 TL - 418.648.353 TL arası	İhale tarihinden en az 21 gün önce md:13/B-3	K.İ.K. ve 1 adet yerel gazete + 1 adet internet haber sitesi
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	6.573.254 TL'ye kadar	39.403	K.İ.K. Payı (md. 53/j-1) (%005)		4.152.385 TL
	6.573.254 TL'den	78.855	Mimar ve Müh. (md. 62/h) (her yıl için)		2.304.5157 TL
	26.293.115 TL'ye kadar	118.286	Pazarlık/Mal-Hizmet 21/f		2.076.108 TL
	26.293.115 TL'den		DOĞRUDAN TEMİN 22/d - B.ŞEHİR		622.756 TL
	197.198.426 TL'ye kadar		Belediye Şirketleri Faaliyet Alanları İçindeki Alımlar (3/g)		95.508.971 TL
	197.198.426 TL ve üzeri		157.733	DOĞRUDAN TEMİN 22/d-DİĞER İLLER	

4374 s. K. (b/1 numaralı alt bendine ilan süresi 7 gün olan ihalelerde a) İhale ile işin yapılacağı yerin aynı olması durumunda bir gazete ve biri internet haber sitesinde olmak üzere toplam iki defa ilan yapılması, b) İhale ile işin yapılacağı yerin farklı olması durumunda ilanlardan birinin ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde, diğerinin ise işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde yapılması ve en az bir gazete ve internet haber sitesinde ilan yapılmış olması kaydıyla toplam iki defa ilan yapılması, 4734 s. K. 13 md.1/(b), (2) ve (3) alt bendine göre (ilan süresi 14 ve 21 gün olan ihalelerde),ilanın işin yapılacağı yerde çıkan bir gazeteye ilave olarak bir internet haber sitesinde de, ihalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması halinde ilanın Basın İlan Kurumu İlan Portalında yayımlanması gerekecektir.